مارەکەیان بکوشتایە

ماره‌كه‌یان بكوشتایه

یه‌شار كه‌مال

وه‌رگێڕانی

ئه‌حمه‌د محه‌مه‌د ئیسماعیل

وەزارەتی رۆشنبیری و لاوان بەڕێوەبەرایەتی
گشتی رۆژنامەنووسی و چاپ و بڵاوکردنەوە
بەڕێوەبەرایەتی بڵاوکردنەوەی هەولێر

دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی

دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی

- **مارەکەیان بکوشتایە**

- **نووسینی:** یەشار کەمال
- **وەرگێڕانی لە تورکییەوە:** ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل
- **نەخشەسازی ناوەوە:** گۆران رواندزی
- **بەرگ:** جێگر عەبدولجەبار
- **نرخ:** ٢٥٠٠ دینار
- **چاپی یەکەم** ٢٠١١
- **تیراژ:** ١٠٠٠دانە
- **چاپخانە:** چاپخانەی وەزارەتی رۆشنبیری لاوان (هەولێر)
- **لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانەکان ژمارەی سپاردنی(٢٦٨)ی ساڵی (٢٠١١) پێدراوە.**

زنجیرەی کتێب (٥٢٦)

ئەو کتێبە و کتێبەکانی وەزارەتی
رۆشنبیری لەسەر ئەو ماڵپەڕە بخوێنەوە
www .Kurdchap.com

ماڵپەر: www.mukiryani.com
ئیمەیل: info@mukiryani.com

لەکاتی ئەم رووداوەدا حەسەن شەش حەوت ساڵان بوو.

بەسەر تاوێرەکانی ((ئەناوەرزا))وە شەهێنان دەسووڕانەوە، باڵیان لە یەك دەسوو. کولیلکە سپییەکان دەمیان بۆ خۆرەکە کردبۆوە، لە دوورەوە گەواڵە هەورێك بەرەو ئەملا دەهات، سێبەرەکەی ناوچە زۆنگاوەکانی دەلێستەوە بەرەو ((دوملو)) سەری نابووەوە تا لە چاو بزربوو. پێشکە و زەردەواڵە و مێشەنگ لە گوڵە سپییەکان ئاڵابوون، دڕکی زەردەسیری لە جەوشەن و درزی تاوێرەکانەوە سەریان هەڵدابوو، شینێکی تۆخ دەیانڕوانی. حەسەن سۆسکە ئاسا بەناو ئەو تاوێر و بەردانەدا دەهات و دەچوو، خوارەوەی بەدەستی خۆرئاوادا لێڕێکی هەزار بە هەزارە، سەری بە گێژ دەهات، لەو هەڵدێرانەدا لە هێلکە و هێلانەی شەهێنان دەگەڕا، تا ئێستا نە هێلکەیێ نە بەچکە شەهێنێکی نەدۆزیبووەوە، شەهێن و باڵندەکان کە ئەمیان دەبینی، بەو هەڵدێرە دیوار ئاساییانەدا باڵە زەبەللاحەکانیان بەیەکدا دەدا و دەچوونە قووڵایی ئاسمان، تینی خۆری بەهار تاوێرەکانی گەرم داهێنابوو، لە درزی تاوێرەکانەوە، کولیلکەی زەرد و مۆری شاتەڕەو جونگ و نەعنا دەمیان کردبووەوە بۆنێکی کەسکوونیان بەو ناوە دەبەخشی.

هیوا و خواستی هێلانەی قەد هەڵدێرە دیوار ئاساکە بوو، لەمەوپێش هەموو جارێ زۆری زەحمەت دەکێشا تا خۆی پێدەگەیاند، بۆ جارێکیان پێی نەترازێ، ئیتر لەو هەزار بە هەزارە مابووەوە، هەرچۆنێك بوو بوو خۆی قورتار کردبوو، ئیتر دوای ئەوە ببڕای ببڕ بۆ ئەوێ شۆڕنەبووەوە، ئەو جارەشیان گەر خواو راسان دەستی لە رەگێك گیرنەبووایە، یان رەگەکەی بەدەستەوە بهاتبایە و هەڵکەنرایە هەپروون بە هەپروون دەبوو، لە بەرزیی دە منارەوە بکەوتبایەتە خوارەوە پێش ئەوەی بگاتە زەوی پارچە پارچە دەبوو.

ئەو ناوە بۆن و بەرامەیەکی خۆشی دەهاتێ، لە رۆژێکی بەهاری وادا بۆن و بەرامە ئەو ناوەی گرتبێتەوەو، بۆنێکی وا لە هیچ شتێکی دیکەدا نەبێ، حەسەن، وایدەزانی ببێ و نەبێ ئەمە بۆنی تاوێرە. ئەم بۆنە بۆنی بەرد و تاوێرەکانی ئەناوەرزا بوو. مێشەنگ، مارمێلکەکان، بەچکەسۆسکە، هێلانەکانیان، بەچەکە شەهێن و هەڵۆکان، مارە ژەهراوییەکان، ئەمانیش بۆن و بەرامەی وا دەبەخشن، لە چیای ((ئەناوەرزا))دا مرۆکانیشی، هەمان بۆنی ئەم تاوێرانەیان لێ دێ، لەژێر خۆری ئەم بەهارەدا بۆنێکی خۆش لە بۆنی هەنگوین دەچێ لەم ناوانەدا

بڵاوبۆتەوە، بگرە بارانی دامێنی چیای ((ئەناوەرزا))ش جۆرە بۆنێکی هەیە، بۆنی بەرد و تاوێری نمدارە. لێرەکانە هەوریش بۆنی خۆی هەیە...

حەسەن هەرگیز بۆنی تاوێرەکانی ((ئەناوەرز))ی ئەو شەوە تاریکەی بیرناچێتەوە. بۆنی بارووتی ئەو شەوە ئەنگوستەچاوە. بۆنی باروت نییە لە پێدەشتەکاندا. شەوانیشی شەوی پێدەشت نییە. ئەو شەوە بۆنی باروت دەهات... ئەو شەوە، لە دوور ڕا، زۆر دوور گییڤ گییڤ دەنگی گوللە لە چیاکاندا دەنگی دەدایەوە، بۆیە تاوێرەکانی هەمیشە دەنگ دەدەنەوە ئەوە دەنگی گوللەیە، ئەمە ئەو بۆنەیە... بەئاسمانی ئەناوەرزاوە هەڵۆ خوێناوییەکان دەسووڕێنەوە... هەموو کاتێکیش ئەو شەوەو زرینگەی خرمژنی بە سامی گوللە و ئەو بەرەبەیانییەی هەڵۆ بەری ئاسمانی تەنیبوو وەك یادێکی ناخۆش و پڕ سام دەکەوێتەوە.

❊ ❊ ❊

ئەم بەیانییە بۆ ئیش و کار نەڕۆیشت گەرما بوو، سەرتۆپی ئاوایی بۆ مەزراکانیان چووبوون حەسەن نەبێ، غەم دایگرتبوو سەری دونیای لێ هاتبووەوە یەك نەیدەزانی چ بکات. نەیدەویست تەماشای دایکی بکات. حەسەن نۆ ساڵانە. حەسەن چوزانێ. گەورە و بچووك هەمووی هەر وایدەگوت: حەسەن نازانێ، لە ئان و ساتی ئاوادا کە چاوی بە دایکی دەکەوت شێتگیردەبوو.

بەیانیان پێش گزنگدان دایکی کەرەی لە مەشکەی تازە ژەنراودا بۆ دەردەهێنا و لەبەردەمی دادەنا. حەسەنیش نانێکی گەرمی هەڵدەگرت و دەچووە بن دارێکی دوور تاکو دایکی نەیبینێ. هەموو بەیانییەك ئەمە حاڵی بوو، نەیدەزانی چ بکات.

هێشتا حەوت ساڵان بوو ئەم تفەنگە قۆنداغ سەدەفە نایابەیان تازە پێدابوو، لەو رۆژەوە،نەمابوو تەقەی لێ نەکردبێ، چی دەبینی مشتی لێدەگرت و زرمەی لێهەڵدەساند، سڵی لە هیچ نەدەکردەوە، ئەوەی بهاتبایەتە پێشی دەستی لێدەکردەوە، ئەو حەسەنە تەقەی لە باڵندە، بزن، هەڵۆ، سۆسکە، چەقەڵ، مرۆ... ئا بەڵێ تا تەقەی لە مرۆش دەکرد. سێ مامی هەبوو، هیچ کام لەو مامانەی لە زاری دەرنەدەچوو بڵێ نەکەی. گوندیش سەرجەم خزم و کەسوکاری بوون، زۆر نەبوو کۆچەرییان نابووە لاوەو لەم ناوانەدا نیشتەجێ بوو بوون.

باوکی، مامەکانی لە تەمەنی ئێستای ئەمدا بوون لەو بناری چیای ((بین بوغی))دا شوانکارە بوون رانە مەڕیان دەلەوەڕاند، لەژێر دەواری حەوت ئەستووندا دەژیان، تا ئێستاش شانازی بەو دەوارە حەوت ئەستوونانەوە دەکەن...

فراوینی لەناو دارهەنارەکاندا کرد، تێربوو، تفەنگەکەی لە شان کرد و دایگرتەوە، قۆنداغە سەدەفییەکەی وەبەر تیشکی ئەو بەیانییە کەوت چریسکایەوە، مەیلەو شین دەیڕوانی، چەند ساتێك هەردوو دەستی بەملاو بەولادا شۆڕبوونەوە، ملی کەمێك لەلای راستدا وەرچەرخاند و روانییە تفەنگەکەی شانی خۆی، تفەنگ دەبریسکایەوە.

دایکی لە دالانەکەدا دەهات و دەچوو، کەم کەس هەبوو وەك دایکی جوان بێ، تا بلێی رێك و ناسك لە کیژۆڵەیەکی تازە هەلچووی دەکرد، هەرچی باوکی بوو، پیاوێکی بەسالاچووی ردێن سپی، هەروەك ئێستا بێ، چاکی لەبیرە... دایکی قژی تا کەمەری دەهات، جوانییەکەی کەوتبووە سەر زاری هەموو کەسێك، سەرۆپی ((چوقورنوڤا)) دەست بە سنگا دەدەن بۆ جوانییەکەی، هەرزەکار و کوڕ و لاوی ((چوقور)) نەما خوازبێنی دایکی نەکا، زیادەڕۆیی نەبێ دایکی تاقە جوانی ئەم دونیایەیە، دایکی بە داخوازی کەسیان رازی نەبوو، نەیدەویست لە حەسەنی تاقانەی دابڕێ، شووی بکردبایە، نەدەبوو حەسەنی لەگەڵ با، مامەکانیشی رازی نەدەبوون حەسەنیان لێ دووربخرێتەوە، لەبەرئەوە دایکیشی داخوازی کەسی قەبوول نەدەکرد.

ئاوی ((جەیحان)) شتۆتەوە، دەکشا و وەك زیو دەچریسکایەوە، لەو هەڵدێرانەدا حەسەن بەدوای قلیقانیدا کەوتبوو، لە ئێوارەوە تا بەرەبەیان، لە بەیانیانەوە تا دەمەو ئێواران لە دەم کونەکانیاندا خۆی لە بۆسە بۆ دادەنان، تۆڕ و داوی بۆ دەنانەوە، لە رەخ هێلانەکانیاندا تەپکەی بۆ دانابوون، هەر کە لە هێلانەکانیان دەهاتنە دەرێ و بە تەپکە و داوەکانەوە دەبوون. ئەو باڵندە و مەلۆچکە مۆر و شینانەی کە دەیگرتن لە قەفەسی دەنان و تەماشای دەکردن، رەنگی وا شینی نەدیتبوو، حەسەن کە سەرنجی ئەم باڵندانەی دەدا، دەکەوتە نێو خەونێکی شینەوە، خەونەکە بەرە بەرە رایدەپێچی و ناخی دەگرتەوە تا دەکەوتە نێو دەریای خەونێکی بێ پایانەوە...

پەڕەسێلکە راوناکرێت، لەوەتی ئەم دونیایە ئاوەدانە حەسەن یەکەم کەسە راوی پەڕەسێلکە دەکات. حەسەن ئارەزووی لە چی هەبێ دەیکات. رۆژێ هەشت نۆ پەڕەسێلکەی راو دەکرد، هەر هەمووی بە پەتێکەوە دەبەستن و بەرەڵلای ئاسمانی دەکردن.

حەسەن لە یەکێ لە ئەشکەوتەکانی ((ئەناوەرزا))دا بەچکە داڵیشی بەخێو دەکرد... هەموو بەیانییەك زوو لە ماڵ وەدەردەکەوت، خۆر ئاوابوونێکی درەنگ کە تاریك دادەهات ئەو کاتانەی چاو چاوی نەدەدی بۆ گوند دەگەڕایەوە، بێ تفەنگە قۆنداغ سدەفییەکەشی هەرگیز هەڵی نەدەکرد.

حەسەن بوو بووە دوژمنی باوەکوشتەی زەردەواڵە و مار و مێروو و باڵندەی بناری چیای ئەناوەرزا. ئاوایی لێ بوو بووە دۆزەخ، دەیویست هەمیشە لێی دوورکەوێتەوە، لە حەوتوویەکدا یەك دوو ڕۆژی سەری نایەوە و خۆی بە ئاواییەکانی ئەوبەر دەگەیاند، دواجار هەرچۆنێ دەبوو، ڕەنگە لە ترسانا بێت دەگەڕایەوە. لە یەکێ لەو گەشتانەیدا لەگەڵ شوانێکدا بوو بووە هاوڕێ، ((قۆزانی)) خستبووە ئەملای خۆی تا ((فارساغە)) ڕۆیشتبوو، بەڵام دووبارە گەڕابووەوە... خۆیشی نەیدەزانی چی دەکات، بەڵام ئەوەی لە دڵ چەسپیبوو کە دەبێ لەم گوندە نەمێنێتەوە، یان خۆی یان دایکی دەبێ یەکێکیان بڕۆن... هەر دەبێ دایکی بڕوا، سەرتۆپی ئاوایی ڕقیان لە دایکی هەڵدەسا، ئینسان لە نێو ئەم ڕق و کینەیەدا دەخنکێ، ئەم بێزاندنەی گوند ئەمیشی پێوە دەسووتا، گوندی پێ هەراسان بووبوو. بەم جۆرەش قەت نەدەگوزەرا... داپیرەی، مامەکانی، تیتکەزاو سۆرە و کوێرە و خوێش و خزمانی هەموویان زاریان لە زاری دایکی نەدەچەرخا و ئاشکرا دەیانبێزاند، لە بارێکی ئاوادا دایکی چۆن دەتوانێ ژیان بەسەربەرێت و هەڵکات. دایکیشی خانومان و جوان، سەرەڕای هەموو شتێك مانەوەی لەلا پێ چاکتربێ و نەیەوێت بەجێی بهێڵێ، کەچی چەندین بەند و باڵۆرە و قسە و قسەلۆکیان بۆ هەڵبەستبوو... گوایە مامە ناو ڕاسینەکەی بەتەمای دایکێتی، بەڵام دایکی قایل نەبووە. حەسەن هەستی بە شڵەژانێکی بێ سنوور دەکرد، بۆیە لەو هەردە و پێدەشتانەدا خۆی بە باڵندە و مەلۆچکە گرتنەوە دەخافلاند و کاتی بەسەر دەبرد، لە پەناو داڵدەیەك دەگەڕا، دەردی دڵیشی لای کەس ئاشکرا نەدەکرد، هەر بۆ خۆی پیشی دەخواردەوە، بەم دەردەوە دەینالآند، هەرچەنی دەکرد و دەکۆشا خەمی خۆی بڕەوێنێتەوە بێ سوود بوو، ڕووی لە کوێ بکردبایە لە ئابڵوقەی ئەو خەمە خۆی پێ قوتار نەدەکرا، بتکوشتبا هیچ کاتێکیش دەردی دڵی خۆی بە کەس نەدەگوت... هەموو ڕۆژێ سەری خۆی هەڵدەگرت، هەر ڕۆژە و بۆ ئەشکەوتێك، پەنای بۆ شەهێنان و داڵ و مار دەبرد. هاوڕێی خواسایشی نەبوو، یا ئەم خۆی لێ دەدزینەوە یان منداڵان بەلایدا نەدەچوون و توخنی نەدەکەوتن، تەنها ((سالە)) ناوێك هەبوو، سالەش ورتەی لە دەم نەدەهاتە دەرێ... ئەو چاکتر با قسەش نەکات، حەسەن بۆی دەدوا، ئەوەندە فرەوێژی دەکرد سەری سالەی بە ژان دەهێنا، چەند خۆشە مرۆ هاوڕێیەکی کەمدووی هەبێ، وەڕس بوون نەزانێ چییە هەر گوێ بگرێ.

حەسەن لەم بارودۆخەی ئێستاکەیدا باڵندە و داڵەکانی ئاسمان، مارە ژاراوییەکان، سالە نەبوایەن ژیانی بۆ نەدەچووە سەر و گیانی دەردەچوو...

❊ ❊ ❊

لە پێشدا قرچەیەك لە دەرەوە هات، باوکی گوێی رادا، کەوچکێکی بەدەستەوە بوو بۆ ماوەیەك دەستی وشك هەڵات. تەماشایەکی دایکی کرد، دایکی سەری بەسەر خوانەکەدا دانەواندبوو، حەسەن تەماشای هەردووکیانی کرد، باوکی بە ئاستەم کەوچکەکەی بۆ دەمی برد، بە کاوەخۆ پاروەکەی جوی. قرچەکە تا دەهات ئاشکراتر دەبوو، لەپڕ نەما. دونیاشەوە، باوك و دایك و منداڵەکە دەورەی خوانەکەیان داوە شێو دەکەن، ساوار و مریشکیان لەسەر خوانەکە دانابوو، حەسەن بۆن و بەرامەی ساوارەکەی ئەو شەوەی قەت بیرناچێتەوە، لەودیو پەنجەرەکەوە تیشکێ بریسکەیەکی دا و کوژایەوە، بریسکەیەکی کە... ژاوەژاوێك هاتە گوێ، نەخێر، رێژنەی گوللە دەستی پێکرد، دووکەڵ خوان و باوك و دایکی داپۆشی... گوێی لە هاواری باوکی بوو، دایکی بۆ تەنها جارێ قیژاندی، دوایی یەکسەر هەموو شتێ کشومات بوو، کە دووکەڵەکە رەوییەوە و حەسەن هۆشی هاتەوەبەر، لە دامێنی ئەناوارزادا دەنگی تەقەی تفەنگ دەهات... گرم... گرم... گرررم دەنگی دەدایەوە، لە نێو ئاواییشەوە غەڵبە غەڵب دەنگی تەقە دەهات... خوێنی بینی. باوکی بەدەما کەوتبوو سەری لەناو ئامانی ساوارەکەدا بوو، لەشی خەڵتانی خوێن بوو..

حەسەن ئەوەی بەباشی لە یاد مابێ، چاوە رەش و شڵەژاوی ئەو کابرایە بوو، کە هاتە ژوورەوە، حەسەن دەستی دایکی گرت و لە دووکەڵەکەی دوورخستەوە، کشومات ئەوەی کرد و متەقی نەکرد، چاویشی بڕیبووە باوکی، تەماشای خوێنە گەشەکەی دەکرد... لە ناو تاوێرەکانی ئەناوارزاوەوە دەنگی زرمەی تەقە و دەنگدانەوەی دەهات، لە پڕێکا بە جارێ ژن و پیاو بەقیژە و گریانەوە هوروژمیان بۆ ناو ژوورەکە هێنا، بەگریانی بەجۆش و شین و شەپۆڕی داپیرەیدا، تێگەیشت چ قەوماوە... دەیویست، بەدرێژایی ئەو شەوە لە قوژبنێکدا کشومات کروشکەی کرد خەو لە چاوی نەکەوت، ئەمە یەکەم جاری بوو تا بەیانی نەخەوێت، ئەو شەوە مانای خەوزڕان و بێداری زانی... خەڵکێکی زۆر بەیەکدادێن، دەگرین، دەقیژێنن، لە دوور دوور دەنگی گوللە دەبیسترا... دەم کەل سوور هەڵگەڕا، خۆر گزنگیدا و نەدا لاشەیەکیان لە ناوەڕاستی ئاواییدا فڕێدا، لاشەکە چاوی لێك نەنرابوو، حەسەن چاکی دەناسی ناوی ((عەباس))ە و خەڵکی گوندەکەی دایکێتی، ناو بەناو هاتوچۆیانی دەکرد، هەندێجار دیاریشی بۆ حەسەن دەهێنا، ئێستاش وا لە خوێنی خۆیدا گەوزاوە. حەسەن بۆ یەکەمجار مێشی سەوزی زل زلی دیت، بۆ تائێستا مێشی کەسکی وا گەورەی نەدیوە. بەسەر خوێنە قەتماغە بەستووە رەش هەڵگەڕاوەکەوە دەنیشتنەوە، بێ گیزەگیز، کەسك، دەم چوون گوێزان، حەسەن لە دەمە

چەقۆی تیژیش دەسڵەمییەوە، کە دەمە چەقۆی دەدی چاوی دەچووقان، رشانەوەی دەهاتیٚ... دەمە چەقۆی ئۆو ئۆی... داکیشیان بۆ لای لەشەکە هێنا، مامەکانی بە چەپۆك لیٚی بەربوون، سەرو ملیان خوێناوی کرد، سەرپۆشەکەی، کەزییەکەی، قژی، روومەتی لە خوێنا شلّپەیان دەهات، کراسەکەی تیکە تیکە ببوو، بەخوێنەوەبوو. گوندی هەموو، ئافرەت و پیاو و منداڵی هەر کەسێکی تووش بهاتایە دەستی لیٚدەکردەوە، تفیان لیٚدەکرد... حەسەن چاوی بە حەشاماتەکەدا گێڕا، کە ئەوەی بینی ئاگای لە خۆی نەما، پەلاماری ئەوانەی دا کە لە دایکیان دەدا. دواجار پیٚیانگوتبوو گوایە دەستی مامەی بەدەما بردبوو، تا سەر ئیٚسقان بڕیبووی.ئەوەشیان بیرختبووەوە شیٚتگیر بووبوو لەوانەی داوەکە لەدەستیان لە دایکی دەکردەوە، تفی لەوانە دەکرد تفیان لە دایکی دەکرد، مامە گەورەکەی پیٚلەقەیەکی پیٚداکیٚشابوو بەدەما کەواندبووی. ئەمەشیان دواجار تیٚگەیاندبوو: کە دایکی دەبینیٚ لە حەسەن دەدەن، وەك تیر پڕی سەند و خۆی بەسەر کوڕەکەیا دابوو، لە دوێنیٚ ئیٚوارەوە ئاگای لەخۆی نەمابوو و نەهاتۆتە گفت، بۆ یەکەمجار هاواری کرد ((نەکەن، چیتان لە کوڕەکەم دەویٚ مەکەن)) ئەمجا رووی دەمی لە حەشاماتەکە کردبوو و رێك و رەوان ((من خەلیلم نەکوشت... من براکەتانم کوشت...)) دەستی بۆ لاشەکەی عەباس درێژ دەکات ((ئەمە براکەتانی کوشت... بکوژی برای ئیٚوە ئەمە، ئەمیش وا کوژرا...)). دواجار لەلاشەکەی عەباس نزیك ببووەوە و چاوی بڕییە چاوە زەقە لیٚکنەنراوەکانی ((ئیٚی عەباس قەدرم نەزانیت...)) بیٚ ئەوەی گویٚ بە حەشاماتەکە بدات وای وتبوو. ئیتر بیٚ ئەوەی ئاوڕ لە کەس بداتەوە یا بڕوانیٚتە ئەملاو ئەولا رێك گەڕابۆوە ماڵەوە.

چەند خانوویەك لە گوند سووتابوو ئەو شەوە نیٚڵە نیٚڵی ئەو خانووە گڕ تیٚبەربووانە بناری ئەناوارزای وەك رۆژی رووناك دیاربوو... جەندرمە رژانە نیٚو گوندەوە، باشچاوشیٚك پۆستاڵەکانی بەیەکا دەدا و فەرمانی بە جەندرمەکان دەدا، دوکتۆرێکیشیان لەگەڵ دابوو.

لەژێر دارتووەکەی ناوەڕاست گوندا ((عەباس))یان رووت کردەوە، وەك قەسابیٚك قەسابی بکات بە نەشتەرێکەوە لە تەرمەکە بەربوو، هەر لەو شوێنەشدا بەسووژنیٚك زگیان دوورییەوە. حەسەن هیٚڵنجیدا و رشایەوە، مامە گەورەکەی دایکی حەسەنی بەکیٚش کردبوو بۆ لای تەرمەکە هیٚنای، دایکی خۆی رادەپساند و نەدەهات ((وەرە... وەرە سۆزانی... وەرە بڕوانە لاشەی ئەو گەوادە ببینە کە براکەمت پیٚ بە کوشتدا. گەوادەی دۆستت ببینە...)) بەسەر خۆڵە پەژانییەکەدا بە کیٚشی کردبوو، جەندرمەکانیش بۆ خۆیان تەماشایان دەکرد، دایکی

خۆی رادەپسکان و مته‌قی نەدەکرد، بە شین و شەپۆڕ و لاواندنەوە باوکیان ناشت، داپیرەی له حەژمەتا له تۆی جێکەوت، هەرسێ کوڕەکەی بانگ کرد، ((عەباس کوڕی منی نەکوشتووە، ئەسما کوشتی. لەوانەیە جارێکی دیکە هەڵنەسمەوە، خوێنی خەلیل بەهەدەر بڕوا لەم دونیا و لەو دونیا شیرەکەمتان پێ حەڵاڵ نەبێ... ئەسما کوشتی...))

❊ ❊ ❊

له زینداندا حەسەنم ناسی. شەو بوو هێنایان، زیندانییەکان دەورەیاندا ((تەواو دەبێ... تەواو دەبێ...)) زیندانییەکان بۆ دڵدانەوەی وایان پێگوت. حەسەن ئەو لێوەی لێك نابوو نەیدەترازان و ورتەی نەکرد، زیندانییەکان ویستیان ئاو و شۆربا و شتی دیکەی بۆ بێنن، بەڵام ئەو نە بە قسە هات و نە دەستی برد شتێك بخوات، هەر لەو شوێنەدا له ناوەڕاستیانا سەری بەسەر سنگیا شۆڕببووەوە و خەوی لێکەوت...

هەر دوای ڕووداوەکە حەسەن هەڵاتبوو و خۆی گەیاندبووە چیاکانی ئاناوارزا، لەوێدا خۆی شاردبووەوە، سەرتۆپی دێکە سێ شەو و سێ ڕۆژ لێی گەڕابوون، سۆسەیان نەکردبوو، له دواییدا سەگەکەی خۆیان دۆزیبوویەوە... سەگەکەیان بەناو تاوێرە رکەکانی ئەناوارزادا بەردابوو، سەگەکە حەسەنی لەنێو کۆنە سندووقێکدا دۆزیبووەوە، حەسەن خۆی له نێو ئەو سندووقەدا وەشێردبوو، تومەز سێ رۆژ و سێ شەو لەناو سندووقەکەدا بووە، تا سەگەکە دەیدۆزێتەوە... سەگەکە نەیدۆزیبایەتەوە خوا خۆی دەیزانی تاکەی لەوێ دەمایەوە... جەندرمەیەك تا هێزی تێدابوو زللەیەکی پێداکێشابوو. خەڵکی گوند بە چاوێکی له جاران جیاواز تەماشایان دەکرد. کە بەناو گوندێکدا تێدەپەڕی زارۆك و ئافرەتی گوند بەترسەوە تەماشایان دەکرد، ژن و منداڵ، پیر و لاو بۆ تەماشا و بینینی دەهاتنە سەرە ڕێگای وەك له زیندەوەرێکی سەیر و سەمەرەی نەفرەت لێکراو و بەسام بڕوانن.

له زیندانیشدا بەهەمان چاو تەماشایان دەکرد. حەسەن لەوەتی پێی ناوەتە ناو زیندانەوە یەك وشەی خواسایی چییە له زار دەرنەچووە. کەسانێکی زۆر ویستیان بیدوێنن، ئامۆژگارییەکی بکەن، بەڵام حەسەن وایدەزانی لەگەڵ ئەمیان نییە، هەروەك لەم زیندانەش نەبووبێ وابوو، دڵی، خولیا و لێکدانەوەی له جێگایەکی دیکە دەخولایەوە، بەرە بەرە دەستی بە پرووشەکرد، چاوەکانی کرابوونەوە، ڕوومەتی کێشرابوو تا دەهاتیش درێژتر دەبوو، ملی لێ باریك ببووەوە، جلەکانی وەك هی ئەو نەبن فڵت و شپوشۆڕ، نە داوای شتێکی له کەس دەکرد نە پرس و ڕای له کەس دەویست، خۆ باسی کەمدووەکەی هەر مەکە... ئێواران و بەیانیان

تەنیا و تەریك بۆ خۆی لە قازانێكدا شۆربای گەرم دەكردەوە، لە پەنایەكدا پشتی لە خەڵكەكە دەكرد شۆربای خۆی هەڵدەقوڕاند... مامەكانی، خزمانی ڕۆژانە دیدەنییان دەكرد، كە دەهاتنیش لەگەڵ كەسیانا نەدەدوا، هەر ئەوەندە ملی لار دەگرت و بە دڵ و بە گیان گوێی رادەدا، ئیتر ورتەی نەدەكرد و وشەیەكی لەدەم دەرنەدەچوو، ئەبرۆی چەند جارێ دەجوولاند، رووەمەتیت بۆ نەدەخوێندرایەوە و هیچی لێ حاڵی نەدەبووی، تەماشای زەوی دەكرد، لێوەكانی گرژدەبوون و رووەمەتی رەنگی دەدا و رەنگی دەبرد، چەند مات بوایە و رووی بە زیندانیان نەدابا زیاتر دەورەیان دەدا و لێی دەئالان، بەسەرهاتی و كپ و گرانی و لەسەرخۆییەكەی بووبوونە هۆی ئەوەی چەكەرەكی لێبكەن، ترسێكی نادیاری لە دڵیاندا دەخست... شەڕەنگێز و یەخەدڕاوان و چەقۆكێشەكانی نێو زیندانەكەش بەڕێز و حورمەتێكی ترس ئامێز خۆیان لێ نزیك دەكردەوە گەلێكی لاسار و بەدخووی وەك ((لوتفی)) ئاسا ناوێكیان تێدابوو. ئەم ((لوتفی))یە پێشی لێدەگرت و دەم پیسی دەنواند، هەرچی بە دەما دەهات نەیدەگێڕاوە. بەڵام ئەم خۆی تێك نەدەدا پێی ئاڵۆز نەدەبوو، لە ئاست وتە ناشیرینەكانی لوتفی هیچی نەدەكرد لەوەی زیاتر چاوی لە چاوی دەبڕی، ئەو چەندی بڕشایەتەوە ئەم قووڵتر دەیڕوانی. تەماشا قووڵەكانی حەسەن بەرەو ناخی روو دەچوو جا ترسێكی نادیاری لە دڵیدا دەچاند، ناڕەحەتی دەكرد، دەشڵەژا، قسەكانی بۆ تەواو نەدەكرا بەنیوەچڵی لە زاریا دەمەیی ئەمجا بەجۆرە پەشیمانییەكەوە دەكشایەوە... لوتفی ئەوەی خەسیەتی مرۆڤایەتی هەیە نەیبوو، لە هەموو خوویەكی چاك بێ بەری بوو، بێ ئابڕووییەكەی تاكی نەبوو...

خۆم لێ خەفە كردبوو، مەراقم بوو بزانم حەسەن دەرهەق بە لوتفی چ دەكات. چەند جارێك شەڕی پێ فرۆشت ئەم هەر لێی بێدەنگ بوو هیچی نەگوت، جارێكی كەش گەڕی لە گەڕی نەكردوە و شەڕی پێ فرشت هەر بێدەنگ مایەوە، لە سێیەم جاردا كاتێ كە لوتفی لێی ئالا، وەكو هەموو جارێ چاوی لە چاوای نەبڕی سەری دانەواندبوو تەماشای بەرپێی خۆی دەكرد: ((كرمە پیسەی پیاوكوژی خوێنڕێژ... زۆڵی سەگباب... تۆ حەرامزادەی، كەس هەیە لەم زیندانەدا نەزانێ كە تۆ كوڕی بابی خۆت نیت؟ كەسیش نییە بە حەرامزادەیی خۆی نەزانێ... زۆڵ و حەرامزادەش زۆڵێكی كەی هەر بۆ پەیدا دەبێ وەك سەگ بیتۆپێنێ... یەكێكی وەكو تۆ كە دەستت لە خوێندایە بۆ مرۆڤایەتی كارێكی شەرمە لەسەر ئەرزا بژی و بمێنی... پیسی بەدخوو... ئاخ تۆش میری بەزەلامت دەژمێرێ، ئەگینا هەردووك چاوتم هەڵدەكۆڵی و لە مشتم دەنان و ئا لێرەدا درێژم دەكردییەوە و بەسەر ئەو دیوارەدا تووڕم دەدای و لەشە

پیسەکەتم لەبەر سەگ دەنا...))، لوتفی گەرم ببوو، کەف لالغاوەی گرتبوو، لەسەر یەکە جوێنی نەبیسراوی بە حەسەن دەدا. زیندانیان لە دەوریان کۆبووبوونەوە، بۆ قسە ناخۆش و بە کەس نەگوتراوەکانی لوتفی گوێیان رادابوو... حەسەن ئەم کاتەش دانی بەخۆیا گرتبوو، لەمە بەولاوە بۆی قووت نەدەدرا، یەك دوو جار پێی بە زەویدا دا، سەیرێکی ئەملاو ئەولای کرد، پشتی لێکرد ویستی دوورکەوێتەوە، لوتفی بووبووە بنیشتە تاڵە و لێی نەدەبووەوە، پێشی لێگرت، هەمدیس دەمی لێکردەوە وەك سەگ رشایەوە. حەسەن ئارەقەی کرد، لە حرسانا زەنگوڵ زەنگوڵ ئارەقەی دەردا، لەپڕ سەری هەڵبڕی و تەماشایەکی لوتفی کرد، تەماشاکەی و دەست بە گیرفانی شەرواڵ کردنی و چەقۆ هەڵکێشانی یەکێ بوو، هەر ئەوەندەیان زانی شاڵاوی بۆ لوتفی برد، نەزانرا چۆنی بۆ هەڵکەوت لە دەستی فرتەی کرد و بە پڕتاو هەڵات، لوتفی بەناو حەوشەی حەپسخانەکەدا رایدەکرد حەسەنیش بەدوایەوە، نازانم چەنی خایاند، لوتفی بەدەم راکردنەوە جار نا جارێ ئاوڕی لە حەسەن دەدایەوە، بەدەم راکردنەوە دەپاڕایەوە وازی لێبێنێ. حەسەن کە لێی نزیك بووەوە چەقۆکەی داهێنا، بەر چاکەتەکەی کەوت، لوتفی کە ماندووبوو هاواری لێ هەستا ((فریام کەون هیزە کوشتمی...)) پەیتا پەیتاش لە حەسەن دەپاڕایەوە... نازانم چۆن چۆنی بوو، بۆی رەخسا و خۆی بە قاوشێکدا کرد و دەرگای لە خۆی کلۆمدا، ئەوەندەی خۆش بوو دەرگاکەی لەسەر خۆی داخست، دووبارە دەستی بە جوێن و وتەی ناشیرین کردەوە... حەسەن بەر دەرگاکەی لێگرت، وەستا وەستا، دواجار بەکاوەخۆ رۆیشت لە قوژبنێکی حەوشەدا پشتی بەدیوارەکەوەدا و گرمۆڵە بوو. دوای ئەم رووداوە ببڕای ببڕ لوتفی توخنی حەسەن نەدەکەوت... هەندێ لە شەڕەنگێزان و لاساری زیندانەکە دەیانەویست ((لوتفی))م بە گژداکەن، هانیان دەدا، ئەویش پەڵپ و بیانووی لێ دەگرتم. رۆژێکیان هاتە لام وامزانی کاری پێمە و داوای شتێکم لێ دەکات ((فەرموو لوتفی)) جگەرەیەکم بۆ درێژکرد... ((جگەرەی سەگێکی وەکو تۆ هەر سەگبابێکی خۆت ئاسا لێت وەردەگرێت...)) قەت چاوەڕێی وتەی وام لێ نەدەکرد. وایان دانابوو لێی دەدەم. لەپڕ حەسەنم لە پێشدا چەقی: ((نەکەی... من پەشیمانم لەوەی بە گژیا چووم، ئەمە لە سەگ کەمترە، خۆت بەهاوتای نەکەی...))

لەوەتی هاتبووە زیندان ئەمە یەکەم جاری بوو ئاوا بدوێ، لە دوای ئەم رووداوە لەگەڵ حەسەنا موو نەدەکەوتە نێوانمان و بووینە هاوڕێی گیانی بە گیانی، چەند ماینەوە بیرم نایەت، بەڵام نەمدیت بێجگە لە من لەگەڵ کەسێکدا بدوێت... کابرایەکی دیکەشی خۆشدەویست،

ئەویش حەسەنی گامێش لەوان بوو ئەم کابرایە ماوەیەکی درێژ بوو لە زینداندا بوو، لە دوورەوە تاڵەی بۆ حەسەن دەگرتەوە، بەمنی رادەگەیاند، منیش بە حەسەنم دەگوت... تاڵە و بەخت خوێندنەوەی کابرا نەدەزانرا چ کارێکی دەکردە حەسەن، پێوەی دیار نەبوو ئایا پێی خۆش دێ یان نە... بەڵام چاك دەزانی ئەو حەسەنی گەلەك خۆشدەوێ... کە دەیگوت حەسەن، هەزار حەسەنی لە زار دەباری... پێکەوە دوو بە دوو دوورەپەرێز دادەنیشتین، ئەو دەدوا من گوێم لێدەگرت. لێم بە گومان بوو، وایدەزانی گاڵتەی پێ دەکەم یا بە چاوێکی سووکەوە تەماشای دەکەم، هەربۆیە بە وردی سەرنجی دەدام و سەیری رەفتار و جوولانەوەکانمی دەکرد. حەسەن هەرچەندە بە تەمەن منداڵ بوو، بەڵام رۆژگار فێری بێدەنگی و کپی کردبوو، ببووە مامۆستایەك لە بێدەنگی و کپیدا، پیاوی خۆیشی دەستکەوتبایە ئەوا قسەی ماقووڵ و لەجێی دەکرد... حەسەن مانای ترسی نەدەزانی، مردنی بەلاوە ئاسایی بوو، ئینسانێکی وەکو حەسەن دونیا دیدەیەکی وا هیچ حیسابێك بۆ مردن نەکا و مردن و ژیانی لەلا یەکێ بێ کابرایەکی ئاوا خۆ لێ نزیك کردنەوەی هەروا سووك و سانا نییە! با ئەم جۆرە پیاوانە خوێنرێژ و پیاوکوژیش بن، یەکێکی وەکو حەسەن دەتوانێ لەو جۆرە کەسانە نزیك بێتەوە، چونکی کەوتۆتە نێو مردنەوە.

لە سۆنگەی حەسەنەوە، لە ئەنجامی ئەو هاورێیەتیمانەوە قسە و قسەلۆك بەر منیش دەکەوت، نەما پەلم تێ نەگرێت. یەکێ بەردێکی بهاویشتابا حەسەن تەماشایەکی ترسێنەری دەکرد، ئیتر کابرای تاین دونیای لێ دەهاتەوە یەك و لەو ناوانەدا نەدەما. حەسەن ئارەزووی بکردایە لە نێو ئەو پیاوکوژانەشدا و بەم لاوازی و گەنەییەی خۆیەوە بەدەم چەرموو و رابەری ئەم زیندانە گەورەیە دەبوو... کە زیندانیشمان تەواوکرد و دەرچووین لە یەك بێ ئاگا نەبووین... هەردووکمان لە رۆژێك دەرچووین، دوای مانگێك چوومە سەردانی و میوانداریم پێکرد... پانزە رۆژ لە دێکەیاندا مامەوە، حەسەن لە ئاواییش لەگەڵ داپیرە و مام و ئامۆزا و خزمانیدا قسەی نەدەکرد، وەك سوێندی خواردبێ لەگەڵ کەسدا نەدوێ... ناو بەناو دووپاتی دەکردەوە: ((تۆم نەناسیبا مرۆڤایەتیم لەبیر دەچووەوە...)) دۆستایەتییەکەمان درێژەی کێشا، دواجار ئاگامان لە یەکتر بڕا...

دوا پرسەی باوکی زۆری نەخایاند، دایکی وەك هیچ رووی نەدابێ دەستی بەکار و فەرمانی ئاسایی خۆی کردەوە. باوکی خاوەن مەزرا و موڵك و ماش بوو. دوو تراکتۆر، ماشێنی دروێنە، ئەسپ، وڵاخە بەرزە، پەموو، کونجی، دەغڵ و دان، چەند دۆنمێ چەڵتووك لە دەشتایی

چقورئاوادا... هەر دوای مێردەکەی جڵەوی کار و فەرمانی بەدەستەوە گرت بە چاکیش بەڕێوەی دەبرد... ئەسما خوێندەوار بوو، لە دێکەی خۆیاندا خوێندنی سەرەتایی تەواوکردبوو، دەستڕەنگینی و لێهاتوویی خۆی بەوە سەلماند بەبێ یارمەتی خزمانی توانی کارەکانی هەڵسووڕێنێ...

دوای کوشتنی خەلیل بە یەك دوو مانگێ، داپیرە حەسەنی بانگ کرد... ((وەرە... بێ بەختەکەم وەرە، بێ کەسەکەم کوڕی رۆڵە بێ بەختەکەم وەرەر...)) بە چاوی پڕ لە فرمێسکەوە لە ئامێزی گرت و بە خۆیەوەی نووساند، بە دەنگە زولاڵەکەی دەستی بەلاواندنەوە کرد، ئەو بەیانییە مامی جووتێ پێلاوی لە قۆزانەوە بۆ هێنابوو لە پێی کرد. مستەفای مامی باوکی حەسەنی خۆشدەویست، لە بوخچەیەکی نەخشاودا هەندێ جلوبەرگی دەرهێنا، ئەمەش دیاری برایی مامی بوون... داپیرە هەرچەندە بە تەمەن بوو، بەڵام هێشتا جوانییەکەی بە تەواوی لەدەست نەدابوو، کەڵەگەت و بەژن زراڤ، چاو رەشی چەنە باریك، رووخۆش و دەم بە خەندە. کەچی لەوەتی خەلیل تیاچووە، زەردەی بۆ نەکردووە، شەو و رۆژ پیشەی گریانە، بەنێو گونددا دێت و دەچێ و خەلیل دەلاوێنێتەوە. حەسەن داپیرەی هەر بە رووخۆشی دیتبوو، با کوڕێکی گەورەو گرانیشی کوژرابێت، لەم هەڵسوکەوتە و گریانی بێ بڕانەوەی داپیرەی سەری سووڕدەما.

جلوبەرگە نوێکانی لەبەر کرد، کە داپیرە بەو جلوبەرگەوە بینی، بۆ یەکەمجار بزەی هاتێ، داپیرەی گریان و روومەتی هەڵقرچاو فرمێسکی لێ نایەت، کە حەسەن ئەوەی پێگوت داپیرە هەناسەیەکی هەڵکێشا...((ئای ی ی رۆڵە تاقە دیارییەکی خەلیلی جوانەمەرگ، کەس بە دایك نەبێ، هەناوم، دڵم نیڵە نیڵ گریان گرتووە و ئاگرێکی بێ ئامانیان تیا هەڵایساوە. دایکێتی سەیرە... تا تۆڵەی نەکرێتەوە ناچمە گۆڕەوە، بچمە گۆڕیشەوە ئۆقرە ناگرم، با بڵێین وا ئۆقرەشم گرت، ئێسکەکانم هاواریان لێ هەڵدەستێ، ئەوەی کوڕەکەمی بە کوشتدا بە بەرچاومەوە دێت و دەچێ، سەرباری ئەمەش وا تاقە کوڕەکەی بەجێ دێڵێ و خەریکە شوو بکات، کوڕی کوشتووم و دەس بە دەما دێنێ... نیازی وایە کوڕەزاکەم بەدەم قار و دەردەوە بکوژێ، ناهێڵی گۆڕەکەی وشکەوە بێت فیك و فاکی شووکردنێتی، بە مستەفا و برایەم گوت دەبا شوو بکات، پێم وتن با شوو بکات، بە کوڕەزاکەم، وتم تاقە کوڕەکەی خەلیلم کە کوتومت خۆیەتی و لە خەلیلموویەك لای نەداوە باوکی ئاسا مەرد و ئازا و جوامێر دەردەچێ با شوو بکات، وا شووی کرد، بابە گریمان شووی کرد، کوڕەزای خۆم دەکەوێتە تەکی

و دەڕوا لەگەڵ باوە پیرەدا دەژی؟ بەوە رازی دەبێ؟ بڕوا ناکەم... لەگەڵ ئەو ئافرەتەدا دەڕوا کە باوکی بە کوشت دا تا بخزێتە باخەڵی نەناسێکەوە؟ لەگەڵ ئافرەتی وادا دەژی؟))... بە کوڵ دەستی بە گریان کرد، حەسەنی لە ئامێز گرت، حەسەن لە باوەشی داپیرەی دەرچوو، سەری هاتبووە گێژ. داپیرەی نهێنییەکی پێیە دەبێ چی بێت؟! راست و رەوان قسەکانی داپیرە پێی دایکی دەگرتەوە، دایکی پێ لەکەدار دەکرد، کوشتنی باوکی لە ئەستۆی دایکی دەنا...

گەڕایەوە ماڵەوە، دایکی لەمەوپێش چۆن بوو هەروا بە رووخۆشی بینی، بەدەمی پڕ لە خەندەوە کار و فەرمانی بەسەر کارکەراندا دەبەخشاند، لەگەڵ شوفێری تراکتۆرەکەدا هەندێ شتی گوت. حەسەن تەماشای دایکی بۆ نەدەکرا. دایکی ویستی لە ئامێزی بگرێت، ماچی بکات، حەسەن گوێی پێ نەدا، دایکی جلە نوێکانی حەسەنی پەسەند کرد. بە تاسووقەوە هەمدیس باوەشی بۆ حەسەن کردەوە، حەسەن پێی تێکچوو، مووی بووە سنگ، ئەسما هەستی کرد حەسەنی لێ لالووتە، راوەستا، تێر تەماشای کرد، هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا ((بەڵێ ێ ێ)) یەك دووجار ئاوای گوتی ((بەڵێ ێ ێ حەسەن بەڵێ...)) روومەتی چوون رووی مردووان سپی چووەوە...

دوای نیوەڕۆ مستەفای مامی تفەنگێکی قۆنداغ سەدەفی بۆ هێنا. تفەنگێکی یەکجار نایاب و جوان، لە باو باپیرانەوە بۆیان مابووەوە.

((حەسەن ئەم تفەنگەم بۆ تۆ هێناوە... ئەم تفەنگە هی باپیرتە، لەسەر وەسیەتی ئەو دەدرێتە ئەو بوێرەی تۆڵەی خێزانەکەمان دەسێنێتەوە، راوی پێ بکە، ئەگەر ویستت تۆڵەی بنەماڵەکەمانی لە دوژمنان پێ بکەرەوە... دەبا پێکەوە بڕۆین بزانم چۆنی بەکار دێنی...)).

بەرەو خوار بۆ ژێر لووتی ئەناوارزا شۆڕبوونەوە، نەوەستان تا گەیشتنە کەناری رووباری جەیحان. مستەفا فیشەکێکی خستە بەرکار ((هانێ)) وای وت ((ئەو بەردە سپییە بە نیشان بگرە بزانم دەیپێکی؟)) جلوبەرگە نوێیەکەی، پێڵاو و تفەنگە قۆنداغ سەدەفییەکە دڵی خۆش کردبوون. مامەکانی رقیان لە دایکی بوو، ئەوەندە رقیان لێ بوو حەزیان بە بینینی نەدەکرد، حەسەن چاوەڕێی رەفتاری وای لە مامەکانی نەدەکرد... داپیرەی بۆ ناڵێی، حەزی نەدەکرد هەر ناوی بهێنێ...

حەسەن تفەنگەکەی لە مامی وەرگرت، بۆی دانیشت، دەستی لە کارابوو لە نزیك بەردێکی سپییەوە تۆز بە ئاسمانا چوو، مامەی پەیتا پەیتا فیشەکی دەدایێ، ئەمیش فیشەکی دەبردە بەرکار و پەنجەی رادەکێشا، ئاخرییەکەی نووکی بەردە سپییەکەی پێکا، مامی

ڕەزنەکەی کردەوە و بۆ حەسەنی درێژکرد... ((بگرە...)) وتی ((لەمەولا تا دەتوانی و کەی ئارەزووت بوو تەقە بکە، بۆ ئەوەی دەستت رابێ... نیشان پێکان بەخۆ ڕاهێنان و تەقە زۆر کردن دەبێ...))

حەسەن کەیفخۆش بوو، بەردەوام تەقەی دەکرد و دووکەڵی لە بەرد و تاوێران هەڵدەساند، چەند خۆش بوو کە بناری ئەناوارزا دەنگی دەدایەوە...

((تا دەتوانی تەقە بکە، دەستت نەترسێنی، وردە فرۆشێکی شاری ((قازان))م تەمێ کردووە چەندت فیشەك بوێ بۆتی پەیدا بکات، چ وەختێکیش داوای فیشەکی لێ بکەیت ناڵێ نییە و دەتداتێ، لای ئەویش دەست نەکەوت، بەخۆم بڵێ، هەرچەندێکت پێویست بوو بۆت دێنم، بە ڕاوکەرێکی چاك دەبی، زیوەکە و پۆڕ و کەروێشك ڕاو بکە و مامیشت لەبیرنەکەی...)).

حەسەن گەلێ کەیفی بە تفەنگ و ڕەزنە نەخشاوەکەی دەهات. بە قەیتان سوورمە چنرابوو، وێنەی گورگ و چەقەڵ، داڵ و خەرتاڵ، ئەسپی بچووك بچووك قەڵەمبازیان دەدا لەسەر ڕەزنەکە چنرابوون، منداڵێکیش هەر لە حەسەن دەچوو بە قەیتان و سوورمە چنرابوو...

ئێوارە بوو گەڕانەوە، کەیف خۆشییەکەی حەسەن لەوە نەبوو، دەستی لە ملی دایکی کرد و باوەشی پێداکرد، ئەو حەسەنە نەبوو کە لە ماڵی داپیرەی گەڕابووەوە، بەرامبەر دایکی هیچی لەبیر نەمابوو، کەیفخۆشییەکەی حەسەن دایکیشی گرتەوە... چەندم پێ خۆشە ئاوا حەسەن و مامەکانی تەبا و ڕێك بن... لە ناخیشەوە دڵی ختوورەی دەکرد. تا دەهات ختوورەکە ئازاری پتر دەبوو، حەسەن ئەم ئازار و خەمەی لە ڕوویا خوێندەوە. بەزەیی پێدا هاتەوە، دووبارە چوو باوەشی پێداکرد و ماچێکی کرد. دایکی ڕووی لە مستەفا نا ((فەرموون لەگەڵ ئەم کوڕە ئازایەدا شێو بکەن...)).

مستەفا هیچی نەگوت، هەر بەسەر پێی ڕایگەیاند نایەوێ بمێنێتەوە، هەستا و ڕۆیشت...

لە حەسەنی پرسی: ((مامت چی پێ وتی؟))

- ((هیچی نەگوت...)) حەسەن ئاوا وەڵامی دایکی دایەوە.

- ((ئەی داپیرەت... چی وت؟))

حەسەن لە ئاست تەماشاکردنەکەی دایکی سەری دانەواند.

- ((هیچی نەگوت...))

ئەو شەوە بەرەزنەکەوە خەوت. سپێدە لەگەڵ گزنگی رۆژدا، بەرەو تاوێرەکانی ئەناوارزا تێی تەقاند... رزم و کوت لە بەیانی تا ئێوارە لەو بنارە زرمەی تفەنگی دەهات... زۆری نەبرد گەورە و بچووکی ئاوایی زانییان ئەم تەقانە حەسەنە... پانزە رۆژێکی پێچوو ئێوارانێ کەروێشکێکی گەورەی هێنایەوە. دایکی جوان جوان کولاَندی و مامەکانی بۆ سەر خوانی یەکەم نێچیری حەسەن بانگ کرد... مامەکانی، ئامۆژنەکانی هەموویان هاتن تەنها داپیرە نەهات.

دوای چەند رۆژێك برایمی مامی جوانوویەکی عەرەبی سێ ساڵی بەدیاری بۆ هێنا، چەند بە تفەنگ و رەزنەکە دڵخۆش بوو بە ماینەکە دوو ئەوەندە کەیفی پێهات. لە خۆشی ماینەکوێتدا چەند شەوێ خەو لە چاوی نەکەوت.

لە دوو ئۆتۆمبێلە بارهەڵگرەکان تێدەپەڕین، تەپ و تۆزیان ئەو بنارەی گرتبووەوە و بە درێژایی رێگاکە بە ئاسمانەوە مابووەوە. لە مەزراکاندا تراکتۆرەکان گرم و هۆڕیان بوو، سەپانەکان لەپێش کەپرەکانیاندا دانیشتبوون قۆزاغەیان دەکێشا، لەقلەق بە ملی درێژ و دەنووکی سووریانەوە لەنێو پووش و پەلاَشی زەردهەڵگەڕاوی ئەو ناوەدا چینەیان دەکرد و بە

دەنووکی سووریانەوە لەنێو پووش و پەلاَشی زەردهەڵگەڕاوی ئەو ناوەدا چینەیان دەکرد و

دەگەڕان، حەسەن بە قەراغ جۆگەلە ئاوەکەدا دەڕۆیشت بە دەم رێکردنەوەوە بیری لەگەلێ شت دەکردەوە، لەوانە بوو بیری نەدەکردەوە حەونی دەدیت، سێبەری گەواڵە هەورەکان بە بەرچاوییەوە بەسەر تاوێرە مۆرهەڵگەڕاوەکانی ئەناوارزادا دەکەوتن، لەو ئاستەی ئەو جۆگەلە ئاوەکە واتدەزانی رێ ناکات، بە کا و وردە پووش توێژاڵی گرتبوو...

حەسەن ملی لێ باریك بۆتەوە، ملی لە ملی پیرێکی کەنەفت دەچێ، لۆچاوی و سیس، رەش داگیرساوە، کەوتبووە بارێکەوە لەگەڵ خۆی دەدوا، بەڵکو خەونی دەدی، هەر چەپکی لە باسکێك... وەك یەکێکی دیکەی دەدوان وابوو... لەوانەیە خەڵکی ئاوایی بێ، لەوەیە دادای یا زالاَ یا مامەکانی بن یاخود ئەلیف بێ، بەڵکو... کەسانێك دەدوان ئەمیان بێدەنگ ئەو دەیسەندەوە، تووشی سەرەگێژکێ هاتبوو... تا بۆ ئەستێرەکانیش گوێی رادا، گوێی لە هەمووان گرت.

عەباس بەدوای ((ئەسما))دا هاتبوو، جارێکی دیکەش هاتەوە، عەباس لە زیندان هەلاَتبوو، ((ئەسما)) لێی پاڕایەوە، ((برۆ عەباس... بگەڕێوە بۆ زیندان، تازە هەموو شتێك لە دەست دەرچوو و کۆتایی هات...)) عەباس نەڕۆیشت، بەرامبەری یەك وەستان و تەماشای

یەکترییان دەکرد. ئەسما گوتی: دەمانبینن... بڕۆ سبەی وەرەوە. عەباس لێیدا و ڕۆیشت، تفەنگێکی ماوزەڕی نوێی بەدەستەوە بوو، زەردهەڵگەڕابوو لەناو فیشەکا، ئەسما پێی گوت: خۆت بگەیەنە ئەو شاخانە... عەباس ڕووی لە شاخ کرد. عەباس شێت و شەیدای ئەسما بوو بوو. ((ئەسما))ش کەسی لە دڵدا نەبوو ((عەباس)) نەبێ. ((عەباس)) خۆی گەیاندە ئەو شاخانە، ئەسما بەدووی نەکەوت... بۆ بەیانییەکەی ((عەباس)) هەمدیس هاتەوە، لە سێبەری دارتووەکەدا وەستا، بووە مێخ و لەوێدا چەقی، مانگ هەڵات، ئەسما لە ماڵ وەدەرکەوت، خەلیل نووستبوو، خۆی گەیاندێ... بڕۆ عەباس، ئەسما وتی لێرەکانە مەمێنە، تەماشاکە کوڕەکەم وا حەوت ساڵانە، دڵت بە من بسووتێ و بەزەییت پێما بێتەوە... دەمانکوژن، هەردووکمان دەکوژن. عەباس خۆی تێك نەدا، لەژێر دارتووەکەدا لەبەر تیشکی مانگەشەوەکەدا مایەوە و نەدەڕۆیی نە قسەی دەکرد، تفەنگەکەی بە شانەوە بوو... دەمانکوژن بڕۆ .عەباس بەو بێدەنگییە مایەوە... ئەسما بیستبووی لە حەپسخانە هەڵاتووە.

((ئەسما)) یان بە ((عەباس)) نەدا. عەباس لە سۆنگەی ((ئەسما))وە سێ کەسی بە خەستی بریندار کردبوو، دوانیان تووشی ئیفلیجی بوون، ئەوی دیکەیان شەل بوو. ((عەباس))یان لە زیندان تووند کرد و هەواڵەی زیندانەکانی دیاربەکریان کرد. خەلیلیش مەراقی ئەسما بوو بوو، شەوێکیان بە شەش کەسەوە بە زۆری زۆردارەکی لە ماڵی بابییەوە پەلیان گرت و رفاندنیان... چوارپەلیان بەستەوە، دەیویست توخنی بکەوێ ئەسما خۆی بەدەستەوە نەدا، حەوتوویەك بەو دانودۆیە مایەوە، کە زانیان فایدەی نییە، ئەفیونیان لەناو شەربەتدا دەرخوارد دابوو، ئەو کاتە هێشتبووی خەلیل بە مەرامی خۆی بگات، ئەسما کە هۆشی بە بەرا دێتەوە دەرك بە هەموو شتێك دەکات، سەری هاتەگێژ، رشایەوە، بێزی لە خۆی هاتەوە، بەو خەڵت و خوێنەوە خەلیل بۆ ماڵی خۆیانی هێنا، دەستوبرد مەلایەکی هێنا مارەی بڕی، دواییش بۆ شاری برد و لە دادگاش مارەی بڕی... دوکتۆریشی بردبووە سەر چارەی خوێن بەربوونەکەی کردبوو... ئەسما ساڵێکی رەبەق نە لەگەڵ خەلیل نە لەگەڵ گونددا قسەی نەکرد و زوانی لە زوانیان نەچەرخا. سێ جاریش بەشەو بەدزییەوە لە ماڵ دەرچوو و هەڵات، هەموو جارێکیش خەلیل بەدوای دەکەوت و دەیگێڕایەوە. دایکی وتبووی: خەلیل ئەم سۆزانییە دادی تۆ نادات و خێری بۆ تۆ نابێت، دەستی لێ هەڵگرە با بۆ ماڵەبابی بڕواتەوە، ئەمە، ئەم سوورتکە بەڵایەکت بەسەر دێنێ... خەلیل پێکەنینی بە قسەکانی دایکی دەهات... دایکی دەیگوت خۆشەویستی بەزۆر نابێ بەگوێی دایکت بکە، ئەوەی زیندانی کراوە لە سۆنگەی ئەمەوە بوو...

ئاخرییەکەی لە کەلی شەیتان دابەزی و هاتە گفت، وا دیار بوو هەموو شتێکی لەبیر چووبووەوە، وەك نەبای دیبێ و نەباران، وای نیشاندەدا هەر وەك ئەو نەبووبێ، سالێکی رەبەق لەگەڵ کەسدا قسەی نەدەکرد و لەنێو نوێنی ژن و مێردایەتیدا سڕو سارد و بێ گیان بوو. هەر کە مندالێکی بوو بە جارێ گۆڕا... لە کۆرپەکەی بەولاوە کەسی لە بیر نەما... لەو زیاتر لەم دونیایەدا کەسی نەدەدی... واپێدەکەنێت، کار و فەرمان رادەپەڕێنێ، ئاواییش هەموو خۆشیان ویست، دەستی یارمەتی بۆ هەموو کەسێ درێژ دەکرد، نەخۆشی بەسەر دەکردەوە، یەکێ ئاتاج بووایە پێویستییەکی هەبایە ((ئەسما))ت لەکن ئەو دەبینی.

منداڵەکە خڕیلە بوو... تویلەك بوو.

ئا لەم کاتەدا بوو عەباس هات. لەتاو ئەسمادا لە زیندان هەڵاتبوو، بەهۆی ئەو خۆشەویستییەوە هەموو کەسێ عەباسی دەناسی و ناوبانگی دەرکردبوو، کەس نەمابوو سەرگوزشتەی ئەو عیشقەی ئەسما و عەباسی پێ نەزانیبێ، بەسەر زارانەوە بوو و بووبووە داستان و خەڵکی ئەناوارزا دەیانگێڕایەوە... گەلێ بەیت و گۆرانیان پێدا هەڵدابوو، بگرە لەم گوندەشدا ئەو بەیت و سترانانە دەوترانەوە. ئەسما وتی: بڕۆ عەباس هیزە بڕۆ، ئەگەر منت خۆشدەوێ، بەڕاستی خۆشتدەوێم بڕۆ جارێکی کە نەیەیتەوە. عەباس تا بەیانی لەژێر دارتووەکەدا راوەستا، ((ئەسما))ش بەرامبەری گرت، کە خۆر گزنگیدا لێیدا و رۆیشت، رووی لە چیاکانی ئەناوارزا کرد، ئەسما چاوی لێ نەترووکاند تا لە چاو ون بوو... عەباس تا مانگێك نەهاتەوە و دیار نەما. ئەسما هەموو شەوێ تا بەیانی چاوەڕێی دەکرد، تاسووقی عەباسی دەکرد و عەباس دیارنەبوو، بەیانییەکیان خۆر گزنگی دابوو و نەدابوو ئەسما دڵی داخورپا بە پەلە پرووزێ لە پێپلیکانەکاندا هاتە خوارەوە... عەباس تۆ خۆت بگەیەنە ئەناوارزا و لەوێ چاوەڕوان بە دێم دەتبینمەوە، عەباس بێ ئەوەی شتێ بێژێ گەڕایەوە، ئەسما چاوی لێ نەترووکاند تا لە چاو ونبوو... کە خۆر هەڵهات توێشەبەرەی لە پریاسکەیەك ناو لە پشتی بەست و بەرەو تاوێرەکان بەڕێکەوت، کاتێ لە دێ دەرچوو هیچ کەسێك نەیبینی... بەم جۆرە یەك دوو مانگ هاتوچۆی ئەو ئەشکەوتەی دەکرد، کە عەباس خۆ تیا شاردبووەوە... جارێکیان خەلیل بەدوای دەکەوێ، بەڵام لە ئەشکەوتەکە نایان بینێ. تومەز عەباس خەلیل دەبینێ، ویستی تەقەی لێ بکات، ئەسما خۆی بەسەر دەستیدا دابوو و نەیهێشتبوو. رۆژێکی دیکەش جەندرمە ئابلۆقەی ئەناوارزایدا، شەو و رۆژێك لەگەڵ ئەو هەموو جەندرمانەدا بەرەنگاری کرد و بەشەڕ هات. لە دواییدا ئاخرییەکەی دەستگیریان کرد، کەلەپچەیان

لەدەستی ناو بردیان، لە ڕێگادا هێوری کردبوونەوە و لە دەستیان هەڵاتبوو، دووبارە گەڕابۆوە ئەناوارزا. ئەسما، دەیزانی لەوێدایە... چاوەڕوان بوو... عەباس هەمدیس هاتەوە ژێر دارتووەکە بۆ خۆی لەوێدا وەستا... حەسەنیش لە جاریّ زیاتر بینیبووی. ئەسما خۆی گەیاندیّ و باوەشیان بەیەکا کرد... جارێکیان لەنێو تاوێرەکانی ئەناوارزادا تەقە دەستی پێکرد، لەو پێکدادانەدا دوو جەندرمە پێکران، ((خەلیل))یش زامداربوو، پزیشکێکی کورد زامەکەی بۆ تیمارکرد، کابرایەکی چاو رەشی روومەت درێژکۆڵە بوو، لەسەر یەکە ئاوای دەگوت: دەبیّ، کاری وا دەبیّ و هەر روودەدات... شەوێکی دیکەش، پێش بانگی شێوان تەقەیەك کرا، خەلیل و ئەسما و حەسەن لەسەر خوان بوون، شێویان دەکرد، تیشکێك پەنجەرەکەی رووناك کردەوە و کوژایەوە. زرمەی تەقەیەك بێدەنگییەکەی شەڵەقاند و بە دوایا هاوارێك بیسترا، ژوورەکە پڕ لە دووکەڵ بوو، خەلیل لەسەر دەم کەوت و سەری کەوتە سەر خوانەکە، خوێن ڕێچکەی بەست، بۆنی باڕووت ئەو ناوەی گرتەوە. دواجار لاشەکەی ((عەباس))یان لە ئەناوارزاوە هێنا... دواجار... دواجار... لاشەکەی ((عەباس))یان لە دەرەوەی دیّ فڕێدا، تاکو ببێتە خۆراکی سەگ. لاشەکەی ((عەباس)) سەگ نەیخوارد... شەوێکیان ((ئەسما)) و یەکێکی دیکە لە جواڵیان نابوو، بەشانیاندا دابوو، لێی نەوەستابوون تا گەیاندبوویانە سەر ترۆپکی ئەناوارزا، تا دەمەوبەیان گۆڕێکیان بۆ هەڵکەندبوو و ناشتبوویان... هەموو کەسیّ بەم کەین و بەینەی زانی...

لەو گوندە بووە رۆژی حەشر، مستەفا ((ئەسما))ی بەگیرهێنا... سۆزانی براکەمت بە کوشتدا... بە کوشتتدا. دەیقیڕان، لە کەللەی سەر هاواری دەکرد... ناهێڵم بژی، دوێنیّ لاشەی ئەو سەگەت بۆ کویّ برد؟ لە کوێندەرت شاردەوە؟ لاشەکەیمان دەدەیتەوە دەست یان گیانت دەربێنم... ((ئەسما)) هیچی نەدەگوت.

ئاوایی هەموو بەیەك دەم هاواریان دەکرد، ژن و پیاو، زارۆك و پیر، چییان بەدەما هاتبا بە ((ئەسما))یان دەگوت.

دانیشتووانی دێکە، بەتایبەتی مامەکانی، لە هەمووشیان بە پەرۆشتر داپیرە، بۆ چەند رۆژێك ئەناوارزایان خوار و ژوور کرد، بیّ هوودە بست بە بستیان پشکنی، نەگۆڕەکەیان دۆزییەوە نە پارچەیەك لەلاشەیان بینی. ئەسما خۆی لیّ بێدەنگ کردبوو.

سەگێك بستێ زبانی سووری دەرهێنابوو هات و لە تەنیشتی داپیرەوە وەستا. جۆگەلە ئاوەکەی تەنیشتیان تۆز و وردە پووش و گەڵا بوو بوونە توێژاڵێك بەسەریەوە، ئاوەکە وەك ڕێی تەکات وابوو، سەگەکە ڕوومەتی چین چین نیشتبووە سەر یەك، بە تەنیشتییەوە پاڵی دایەوە.

لە دوای کوشتنی کوڕەکەیەوە سەرپۆشی دەدا، لەژێر سەرپۆشە ڕەشەکەیەوە قژە لە خەنەگرتووەکەی ئاڵۆزابوو سوور دەیڕوانی، گاڕامێکی بەدەستەوە بوو. لە دوورەوە چیای ((دولڵدوڵ)) تەرمێکی مسینی دەردەدا، دەوروبەرەکە بۆنێکی کەسکوونی هەبوو، بەرد و تاوێرەکانی ئەناوارزا داخ بووبوون، لەولاوە ئاوی ڕووبارەکە لە ناو تەرم و بووغێکی زیویندا هەڵۆرکەی دەکرد. لە دوورەوە قەڵەمبازی دەدا و شەپۆلانی بوو، کە قسەی دەکرد حەسەن تەماشای نەدەکرد و بەری بەلاوە نەکرد، بێ تەماشاکردنی تاکە ددانێکی ڕەش بووەوەی زەردهەڵگەڕاوی لە پێش چاوابوو. پشتێنێکی ئاوریشمینی بەستبووە تەنگی باریکییەوە، ڕەش داگیرسابوو، ریشۆڵەی پشتێنەکەی سوور و کەسك و شینە، دەکەوتنە سەر ئەژنۆی، هەر لە کچێنییەوە. ئەم جۆرە پشتێنانەی دەبەست، لە دوای کوشتنی کوڕەکەیەوە ڕەشپۆشە، بەڵام ئەم پشتوێنەی دانەکەند و تا ئەو ڕۆژەی سەردەنێتەوە دەستی لێ هەڵناگرێت، ڕەنگە وەسیەت بکات لە مردنیشیا لە پشتی نەکەنەوە... ئەمە ماوەیەکی زۆرە بەرد و تاوێر و ئەشکەوتی ئەناوارزا دەپشکنێ، بۆ لاشەکەی عەباس دەگەڕێ کە بووکە سۆزانییەکەی شاردبوویەوە... دەیدۆزێتەوە، دەیدۆزێتەوە و لەبەر سەگیشی دەنێ... دەیبینێتەوە و دەرخواردی باڵندە و داڵی دەدا، ئەی لەپای چی ئەم هەموو پارە و پوولە بەسەر کوڕ و کاشا دابەش دەکات، ئەوەندەت زانی دۆزرایەوە... ئا ئێستا ها نەختێکی دیکە دۆزرایەوە، ئومێدی گەورەیان هەبوو چ داپیرە چ ئەسمایە بە هیواوە دەژین و ڕۆژگاریان بەسەر دەبرد... کوڕەکانی پیاو نەبوون تاکو... ((...ئا شێرە ئاساکەم، بەڵێ ئازا و بوێرەکەم... حەسەن گوێت لێبێ، لەم بناری چقورئاوایە ئازایەکی وەك باوکت ئاسا نابینی و نییە. دەبا باوکت نەکوژرابا لەبری ئەو مستەفا بوایە، برایم بکوژرایە باوکت بمایە... خەلیل... خەلیلە جوامێرەکەم، جا ئەو کاتە بەچاوی خۆتت دەدی، نەکو ئافرەتێك، بنەو ڕەچەڵەکی ئاوایی ئەو ئافرەتەشی بە ریشە دەردەهێنا و گسکی بە شوێنەواریانا دەدا... مامەکانی تۆش خۆیان لە ریزی پیاوان دادەنێن؟ گەر پیاو بوونایە هەر ئەو ڕۆژەی باوکتیان کوشت لە قژی دەگرت، دەیهێنایە سەر گۆڕەکەی خەلیل، بەگوێزانێکی تیژ قوریچکەیان دەبڕییەوە، لاشەکەی لەلایەك و سەریان لەلایەك فڕێ دەدا، ئێستا ئاوا بە بەرچاومەوە نەدەگەڕا... دەبا باوکت بمایە و ئەم سۆزانییە وای بکردایە... لاشەی لەبەر سەگ

دەنا دەرخواردی داڵی دەدا... حەسەن، یەکێکی دیکەی وەکو باوکت نەبووە و نەدەبێ... لە هەڵۆکانی ئەناوارزا دەچوو... مامەکانت پیاون؟، وەجاخیان کوێرەوەبێ... ئاخ تۆ گەورە بوایەیت و دەستت تفەنگی بگرتایە، ئەو سۆزانییەت...، تۆ... تۆ کوڕەکەی خەلیل تۆ خەلیل، خەلیل نەبوو، شەهێنی ((بین بۆغەیی)) بوو... لە شەهێنی چیای دوڵدوڵ دەچوو، بازی ئەڵەداغ بوو... ئاخ و داخ خەلیل...))

حەسەن بێ ئەوەی تەماشای شوێنێکی دیاری بکات، بێ ئەوەی هیچ شتێك لە روومەتیا ئاشکرابێ، کشومات گوێی بۆ رادابوو، جا تەماشای خوارەوەی دەکرد و چاوەکانی پڕ بوو بوون... پەپوولەیەکی گەورەی رەش و شین بە قەد باڵندەیەك بۆ ئاوەکە شۆڕبووەوە، لە پڕێکا بەرزەفڕ گەڕایەوە، حەسەن چاوی تێ بڕیبوو، بەرز دەبووەوە، نزیك دەبووەوە، ئەوەندەی پێنەچوو زۆرەوە بوون، بەسەر ئاوەکەدا فڕین بۆ ناو ژاژەڵانییەك کە گولیلکە شینکەی لێ روابوو ژاژەڵانییەکە تا دەهات شینایییەکەی تۆختر دەبوو، پەپوولە زلە شینەکان برِبرِ پەیدا دەبوون و لە نێو ژاژەکاندا، دەنیشتنەوە، زۆری نەبرد ژاژەڵانییەکە شین هەڵگەڕا، دەتگوت بەدەست چنراوە... رەش، شینێکی نەخشاو، شینێکی تۆخ.

داپیرە دەگریا، بەدەم لاواندنەوە هەستایە پێ... خەلیلەکەم سالارەکەم... باوانەکەم... کوڕەکەت ئازایە، بەڵام هێشتا ماویەتی، منداڵە... با پێبگات... ئەوەی تۆی بە کوشتدا وا بەسەر ماڵەکەتەوەیە، لە دیوەخانەکەتا دادەنیشێ... بەسەر حاڵ و ماڵی تۆدا کەوتووە، پێ بە گۆڕتا دەنێت... من دایکم، دایك، چۆن ئۆقرە بگرم و، سوکناکم بێ، ئۆقرەم پێ ناگیرێ... رووەو ئەناوارزا بەرِێکەوت، بەرد و تاوێری ئەناوارزا لاواندنەوەکەیان بۆ دەسەندەوە، لەسەر تاوێرێك دانیشت، خۆر چووبووە، زەردە، بە دەنگێکی جۆش و خرۆش و خەماوییەوە دەستی بە لاواندنەوە کرد، حەسەن شتێك قورگی گرتبوو... داپیرە کپ نەدەبوو، ئەوەی تۆی کوشت وا خەریکە شوو دەکات، وا بەتەمایە لە باخەڵ هیچ و پووچێك بخزێ... کەسێ شك نابەم تۆڵەی تۆم بۆ بسێنێ، ئەم کوڕەزایەم نەبێ، ئەویش کوڕەکەی تۆیە و هێشتا منداڵە، منداڵ نەبوایە لێ نەدەگەڕا کابرایەکی نەناس بچێتە نێو نوێنی تۆوە، بەڵێ پیاوێکی کە دەچێتە باخەڵی ئەوەی خۆشتدەویست، پێ بەخوێنە رژاوەکەتدا دەنێ... خەلیلەکەم براکانت پیاو دەرنەچوون، ژنێکیان پێ نەکوژرا، خەلیل. کوڕەکەت تفەنگێکی مشتو سەدەفی بەشانەوەیە، کوڕەکەت ماینێکی عەرەبی رەسەنی لەژێردایە، خنجێری زیوینی بە قەدا کردووە... موخابن...

حەیف... هێشتا منداڵە، جارێ تفەنگەکەی بۆ هەڵناگیرێ. ئەو بەسەزمانە مێروویەکی خواسایی بۆ ناکوژرێ چ جای ئافەرەتێکی گەورە... هاوارەکەی دەنگی دەدایەوە و ئەو دەشت و دەرەش بۆیان دەسەندەوە. گریان و لاواندنەوەکەی تا خوار پێدەشتەکە دەڕۆیی و تاوێرەکانیش دەیان سەندەوە.

که شەو داهات گەڕایەوە ماڵەوە، دایکی خواردنی لەبەر دانا، دەستی بۆ نەبرد، دواندی وەڵامی نەدایەوە، دەمی چووبووە کلیلە، ئەو شەوەش تا بەیانی چاوی لێك نەنا و رووی لە دایکی وەردەچەرخان. دایکی لێی کەوتە گومانەوە، دەیخوراند، تا نهێنییەکی پێ ئاشکرا بکات، لە ئامێزی دەگرت، ماچی دەکرد.

ئەسما و مستەفا رۆژێکیان پێکەوە وەستابوون وقسانیان دەکرد ئەم گوێی هەڵخست، بەوەیان نەئەزانی ئەم گوێی لێیانە ((...خوشکێ، تۆ هیچ گوناحێکت نییە...)) ((مستەفا وای پێدەگوت...)) سەرەڕای ئەمەش بیکە بە رەزای خوا لێرە مەمێنە و بڕۆ، خوشکم دەتکوژن ها... لە سەرینی ئەوەی گوتوومە من ناتکوژم دایکم قسەم لەگەڵدا ناکات، برایمیش دەیەوێ بتکوژێ، بەڵام لە من سڵدەکاتەوە، تا لەم ماڵەدابی دایکم دەستت لە یەخە ناکاتەوە برۆ و لێرە مەمێنە، لە موڵك و ماڵم بەڵادا قوڕم پێوەدا وا قوڕی پێوەدرا... وا پێتدەڵێم ها خوێن دەڕژێ. من هیچم بەدەست نییە... دانیشتوانی گوند، سەرتۆپی بناری ئەناوارزا خوێنی خەلیلیان لە ئەستۆ ناوی، گەر لێرە بمێنیتەوە لەوانەیە خۆم بتکوژم... لێرە مەمێنە، خۆت قورتارکە، دەبا جارێکی کەش لەم ماڵەدا خوێن نەڕژێت... ئێمەش خۆمان پێ ناگیرێت... من نەتکوژم کوڕەکانم دەتکوژن... من دەستم لێت نەچێ، برایم دەتکوژێ، خاڵوانم، خاڵۆزاکانم دەتکوژن... هەر کەس نەبوو بتکوژێ، کوڕەکەی خۆت دەتکوژێت...)).

ئەسما بەبێ دەربەستییەکەوە وەرامی دایەوە:

((باشە دەڕۆم کوڕەکەم بدەنێ. ماڵ، موڵك مەزرا هەرچی هەیە و نییە بۆ ئێوە بێت تەنها کوڕەکەم لەگەڵ خۆدا دەبەم... دەڕۆمەوە ماڵی باوکم و هیچم ناوێ لە حەسەن بەولاوە...))

((ئەمەیان نابێ)) مستەفا وای وت ((نابێ حەسەن ببەیت...))

((منیش ناڕۆم، بێ کوڕەکەم لێرە ناجوولێمەوە... ناچم بەجێی ناهێڵم)).

((نابێ حەسەن ببەیت، ئەڕۆی بە تەنیا برۆ، حەسەن بەتۆ نادەین، منیش بەزەییم پێتادێتەوە، تۆ گوناهت نییە، بەڵام دەتکوژن... زۆریش نابات...)).

ئەسما بە توندی وەڵامی دایەوە:

((بەبێ حەسەن ناڕۆم... ناڕۆم...))

((لێت ئاشکرایە دەتکوژن هێشتا گەنج و جحێڵ و جوانی، حەیفە))

((ناڕۆم، کوڕەکەم لە تەکدا نەبێ لەم ماڵە ناچمە دەرەوە... منێك لە حەسەن بەولاوە کەسێ شك نەبەم چۆن بڕۆم؟)).

((با پێتبڵێم، ئەجەلت هاتووە... لە سونگەی تۆوە روومان نایە بچینە نێو خەڵکی... کوشتنی تۆ ئاوخواردنەوەیە. تۆ خەلیلت بە کوشتدا تۆ... تا تۆ نەکوژرێی چاومان لە ئاستی کەس هەڵنایە... سەگیش بێزی نایەت تەماشامان بکات...))

((گەورەم دەست و پێتان رادەمووسم، بێ حەسەن بۆ هیچ لایەك ناچم... بشمرم بەلای حەسەنەوە با بمرم، مردنم گەلێ بەلاوە خۆشترە لەوەی حەسەنم لە تەك نەبێ...)).

مستەفا هەستایە پێ... ئەمە ناوشانێتی کەتە و قۆز، دەموچاو پان، چاوی کاسەیەك خوێن بوو... حەسەن لێی ترسا... ئاغر و لەسەرخۆ هەنگاوی دەنا، لە تاریکاییەکەدا ئەوەندەی کە کەتە و زل دەهاتە بەرچاو... دەیزانی دایکی هەر دەکوژن... مستەفای مامی هەر لەبەر ئەوە خۆشدەویست دەیویست دایکی قورتار کات... دوای ئەم کەینوبەینە، لە ماڵ و ئاواییش بێدەنگییەك پەیدا بوو... نە داپیرە، نە دانیشتوانی دێ، تا زاڵا، کەس، ناوی دایکیان نەدەهێنا، لەوەتەی باوکی کوژرا بوو ئاوا دەستیان لە یەخەی دایکی نەکردبووەوە.

بێدەنگییەکە دە رۆژێك درێژەی کێشا، دایکی تا بەرەبەیان چاوی لێك نەدەنا، دڵەراوکێی بوو، دادەچەڵەکا، لە حەوشەدا بە ترس و گومانەوە دەهات و دەچوو، ترس ببووە خۆراك و خەوی... شەو بوو، بە پێلەقە دەرگایان کردەوە. سێ کەس لە سێ شوێنەوە بە گوللە ژوورەکەیان بە گوللە دابێژی، دایکی لەو کاتەدا لە ژوورەکەدا نەبوو، یەکێك بەلایتێکی دەستی ژوورەکەی تاقی دەکردەوە، پێخەفەکان بەدەم گوللەوە بوونە رووی سەرەند، حەسەن خۆی تەپاندبووە قوژبنێکەوە هەناسەی لەخۆ بڕیبوو... یەکێکیان حەسەنی بینی، پێلەقەیێکی پیاکێشا بەدەم پێلەقە وەشاندنەوە دەیگوت: ((ئەگەر خوێڕی نەبێ لای قەحپەیەکی وا، کە باوکتی بەکوشت دا نامێنیتەوە...)) ئەمجارەش تا هێزی تێدابوو لەقەیەکی بەشانیا کێشا، لێی نەوەستاوە یەکێکی کەی پێدا سراوان و لێی پرسی:

((دایکە قەحپەکەت بۆ کوێ رایکردووە...))

حەسەن وەرامی نەدایەوە.

((بە باڵی مەلدا، بچێتە کونی مارەوە، دایکە قەحپەکەت هەر دەبێ بکوژرێ، ئەمڕۆش نەیدۆزمەوە سبەی هەر چنگم دەکەوێت، هەر کە بینیشمەوە تیکە تیکەی دەکەم، دەست لە خوێنی جوامێرێکی وەکو خەلیل هەڵناگرم... تا ئەم بمێنێ ئەو لە گۆڕدا ئارامی نابێ...))

حەسەن دەنگی نەکرد بەڵام ناسینی، دەشیزانی، لە کوێوە هاتوون، ئەو خزمە چیانشینانەی داپیرەی بوون، برا و برازاکانی بوون، ئەوانە پیاو کوشتن و ئاوخواردنەوەیان لەلا یەکێ بوو.

کون و قوژبنیان پشکنی، ((ئەسما))یان نەدۆزییەوە، سەر و لەقەیەکیان بە حەسەنا کێشا: ((ئەمەش بنیادەمە...)) وایان پێگوت: ((کە لەگەڵ ئافرەتێکدا بژی باوکی کوشتبێ ئەم بنەچەیە لە بنەچەی بەراز کەمترە...)) وایان گوت و بۆی دەرچوون.

هێشتا ترپەی پێیان دەهات، ((ئەسما)) بە پێدزە لە ماڵ وەدەرکەوت و خۆی گەیاندە مەرکەز... ورد و باریك بەسەرهاتەکەی بۆ گێڕابوونەوە.

کە رۆژ بووەوە، دە پانزە جەندرمەیەك هاتن، کەسیان نەدۆزییەوە. بەمەشەوە نەوەستا دادگاش ئاگادار بووەوە، ئەسما ئەرز و حاڵێکی بەدادگا دابوو... ((ماڵی خەزوورم دەیانەوێ بمکوژن، شتێکم بەسەربێ خوێنم لە ئەستۆی ئەواندایە دەبێ بزانن ئەو کەسەش (عەلی)یە...))

ئەرز و حاڵ نووسینەکەی لە ئاوایی و بناری ئەناوارزا دەنگی دایەوە.

داپیرە: ((دەبێ بکوژرێت، بچێتە نێو سندووقی ئاسنینەوەش پێش مردنم دەبێ بکوژرێت...))

((ئەسما)) دەیزانی ئەمڕۆ بێ سبەی بێ هەر دەیکوژن. شەوان تاکو بەیانی لە ترسانا خەوی لێ نەدەکەوت. لەم ماوەیەدا بێ ئەوەی کەسێك پێی بحەسێ مستەفا شەو درەنگ دەهاتە کن ئەسما، لێی دەپاڕایەوە، دەیگوت... دەستمان بە خوێنا مەکە، ئەوەندە لەم دێیەدا خوێن رژا گەیشتە بیناقاقامان دەبا بەس بێ... بڕۆ خوشکێ بڕۆ، چی دەبێ گەر بڕۆی و دەستمان بە خوێنا نەکەی، تاکو تۆ ماوی ئێمە خۆمان بە مردوو دەزانین... بە بەرچاومانەوە براکەمانت بە دۆستەکەت بە کوشتدا... بڕۆ...

((بمکوژن)) ئەسما وایدەگوت و دەمە دەمەی لە گەڵا دەکرد، ((من بێ ئەو کوڕەمە ئێرە بەجێناهێڵم...))

((کەس ئەو کوڕە بە تۆ نادات)) مستەفا پێیدەوت ((دەبێ بە تەنیا بڕۆی...))

ئەسما یەکی بە دوو نەدەکرد و تادەهات زیاتر پێی دادەگرت، دەیگوت... ناڕۆم.

شەوێکیان وەك شەوانی لەمەوبەر لەسەر نوێنی نووستندا قژی دەکردە شانە، لەپڕ دەستی وشك بوو، شانەکە لە تۆی قژیدا مایەوە، بۆ حەسەنی روانی، ((حەسەن))یش چاوی لیٚ بڕی، تەماشاکانیان یەکانگیر بوو... راپەڕی، چووە لای سندووقەکەیەوە، کردییەوە. حەسەنیش لەگەڵ دایکیا خۆی دەگۆڕی، تفەنگەکەی بەدەستەوە گرت. کە سندووقەکەی کردەوە بۆنی سێوی لیٚ دەهات. دایکی بە پەلە پرووزیٚ ئەوەی لە سندووقەکە دەردەهێنا لە بوخچەی دەنا. کەوتنەڕیٚ...

ئەو شەوە تا بەیانی بەڕێوەبوون، ((بۆز قویو))یان تێپەڕاندبوو، بگەیشتبانە دڕگەلاّنییەکە ئیشیان کۆك دەبوو، لە لێرەوارەکەدا خۆیان دەشاردەوە ئیتر نەیاندەبینینەوە. دەوروبەری ((بۆز قویو)) رووتەلاّنییە لە نێوەڕاستی دەشتاییەکی سینی ئاسادا بوون، لە دواوە چەند ئەسپ سوارێك بە تەپ و تۆز دەرکەوتن، خزانە دۆڵێکەوە و لەنێو زەلەکاندا خۆیان ماتدا... ئەسپ سوارەکان هاتنە بان سەریان، لەناو زەلەکاندا هێنایانە دەرەوە، مستەفا لەناو ئەسپ سوارەکاندا بوو، لە باڵی حەسەنی نەوی و هاوێشتییە پشتەوەی خۆی... حەسەن هیچی نەگوت... مستەفا رووی لە ئەسما کرد... ((دەتۆ ئێستا خوات لەگەڵ بۆ کویٚ دەڕۆی برۆ...)).

جلّەوی ئەسپەکانیان وەرچەرخاند، لاتەرافی ئەسپەکانیان وەبەر قامچیدا و تێیان تەقاند...

حەسەن کەنەفت و ماندوو بوو، گەیشتنە جیٚ و نەگەیشتن خەوی لێکەوت، بەسەر ئەسپەکەشەوە هەر خەوە کوتکێی بوو، کە دابەزی پێی بەیەکدا دەهات. کاتێکیش بە پەیژەکاندا بەرەو دیوەخانەکە سەردەکەوت بەدەما کەوت، کەوت و هەڵنەسایەوە، لەبن ئەستوونەکە ئەو خەوەی خەوتی بۆ بەیانییەکەی هەستا، بەو بەیانییە زووەش داپیرەی بە دەنگە زوڵاڵەکەی دەیلاواندەوە و دوعای لە ئەسما دەکرد...

حەسەن گوێی لێبوو یەکیٚ وایدەوت ((کە حەسەنیان گلدایەوە ئەویش گەڕایەوە دواوە، هەر کە گوێی لەوە بوو راچەنی، چاوەڕێی هیچی نەکرد، بەڕاکردن گەڕایەوە ماڵی خۆیان، ماڵەکەیان هەر بە تەنیشتی دیوەخانەکەوە بوو، ئەسما کە چاوی بە حەسەن کەوت، گەشایەوە، لە ئامێزی گرت، ئەمجارەش حەسەن تەماشای دایکی نەکرد.

داپیرە هەر نەی بڕیبووەوە دەگریا و دوعای لە ئەسما دەکرد.

دوای ئەم رووداوەش جارێکی کە گوند قڕوکپی لێکرد و کەم و زۆر ئەسما ناوی نەما... گەورە و بچووکی دێ لەگەڵ ئەسمادا قسەیان نەدەکرد، کەس ئاوڕی لێ نەدایەوە و نەیاندەویست ناوی بهێنن، وەك یەکێك نەبووبێ لە ئاواییدا بەم ناوەوە...

بە تەنها حەسەن ناوی لە ناوانا بوو، بۆ کوێ بڕۆیشتایە، چی بکردایە، رووی لە کوێ دەکرد، داپیرەی لە پێشدا قوت دەبووەوە... هەمان گریان و لاواندنەوە و بە هەمان خۆشەویستییەوە، بە دوعا لە ئەسما کردن پێشوازی لێدەکرد، هەروەها خەڵکی ئاوایی زارۆك، کەنەفت و بەساڵاچوو، لاو و هەرزەکار، لە هەموو شوێنێکدا وەخت و ناوەخت باس باسی ئەو و باوکی و خوێنی باوکی و بەکوشتدانی لەلایەن دایکییەوە و داپیرە جەرگ سووتاوەکەیان لە دەم نەدەکەوت.

گوند لە شیرین خەودابوو، کپ و خامۆش، کەڵەباب سێ جاری قووقان و ئەویش بێدەنگ بوو، سەگێك وەك هار بێ وەستاندن دەیلووران... ئەسما لە لوورەی سەگ دەسڵەمییەوە و دەترسا، هەر کە گوێی لە لوورەی سەگێك دەبوو مووی لەشی دەبووە سنگ و ویردی دەخوێند.

حەسەن لەو تاریکییەدا لەگەڵ دایکیدا کەوتە قسە، لە تاریکی ژوورەکەدا نەك خۆی تارماییەکەشی نەدەدی، گەر تارماییەکەشی ببینایە قسەی نەدەکرد...

((ئەمشەویش بۆی دەردەچین، ئەمجارە ئەو رێگایە ناگرین کە جاری پێشوو پیاڕۆیشتین... بۆ هەر کوێ بڕۆین دەماندۆزنەوەو، دەمانگێڕنەوە... خۆم لەنێو قامیشەڵانێکدا دەشارمەوە، بشتبینن منت لەگەڵدا نەبێ لاقەت ناکەن، کە ئەوان رۆیشتن دواجار پێتا دەگەم. ئەوەدەمە کوێمان بوێت دەڕۆین... باشە؟)).

دایکی وتی ((باشە)).

بوخچە و موخچەی پێش کات ئامادەکردبوو، هەڵیگرت و بەڕێکەوتن، خۆر دەرچوو و دەرنەچوو، لە دوایانەوە خرمەی ناڵی ئەسپیان هاتە گوێ، ئاوڕیان دایەوە سەرنجیاندا،پێنج سوار بەرەو لایان دەهاتن، حەسەن دەسبەجێ هاوارێکی کرد و خۆی خزانە نێو کومەڵتەیە قەلەچاڕییەوەو لەچاو ون بوو.

((تۆ بڕۆ...)) بە دایکی وت ((کە تۆیان بەڕەڵلا کرد، لەدواتەوە بەڕاکردن دێم و پێتا دەگەم...))

دایکی رۆیشت...

ئەوەندەی نەخایاند ئەسپ سوارەکان گەیشتن... مستەفا هاتە دەنگ:

((حەسەن کوانێ...)) بە تووڕەییەوە لێی پرسی... ((دەستم بە خوێنا مەکە کوانێ حەسەن؟))

((حەسەن لەماڵەوە بەجێما... من لە ماڵ هاتمە دەرێ، بەسەزمانە نووستبوو، دڵم نەیهێنا لە خەوەکەی بکەم...))

((نەخێر...)) مستەفا قیڕانی... ((درۆیە... درۆیە... خەڵکی ئاوایی هەردووکتانی پێکەوە بینیون...))

ئەسما وتی: ((خەوتبوو...))

مستەفا وتی: ((دەتکوژم)).

((بمکوژە... کوشتن گوایە چۆن چۆنییە... ئێوە هەموو رۆژێ من دەکوژن... برای ئێوە من نەمکوشت، عەباس کوشتی... بڕۆن تۆڵەی براکەتان لە برای عەباس و خزمانی بکەنەوە... تۆڵەی براکەتان لەمن دەسێنن وانییە؟ ئێوە لە (لەکەکان) دەترسن، من براکەتانم نەکوشتووە، عەباس بکوژی برای ئێوەیە، سەرەڕای ئەوەی وای کرد کە ژنەکەشی رابکات و هەڵبێ... بڕۆن هەقەکەی لە کەسوکارەکەی بکەنەوەو نامووسەکەتانی پێ پاك بکەنەوە...))

فیشکەی قانچییەك هات و بەر روومەتی کەوت، قامچی لە دوای قامچییان پێدا دەسراواند، ئەسپ سوارەکان لە شێوەی بازنەیەکدا ((ئەسما))یان خستە ناوەڕاستی خۆیانەوە، بە قامچی تێی بەربووبوون، ((ئەسما)) بەرگەی نەگرت، قیژەیەکی بۆ کرد، لە قیژەکردنەکەی خۆی پەشیمان بووەوە، لەوە ترسا حەسەن گوێی لە قیژەکە بووبێ.

حەسەن خۆی پێنەگیرا خۆی ئاشکرا کرد، ئەوەی رووی دەدا بەچاوی خۆی بینی، کە قیژەکەی دایکی بیست بە پرتاو بەرەو لایان هات، هێرك و پەڵی لە زەوی هەڵدەگرت و لە سوارەکانی دەهاویشت، بەدەم هاوارەوە بەردی تێدەگرتن، یەك دوو ئەسپی سڵەماندەوە، حەسەن شێتگیر بووبوو،، بەدەوری خۆیا دەخولایەوە، بەردی کۆدەکردەوە، لە ئەسپ سوارەکانی دەهاویشت.

لە دڵی خۆیدا دەیگوت... ((ئاخ... بێ مێشکە خۆم، نەمکرد تفەنگەکە لەگەڵ خۆدا بهێنم... تفەنگم گەر پێدەبوو هەموویانم تەخت دەکرد...)).

((حەسەن بۆ تفەنگەکەت لەگەڵ خۆدا نەهێنا؟))

((تفەنگ دیاریی ئەوانە، دیارییان سەری خۆیان بخوات، حەزم نەکرد هیچ شتێکی ئەوان لەگەڵ خۆدا بێنم، کەی گەورە بووم ئەوجا هەرچیم بەلایانەوە ماوە بە زۆر لێیان وەردەگرمەوە، ئەو رۆژەش زۆری نەماوە...)).

((ئەسپەکەت بۆچی بەجێهێڵا حەسەن؟ ئەسپەکەت پێ بوایە بە ئاسانی لە دەستیان قورتار نەدەبووی؟))

((ئەسپەکەش هی ئەوانە، من ویستم بیهێنم دایکم رازی نەبوو))...

((ماڵیان، ئەسپیان سەریان بخوات، هیچ شتێکی ئەوانی ناوێت. هیچ شتێکی ئەوانم ناوێت، نامەوێت... ئەوان وازم لێ بێنن و دەستی کوڕەکەم بدەنە دەست، چیم هەیە و نییە وەك شیری بەر دایك حەلاڵیان بێت)).

حەسەن چەند جارێك ئەسپەکانی سڵەماندەوە، بەردێکی بەر روومەتی مامی کەوت، مستەفا گۆنای خوێناوی بوو. ((ئەسما)) کەوتبوو، سەرتاپای لە خۆڵ و تۆزەکە نیشتبوو، حەسەن باوەشی بە دایکیا کرد و هەڵیساند، بە کوڵ بۆخۆی دەگریا، یەکێ لە ئەسپ سوارەکان هاتە بان سەری... ((لە دایکێکی قەحپە، گەوادێکی وا دەکەوێتەوە... کوڕ وەکو دایکی دەردەچێ، یەکێ لە داوێنی قەحپە بکەوێتەوە قەحپە دەردەچێ... مستەفا مستەفا... چاوەڕێی چی لە پوشتێکی وا دەکەی کە ئەوەندە بەم سۆزانییەوە پێبەند بێ...))

ئەسپەکەی لێ بردنە پێشەوە، حەسەن و دایکی کەوتنە نێوان پێی ئەسپەکەیەوە، لەژێر پێی ئەسپەکە حەسەن فرتەی کرد، گەلێ جوێنی نەبیسراوەی پێدا... ئەسپ سوارەکە ئاوزەنگیدا و دوورکەوتەوە.

مامەی ئەسپەکەی لە حەسەن نزیك کردەوە، هەر بەسەر ئەسپەکەیەوە، دەستی برد و حەسەنی لە پاشکۆی خۆ نا. رووی لە ((ئەسما)) کرد...

((برۆ سۆزانی خوایەکرد بۆ دۆزەخ دەڕۆی... نەکەی بگەڕێیتەوە... دەستم بە خوێنتا نەکەی...)) وای وت و ئەسپەکەی بەر قامچیدا.

سوارەکانی دیکەش ، کەوتنە دوای و لاتەڕافی ئەسپەکانیان وەبەر قامچیدا.

ئەسپ سوارەکان تا ئاوایی نەوەستان، کە ((حەسەن))یان لە حەوشەدا گرت، لە قارانا شێت بووبوو. هەر کە دایان بەزاند، یەك راست بۆ لای دایکی تاویدا، زوو پێی گەیشتن و گەڕاندیانەوە، لە دەستیان خۆی دەرباز کرد، رایکرد، هەمدیس گرتیان و هێنایانەوە. دەست و پلی، روومەتی، پۆلی خوێناوی بووبوون، جلەنوێکانی شیتاڵ شیتاڵەوە بوون. یەك دوو پیاوی چەتەوڵ و کەتە حەسەنیان توند گرتبوو، حەسەنیش خۆی رادەپسکانی باڵی رادەوەشاند لە چنگیان دەرچێ.

دادای فەرمانی پێدان:

((دەست و پێی ئەو سەگە ببەستنەوە)).

دواجار هەر زوو بە زوو پاشگەزبووەوە...

((نەکەن ئازاری کوڕەزاکەم بدەن...)) وای وت و هاتە لایەوە:

((راوەستە رۆڵەکەم، راوەستە باوانەکەم، چاوە ڕاستەکەم، شێرە گەورە راوەستە، ئاخر ماندووبووی... وای رۆڵە، وای... دایك شتێکی دیکەیە... دایکایەتیم لە قوڕگرت، تۆ تەماشاکە... دایکت کوڕەکەی منی کوشت. تۆ بزانە، خۆت لە دایکت واز ناهێنی... ئەو دایکەت کە باوکتی بە کوشتدا وازی لێ ناهێنی، ئەی من چۆن لە خوێنی کوڕەکەم واز بهێنم کە شاخێك بوو بۆ خۆی... باوکەکەم حەسەنەکەم... وا مردم و تۆڵەی کوڕەکەمم نەسەند و چوومە ژێر گڵەوە، لە گۆڕا جێم دەبێتەوە، لە گۆڕەکەشدا ئۆقرە دەگرم... باشە من چ بکەم، کوڕەزا ئازاکەم، ماڵی دایکێتیم بەقوڕ گرت. بڕوانە دوژمنەکەم بە بەرچاومەوە خۆی بادەدا و دێت و دەچێ... کوڕە چیا ئاساکەشم لەژێر گڵا دەڕزێ... شێرە گەورەکەم... رۆڵە... دوژمنەکەم بۆ خۆی لێیدا بڕوا و نیوەی جگەریشم ئەوەی بۆنی کوڕەکەمم دەداتێ، تەنیا دیاریی کوڕەکەشم لەگەڵ خۆدا ببات، لەگەڵ بکوژی کوڕەکەمدا بڕوات، جا ئیتر من چۆن دەمێنم... وازی لێ بهێنن، واز لە حەسەن بێنن کوێی دەوێ دەبا بڕوا...))

حەسەن هێشتا هەر خۆی رادەپسکاند، قەپاڵی لە دەست و پلی دەگرتن، دەست و پلیانی خوێناوی کردبوو.

بە کاوەخۆ مستەفا لێیان نزیك بووەوە:

((واز لە حەسەن بێنن... وازی لێ بێنن... کوڕە ئازاکەم بەردەن، وادیارە دەستبەرداری دایکی نابێ، باوکی چەند بە نرخ بوو لەلام کوڕەکەشی ئەوەندە بە نرخە. لەم رۆژە بەدواوە بەو چاوەوە پیا ئەڕوانم، دایکیشی هەمان نرخی لەلام دەبێ، جێگە و پایەی دایکی سەر سەر و چاوان دەبێ... خزمینە، ئێوە بڕۆن، با ((حەسەن))یشتان لەگەڵا بێ، بیبەن مادامەکی خۆی حەز دەکات بیبەن، ئەسما بهێننەوە ماڵەوە، لەمەودوا لە گوڵێ کاڵتری پێبوترێ رازی نابم، لەمە بەدوا هەموومان دەیخەینە سەر سەر. ناچارین، کە دایکی برا و کوڕی ئێمەی بە کوشت دابێ، باوکیی کوڕی خۆی بوو، یەکێ غیرەتی بۆ باوکی خۆی نەبێت، خوێنی رژاوی باوکی خۆی لەبەرچاو نەبێت لەبیری بکات ئێمە چی بکەین، یەکێ تۆڵەی باوکی نەسێنێ چۆن خەوی لێدەکەوێ، بە ئێمە چی... کە ئێستا لەژێر گڵا ئارامی نییە و ناسرەوێ و دەچرووسێتەوە، تا رۆژی قیامەتیش هەر دەگری و گۆڕەکەی وشك نابێتەوە، ئەویش باوکێتی چاکیش دەزانێ تۆڵە نەکراوەتەوە...)).

وازیان لە حەسەن هێنا، کە بەریاندا قیت بووەوە وەك هیچ شتێك رووی نەدابێ، ماندوو و خەماوی دیار بوو، لەولاوە بۆ خۆی وەستا، پیاوەکان بەدەستەسڕە چڵکنەکانیان خوێنی دەست و پلیان پاك دەکردەوە... حەسەنیش رووی خوێناوی بوو، بەڵام واتدەزانی نەبای دیوە نە باران نەدەزانرا گوێی بۆ مامی رادابوو یا هەر بە لەش لەوێدا بوو و خەونی دەدی بیر و هزری لە شوێنێکی دیکەدا بوو، خەونێکی دەدی... وا دایکی بەڕاکردن دەگەڕێتەوە، دەکەوێ و هەڵدەستێتەوە.

((...بۆچی ئەو نازانێ باوکێك خوێنی رژابێ تا رۆژی حەشر لە گۆڕەکەیدا پیشەی گریان دەبێ. نازانێ تۆڵەی نەکرێتەوە تا قیامەت خوێنی رژاوی دوعا لە خوێنرێژەکە دەکات، بۆچی نازانێ باوکێك هەقی نەسەنرێ لە گۆڕدا هەرگیز نانوێ... بۆچی نازانێ... نازانێ، یەکێك تۆڵەی نەکرێتەوە تا رۆژی مەحشەر نانوێ...))

بێدەنگ بوو، خەم و ئازارێکی بێ وێنە لە روومەتیا سەریانهەڵدا، کرژەوەبوو، لۆچەکانی رووەمەتی قووڵتر دەرکەوتن، یەك دوو جار تەماشای دەوروبەری خۆی کرد، دەستی دەلەرزی، چاوەکانی کرابوونەوە، زیت زیت تەماشای دەکرد.

دەیویست شتێك بێژی، شتێکی لەسەر زار بوو ئاشکرای نەدەکرد. تەماشای حەسەن دەکات، دەیەوێ شتێك بکات... نایکات... دێت و دەچێ.

((بۆچی ئەو نازانێ)) بەدەنگێکی بەرز ئاوای گوت ((ئەو نازانێ، نازانێ... ئەو...)) لەپڕ بڕییەوە و کپ بوو.

لەپڕ رۆیی، بەخێرایی دەڕۆیی، باڵی دەشکێنێتەوە، مشتی وەك هەڕەشەی لە یەکی پێ بکات نوقاندبوو هەڵسوکەوتی شێتانە بوو، رادەوەستا، خۆی گێف دەکاتەوە، دواجار تەماشایەکی حەسەن دەکاتەوە.

((نازانێ کە...))

قۆڵی دەکاتەوە، دێتە لای دایکییەوە، تەماشای دەکات، هەرچەنێ سەیری دەکات رووەمەتی خەم و ئازاری زۆرتری لێ دەنیشێ.

((ئەمە، ئەمە، دایکە، ئەم دایکە چۆن گیانی دەرناچێ ئێسکی کوڕەکەی لە گۆڕدا بلەرزێ و هاواری بێ، ئەمە دایکە، دایکە)).

کە دەیگوت ئەمە دایکە دەنگی خەماوی دەبوو و قوڕگی دەگیرا، شتێك بینی دەگرت، وەك دەنگی گریان دەنگی هەنسکی لێ دەبیسترا...

((ئەمە دایك بۆچی نازانیٚ کە... حەسەن نازانیٚ کە...)) دەنگێکی گوڕ، خەماوی، ماندوو و بیٚ ئومێدی لیٚ دەتکا...

((ئەو نازانیٚ ئەوەی کە خوێنی بڕژیٚ و تۆڵەی نەکرێتەوە لە گۆڕ دەردەچیٚ... دوای کوشتنی، شەو نییە براکەم بە کفنی سپییەوە لە حەوشەدا نەبینم، کە لە حەوشەدا دەگەڕا بینیم، بینیم بەڵام لای کەسم نەدرکاند. شەوێکیان کە هەستام، چیا و تاوێر نرکەیان دیٚ، چوومە دەرەوە دەبینم وا لەبەر دەرگای حەوشە یەکیٚ بە کفنە سپییەکەیەوە وەستاوە، دیقەتمدا، نرکەکە لە کفنەکەوە دیٚ، لێی نزیك کەوتمەوە دەڕوانم ئەمە براکەمە، ڕوومەتی سیس بووە... وتم برا، برا، خەلیلی برام هیچی نەگوت، خشەی لیٚ کرد و گەڕایەوە گۆڕستانەکە، لە نێوان نرکە نرکەوە دەنگێکم دەبیست، بە حەسەنی کوڕم بێژە هەقم ون نەکات، ئەگەر ئەو هەقە بەسەر دایکیشییەوە بێت نەهێڵی بڕوات و تۆڵەی بکاتەوە...)). زەوییەکە دەمی قڵیشا، هەر کە خەلیل چووە ناو گۆڕەکەوە، هاتەوەیەك، دواجار نرکە نرکەکە نەماو ئیتر گوێمان لیٚ نەما... چووە لای حەسەنەوە، وا لێی نزیك بووەوە هەناسەکەی بەر ملی دەکەوت.

((باشە من لە پای چی ئەمەم بەم منداڵە گوت؟ تف... منیش خۆم بە پیاو دادەنێم، بۆ دانم بەخۆدا نەگرت و بەم منداڵەم وت تا تۆڵەی نەکەیتەوە ئاوا لە گۆڕەکەی دەردەچێت؟ ئەمە کەی کردەوەیە؟ باشە ئەم منداڵە هەر بە قەد پەنجەکەڵەیەکە بۆی دەکریٚ تۆڵەی خوێنی باوکی بسێنیٚ، ئەگەر ئەو خوێنە لە ئەستۆی دایکیشیدا بیٚ؟ ئەم منداڵە هیچی پێدەکرێت؟ تف تف لەمن...))

بەرەو دالانەکە ڕۆیشت، گەیشتە دالانەکە وەستا و ئاوڕی دایەوە.

((ئێوە لەگەڵ حەسەندا بڕۆن، ئەسپێکیش بۆ حەسەن بێنن دایکی بێننەوە، دەبا دایکی حەسەنی برازام بە پێیان ڕیٚ نەکات گوناحە، بکوژی براکەمە و دایکی...)) لە قسەکانی بووەوە لە حەوشە دەرچوو و ڕۆیشت.

((دونا))ی خێزانی مستەفا، کە مستەفا لەچاو ون بوو هاتە لای حەسەنەوە.

((وای ڕۆڵە وای، وای حەسەنە بێکەسەکەم، وای بۆ وا خەڵتانی خوێنی، ڕاوەستە با ڕوومەتت بسڕم، ئەوجا بچۆرە پێشوازی دایکت.

ڕوومەتی پاك شووشت، چارەی زامەکانی کرد.

پیاوەکان بەسەر ئەسپەکانیانەوە لەبەر دەرگا چاوەڕێی ((حەسەن))یان بوو، یەکێکیان مەچەکی ئەستووری درێژکرد، حەسەنی هەڵبڕی و لە پاشەوەی دانا و بەڕێکەوتن.

خۆر چووەوە زەردە ((ئەسما))یان بینییەوە، ئەسما لە دامێنێکی بۆزدا دانیشتبوو، هەڵکورمابوو، کە بینییان بۆ لای چوون، ئەسما درژانگەی دادابوو، ئاگای لە دەوروبەر بڕا بوو بە هاتنیانی نەزانی، حەسەن لە ئەسپەکە خۆی فرێدایە خوارەوەو چووە لای...

((دایە... هاتم، دەی با بڕۆین...)) دواجار دەمی بەبن گوێیەوە نا، بە گوێیا چپاندی...!

((باوکم لە گۆڕەکەی خۆی دەردەچێ، مامم دیویەتی، خەڵکی ئاوایی هەموویان دیویانە، کەس نەماوە نەیبینیبێ، بە کفنێکی سپییەوە لە گۆڕەکەی دەردەچێ راست و زوپ بۆ خۆی دەوەستێ و دەناڵێنێ...))

((ئەسما)) هیچی لێ حاڵی نەبوو، چپە چپەکەی وەك گیزەی مێشوولەی بەرگوێ کەوتبوو وابوو، نەیزانی چی دەڵێ. حەسەن ترسێکی نادیاری لێ نیشتبوو... تۆ بڵێی ئەم لە گۆڕ دەرچوونەی بۆ ئەوە نەبێ دایکی بکوژێت؟! تا دەهات ختوورەو ترسی زیادی دەکرد، خزابووە بن دەست دایکێوە.

((دە هەستە بگەڕێینەوە بۆ ماڵ، ئەویێ کە هەموو شەوێ دێتە بەر دەرگا چی لێ بکەین؟ هاتنەکەی راستە... شەوێکیان خۆم گوێم لە نکەنکی بوو، لە دوور راوەستابوو دەینرکاند... دەی دەبا بڕۆین)). دەستی دایکی گرت و هەڵیساند.

ئەسپ سوارەکان وەستابوون، تەماشای کوڕە و دایکیان دەکرد. ئەسما سەری بەلارەوە نابوو، بەزۆر لەخۆکردنەوە هەستا، بەرەو لای ئەسپ سوارەکان یەك دوو هەنگاوی هاویشت. یەکێکیان لە ئەسپەکەی دابەزی و ئاوزەنگییەکەی بۆ ئەسما راگرت، حەسەنیشی سوارکرد و بەرێکەوتن...

کاتێ گەیشتنە ئاوایی، ئاوایی لەپێش دیوەخانەکەدا کۆمەڵەیان بەستبوو، کشومات، فزەیان نەدەکرد، کە چاویان بە ئەسما کەوت غەڵبە غەڵبیان لێ هەستا. پیرێك لەناو قەڵەباڵغییەکە هاتە دەنگ:

((ئەسما ئەسما... وجاخت کوێرەوە بێ ئەسما... خەلیل لە گۆڕ دەرچووە، لەم دوندەدا کەس نەماوە لە گۆڕ دەرچوونەکەی ئەوی نەدیتبێ... داوای خوێنی رژاوی دەکات... تۆڵەی بکەنەوە... ئەگەر نا، ئەوا لە گۆڕ دێتە دەرێ و دێ کورەکەشی دەبا...)).

((ئەسما)) درنی بە قەڵەباڵغییەکەدا و بێ ئەوەی بەملاو ئەولادا بڕوانی چووە ژوورەوە.

جارێکی دیکە بۆ ماوەیەك خەڵکەکە کڕ و ئارام بوونەوە، نە حەسەن نە ئەسما باسیان نەما، لە گۆڕ دەرچوونەکەی ((خەلیل))یانیش فەرامۆش کرد، کەم و زۆر باسیان لە ئارادا نەما، ئەم بێدەنگی و لەبیرچوونەوەی خەڵکەکە کە بەکار و فەرمانی خۆیانەوە مەلۆش بوو بوون، چەنێك دەخایەنێ کەس نازانێ، شەش مانگ، زیاتر... رەنگە ساڵێك بخایەنێت. ئەم کرو کپییە کە قسەی

خەڵکی بڕیبوو ئاواش درێژەی کێشا، ئەسما لەم کەین و بەینە دەترسا، دەیگوت ئەم ماستە موویێەکی تێدایە، دەترسا، لە کوڕەکەشی دەترسا، ئەم بێدەنگییە چییە؟ لای وابوو ئەنجامەکەی خێربێ...

بە پەرۆشەوە چاوەڕێی شتێکی دەکرد، لە کوڕەکەی دەترسا... ئەم کڕ و کپییە کارێك بەسەر کوڕەکەیدا دێنێ، دەستی لەسەر دڵی بوو هەزارەی دەکرد...

بەیانیانێك رووداوێك روویدا، بەڵام ئەوە نەبوو ئەسما لێی دەترسا.

رەوەکەی سەفەر بەرلك بوو دەورەی ((کەریم))یان دابوو قسەی بۆ دەکردن:

((بە چاوی خۆم بینیم... دوێنێ شەو کە بە تاوێرەکانی ئەناوارزادا دەهاتمە خوارێ خەلیلم بینی، لە سەرەوەی ((عەلی کەسغە)) و جارێکی کە سەرم هەڵبڕی چی ببینم باشە؟ کفن لەبەرێك کەتە و چەتەوڵ، لە تاریکاییەکەدا جار جارە دەبریسکایەوە، چاوەکانی چرا ئاسا داگیرسابوون، رێگەی لێ گرتم، ئەوەندە درێژ بوو داچەمیبوو، تەماشای دەکردم، باڵای بەرزی چنارێکی هەبوو... ((راوەستە، کەریم)) وای پێوتم... ((کەریم ناسیمت؟ ناسیتم ها خەلیل. خەلیلی چۆلاق ئۆغلو نیت؟))، ((با، ئەوم منم من، خەلیلم، منم، لە گۆڕ دەرچووم... ئەو دایکە لە خوا نەترسەم، ئەو برا نمەك حەرامانەم... ئەو کوڕە گەوادەشم گەورە بووە... بە بۆنەی ژنەکەمەوە خوێنمیان رشت، کەریم من دایکم نییە، بڕۆ راست و رەوان لە دەستی نێ، من برام نییە کەریم، بڕۆ وایان پێبڵێ... حەسەنی کوڕم گەورە بووە، بە گەورەی گڵ بێ، سەرباری ئەوەی لە گۆڕ دەردەچم، لە گۆڕیشدا ئارامم نییە.

زەبانییەکان لە سۆنگەی ئەوەوە، شەو و رۆژ ئەشکەنجەم دەدەن، داخم دەکەن... خۆزی ((حەسەن))یشم نەدەبوو، وەجاخم کوێر دەبوو... دواجار ((خەلیل)) دەستی بە گریان کرد، لە حاڵم مەپرسە کەریم، وای وت، تەماشای ئەوە مەکە بە کفنێکی سپییەوە دەمبینی و باڵام بە قەد مەنارەیەکە، بڕوا بەم رواڵەتەم مەکە... زەبانییەکان لە شێوەیەکەوە بۆ شێوەیەکی دیکە دەمگۆڕن... رۆژێك دەبینی بە سەگ دەبم، کە بە سەگ دەبم خواردنی سەگم دەرخوارد دەدەن، چوون سەگێکیش لەم بن تاوێرانەدا دەوەڕم و کەلاکی تۆپیو دەخۆم، جارێکی دیکە دەڕوانم بە داڵەکەرخۆریان کردووم، دێم لەبەر دەرگای خۆماندا دەنیشمەوە، ئەو کوڕە خوێڕییەی خۆم دەبینم، بەناخێری گیانی تفەنگیشی لە شان کردووە، گوایە راوی باڵندە و شاهۆ دەکات، تەقە لە کەروێشك و رێوی دەکات، لە جیاتی ئەوەی ئەو دەمدارە بێ زمانانە بکوژێ دەبا ئەو بکوژێ، بیکوژێ و باوکی لەم بارە قوتار بکات، نەهێڵێ باوکی بەمار و بزن و پشیلە ببێ،بوون بەکتك کەمێ

ئەهوەنە... جارێکیان زەبانییەکان بەپشیلەیان کردم،پشیلەچی دەکات، یەك راست گەڕامەوە ماڵێ، ژنەکەم تەماشای چاوی کردم و وتی: ئەم پشیلەیە کتومت لە خەلیل دەچێ. لەقەییەکی پێدا کێشام، دارێکی بەسەرمادا، هەڵاتم و خۆمم لە دەستی بکوژەکەم رزگار کرد. براکانم پیاو دەرنەچوون، کەریم بە تۆ دەڵێم بڕۆ پێیان بڵێ، پیان بڵێ قورتارم کەن. بڕۆ بە ژنەکەم بڵێ بڕۆ پێی بڵێ بڕۆ پێی بڵێ با ئەو رزگارم بکات کەس ئەو ناکوژێت، نە دایکم نە براکانم نە خزم و دۆستانم نە کوڕەکەشم هیچ کەسێ نایکوژێ. خۆی خۆی نەکوژێ کەس نایکوژێ. دەبا خۆی بکوژێت و من قوتار کات.

ئەی ساڵانێك خێزانم نەبوو، ئەو کوڕە خوێڕی و ترسنۆکەم لەو نەبۆتەوە؟. ئەو کوڕەم نابێ بە پیاو، ئەو کوڕە هیچ و پووچەمە. ئەو کوڕە خوێڕییە لە داوێنی ئەو نەکەوتۆتەوە؟ دەسا هەم من هەم کوڕەکەشم لەم بێ شەڕەفییە رزگار بکات... تاکو ئەو خۆی نەکوژێت، من تا رۆژی قیامەت ئاوا لە گۆڕ دەردەچم و دەگەڕێم، کوڕەکەشم وەك مرۆیەکی بێ و چ سەرشۆڕ و بێ نرخ دەمێنێتەوە... دەبا خۆی بکوژێ... بە ئەسما بێژە: حاڵم پەرێشانە... بە کوڕەکەم بە دایکم بە خەڵکی دێ بێژە بەدەستی زەبانییەکانەوە حاڵم نییە... رۆژێك بە ئاژەڵ و رۆژێك بە مار و رۆژێك بە بۆقم دەکەن. رۆژێکی دیکە دەبم بە پێشکە. لە زەبانییەکان دەپاڕێمەوە دەست لە یەخەم بەردەن... بوومە بە گەپجاڕیان، پێم پێدەکەنن، دەڵێن دڵمان پێت دەسووتێت... ئێمە بە شتی وات دەکەین، دواجار دەتکەین بە سەدان پارچەی بچووك بچووك و بە دونیادا پەخشت دەکەین، بۆ ئەوەی تا دونیا دونیا بێ، لە دەرەوەی گۆڕەکەتدا بی... یەکێ تۆڵەی خوێنەکەی نەکرێتەوە ئە ئاوا سانا نییە. ئای کەریم ئەو حاڵەی منی تێدام کەس نەیبینێ...))

دەست و پلم لە ترسانا رەق هەڵاتن، جەستەم دەلەرزی لە پڕ چی ببینم باشە؟... خەلیل بووە بە کتك و خۆی لە قاچم دەسوێ، هەر ئەوەندەم زانی پشیلەی گۆرین نەما، پشیلە بووە بە پەپوو بەسەر گا بەردێکەوەیە، نەخێر پەپووش نەما، زەردە مارێك لە پێشمدایە، مارەکەم بینی لە ترسانا خۆم بەسەر تاوێرە رکەکاندا هەڵدا بۆ رێگەکە ئاوا دەست و پلم زامداربوون، کە گەڕامەوە ماڵێ خۆم گەیاندە حەکیمێك، دوای تیمارکردنەکەم پێی وتم: ((کەریم خۆت و غیرەتت، خەلیل پشتی بە تۆ بەستووە، بڕوای پێتکردووە، هەربۆیە سەرە رێی لێگرتووی، ئامانەتی خۆی بە تۆ سپاردووە، تۆش کەمتەرخەمی دەرهەق نەکەی ئەو ئەمانەتەش لە ئەستۆی خۆت داماڵێنە... دایکی ببینە، بڕۆ کن ژنەکەی، بۆ خوا پێتدەڵێم ئەگینا لەو دونیا زەبانییەکانت لە یەخە نابنەوە، دەبی بە هەزاران

شەیتانۆکە و هەر بەو جۆرەش دەمێنیتەوە. ئەگەر ئەم راسپاردەیە نەگەیەنێت تا ماوی خێر لە خۆت نابینی...))

چەند رۆژێکە ئەم باسە بۆتە بنێشتە خۆشەی دەم ئاوایی. هەبوو گاڵتەی بەم باس و خواسانە دەهات، باوەڕی نەدەهات خەلیل بە شەیتانۆکە و کونەپەپوو و کلاوفڕە بووە و یان خۆی لە کفنێکی سپی پێچاوە و بەسەر ئاواییدا فڕیوە، بەم کەین و بەینە باوەڕیان نەدەکرد، هەشبوو بەتەواوی ئەمەیان بە مێشکا چووبوو، بە گیان و دڵ هەوڵی قورتارکردنیان دەدا.

لە دواییدا چاوی بە حەسەن کەوت، حەسەن خۆی لێ گێل کرد بە شەیتانۆك و پەپوو بوونی خەلیل و داخکردنی رۆژانەی باسدەکرد، حەسەنیش دانی بەخۆیا دەگرت، هەر کە حەسەنی دەدی حاڵ و وەزعی باوکی تێدەگەیاند، بەمە وایدەزانی ئەرکێکی پێویستی سەرشانی بەجێهێناوە.

حەسەن کردەوەیەکی خراپی کردبوو... راستە دایك دایکە، ئەی لە سۆنگەی ئەوەوە نەکەوتۆتە ئەو بارە ناهەموارەوە، ئەو کەسە وای بەسەرا هاتووە ئەی ئەویش خۆ باوکە، مرۆ رازی دەبێ باوکی تا رۆژی حەشر بە شەیتانۆکەیی بمێنێتەوە.

کەریم دەڵێن چەندەها رۆژ بۆ لای ئەسما هات، دەهات و دەڕۆیی... رەنگە هەزار جاری پێ وتبێ. چۆن چۆنی خەلیلی بینیوە، خەلیل چی ویستبوو، راسپاردەکانی خەلیلی کاتێ پێدەگوت قورگی گریان دەیگرت، هەموو جارێکیش ئەسما متەقی نەکردووەو وەرامی نەداوەتەوە. ئاخرییەکەی کەریم بە تووڕەبوونەوە ئەمەی لە رووداـ:

((ئەسما خۆت دەزانی تا ئێستا لە دڵم نەهاتووە پێتبڵێم. تارماییەکە پێی وتم: یا خوێنەکەم یا کوڕ... یا تۆڵەم بکەنەوە یا ناچارم دێم کوڕەکەی دەبەم... تۆش ((ئەسما)) لەوەولا هەر خۆت مەکوژە))

بەرد تەقی، ئەسما نە تەقی، وەڵامی ئەمەشی نەدایەوە... دوای ئەوە کەریم دەستی لە کار و فەرمان هەڵگرت و بە دووی حەسەن کەوت، دەیویست بیدوێنێ... بەڵام هەرچەندی دەکرد و دەکۆشا بۆی وەگیرنەدەهات، دەیویست ئەمانەتی لە گۆڕ دەرچوونەکەی پێ راگەیەنێت لەناو تاوێرەکانی ئەناوارزادا، لە کەناری رووباری جەیحان و لە مەزرا و رێگاوباندا مینەی حەسەنی دەکرد، حەسەنیش کە ئەوی دەدی کون و قوژبنی لێ دەبووە کونەمشك و لەژێر زەویشدا بووایە خۆی دەشاردەوە.

کەریم دەیگوت: ((ئەم منداڵە جنۆکە دەستی لێ وەشاندووە... ئەم منداڵە شتێکی لەژێر سەردایە، ئەمە مانگێکە هەرچەند دەکەم و دەکۆشم چنگم ناکەوێت...))

شەوان، بە رۆژ، لە ماڵ لە تۆی جێگادا حەسەنی وەگێردەهێنا، حەسەن دەیزانی چۆن چۆنی خۆی لەو وەگێرهێنانەیدا دەرباز دەکرد و لە دەستی کەریم هەڵدەهات، حەسەن دەیزانی کە کەریم بیبینێ چی پێدەڵێت و چی مەبەستێکی پێیە.

ئاخرییەکەی حەسەنی لە خۆرهەلاتی ئەناوارزا کاتێك لە ئاوەکەی ((ساورۆن)) بەڕووتی مەلەی دەکرد وەگیرهێنا. حەسەن کەریمی بینی رای نەکرد، شان بە شانی یەکتر دانیشتن، کەریم زبانی هەڵهێنا باسی باوکی هێنایە ئاراوە، چۆن لە ((ئالی کاسیغ)) بینیویە و چی گوتبوو، رێکورەوان بۆی گێڕایەوە، لە دواییدا وتی:

((وا من قەرزی تارماییەکەم ئاداکرد، ئیتر ئەوە خۆت و ئەوە تارماییەکە و ئەوەیش دایکت... چۆنت دەوێ وا بکە...)).

لە قسەکانی بووەوە و نەبووەوە شڵەژا و هاواری لێ هەستا:

((بڕوانە بڕوانە، ئەوە باوکتە و بەو بزن مژەکە بووە. دە تۆ تەماشاکە چاوەکانی چەند لە چاوە رەشەکانی باوکت دەچن... تۆ سەیرکە چۆن سەری هەڵدەبڕێ و نەوی دەکاتەوە، وەك بڵێی دوعای شەڕ بکات... چاو چاو هاتووە گوێ بگرێ تا بزانی من چی بە تۆ ئێژم...)) حەسەن بزەی دەهاتێ، کەریم بینی لە قارانا وەخت بوو هار و شێت بێ، هەستایە سەر پێ، هەرچی نەشیابێ بە تارمایی و پیرێژن و حەسەن و دونیا هەمووی، گەورە و بچووکی تۆرۆس کردی و جوێنی پێدان.

وەکو رێژنەی باران، بەسەر حەسەندا قسەی ناشیرین دەباری، گەورە و بچووکی دێ، ژن و پیاوی گەورە و منداڵی داوای ئەوەیان لێ دەکرد پێویستی سەرشانی بەجێبهێنێ لە باسی دایك و باوکی بەولاوە چ باسێکی دیکەیان لەگەڵ حەسەندا نەدەکرد.

حەسەن کەوتبووە نێو گێژەنگەوە، خۆی لە هیچ کەسێك نەدەشاردەوە، لەناو ئەم بگرە و بەردانەدا سەرسام و ماق پەڕیو مابووەوە.

((دورسون)) خۆی لە سەد ساڵی دەدا، توانای هەڵسوکەوتی نەمابوو، برۆی بژۆڵی بەسەر چاوانیا هاتبوونە خوارێ، مل لۆچاوی، هەمیشە پووش و وردە کا لەناو لۆچی ملیدا دەبینرا، بەدەستە لەرزۆکەکانی برۆی لەسەرچاوە شلۆقەکانی لادەدا بۆ دوور دەڕوانی. حەسەنی نەدەناسی قەتیش نەیدواندبوو، کە حەسەن مات و غەمگین لەوێوە تێپەڕی بانگی لێکرد:

((راوەستە حەسەن راوەستە)) بە دەنگێکی باریك، گیزە ئاسا ئاوا بانگی کرد ((راوەستە حەسەن با دورسون قسەیەکت بۆ بکا...)) گۆپاڵەکەی لە قاچی حەسەن گیرکرد و لە خۆی نزیك

کردەوە، لە تەنیشتی خۆیەوە داینا، خۆی لیّ بردە پیّشەوە، چاوە کزەکانی لیّ بڕی، بە سەرسوڕمان و دڵپاکییەکی منداڵانەوە:

((گەورە بووی... بووی بە پیاو حەسەنەکە... ئەو گوندیانە دەیانەویّ فریوت بدەن، ڕۆڵە دایکت خانمە ژنە، جوانییەکەی دایکت کەم ویّنەیە، وا گەیشتمە ئەم تەمەنە لە توخمی ئینساندا جوانی وام نەدی، مرۆ کە ئەوەندە بوو، جوانی و خووی پەرییانی هەبیّ خەڵکی دانی خیّری پیّدا نانیّن و ناهیّڵن بەختەوەر بیّ، حەسەن دایکت دەکوژن، حەیف و موخابن، گەر کوڕیّکم تیادا دەبوو، دەزانی حەسەن چیم دەکرد؟)).

ویستی برۆی هەڵبڕی، بۆی نەکرا بەدەست هەڵیبڕین، چاوە شینەکانی، شینیّکی زۆر، بیّ پەڵە و بزیّو بڕییە حەسەن، تەماشای کرد، تەماشای کرد دوای قەیریّ تەماشاکردن بڕۆی داگرتەوە، سەری خوار گرت، بۆ ماوەیەك کەوتە بیرکردنەوە، هەمدیس بەدەست برۆکانی بەرزکردنەوە و چاوی لە حەسەن بڕی، جاریّکی کە دەستی بەردا و تەماشای زەوی کرد، ئەمجارە لە پڕیّکا سەری بەرزکردەوە و دەستی برد شانی حەسەنی گرت...

((نەکەی دایکت بکوژی ها...)) وای وت ((بە قسەم بکە، باشە؟ حەسەن دایکت نەکوژی، جوانیّکی بیّ هاوتای وەك دایکت کەس دەستی لیّ ناچیّ، با دایکت نەبیّ بیّگانەیەکی حەوتا میللەتی بیّ پیاو دەستی لە جوانیّکی وا ناچیّت دڵی ناهیّنیّ بیکوژیّت، یەزدان دانیشتووە و نەخشی کیّشاوە، ئەمانە لەسەر زەویدا خۆشەویستی یەزدانن، باوکی لە گۆڕ دەرچووت و کەریمە کەچەڵ با ڕیّککەوتبیّتن تۆ دایکی خۆت نەکوژی... بە دایکت بڵیّ نەکات خۆی بکوژیّ، حەسەن دایکت خۆشەویستی خوایە، گەر خۆشەویستی خوا بکوژن، خوا نەفرەت لە هەمووتاندەکات، بەردتان بەسەرا دەباریّنیّ، گەڕ و گوڵتان دەکات...))

هەمدیس وەستا، بزەی هاتیّ، بەدەست برۆی بەرزکردەوەو، تەماشای حەسەنی کرد... بە دەمی بیّ ددانەوە بە سافی و دڵپاکی ساوایەکەوە لە دڵەوە بزەیەکی بۆ کرد...

((ئیّستا گەنج بوایەم... ئیّستا، ئیّستا، دەزانی حەسەن چیم دەکرد؟))

حەسەن وەڵامی نەدایەوە، کە حەسەن وەڵامی نەدەدایەوە ئەو لەسەر یەکە پرسیارەکەی لیّ دەکردەوە.

لە دواییدا حەسەن خەنییەوە...

((چیت دەکرد مامە دورسون؟))

شڵەژا و کەیفی هات، منداڵ ئاسا دەمی داپچڕان.

((ئە حەسەن... ئەوە تۆ بووی هاتیتە قسە؟!))

((ئەگەر یەکێك شایانی ئەوەبێ قسەی بۆ بکەم، بۆ قسە ناکەم...))

((دەزانی چیم دەکرد... دەچوومە ماڵتان خڕکە شڕەکەمم رادەخست، قاویشی بدایەم لە ماڵتان دەرنەدەچووم، دەری بکردایەم خۆم دەهێنایە چەقۆ لە ماڵتان، دەری بکردایەم بیانوویەکم دەدۆزیەوە و دەمامەوە و دەرنەدەچووم و لە بەیانییەوە تا ئێوارە هیچم نەدەکرد هەر سەرنجی دایکتم دەدا... ئەوەندە تەماشای جوانییەکەی دایکتم دەکرد تا دەچوومە جەنئەتەوە. یەکێ بە دڵ و بە گیان تێر تێر تەماشای جوانییەکەی دایکت بکات ناچێتە دۆزەخەوە، یەکێ بە گیان و بە دڵ سەرنجی دایکت بدات لەم دونیا و لەو دونیاش جەنئەت وەدەس دێنێ. یەزدانیش بەحەیرانەوە پیا دەڕوانێ، لەبەر ئەمە ئەوەی دایکت بکوژێ. یەزدان پایەداری ناکات. دە هەر ئێستا بمبە ماڵێ تاکو دایکت ببینم... بمبەرە ماڵی خۆتان، لە ئێستادا بەم نیوە بیناییمەوە بەم تەمەنەوە تەماشاکردنی دایکت گوناحە. بەڵام بە دڵ و گیان تەماشای دەکەم، چەندم هێز و توانا تیادا مابێت کۆی دەکەمەوە سەرنجی دەدەم جا راست و رەوان دەچمە جەنئەتەوە... دە تۆ بمبە... بێدەنگ بوو، چاوی بڕییە چاوەکانی و تەماشای کرد، دواجار برۆی داگرت و مات بوو...

حەسەن بە دەنگێکی پڕ لە رێز و خۆشەویستییەوە:

((هەستە با بڕۆین بۆ ماڵی ئێمە مامە دورسون)) لەپی خستە سەر زەوییەکە، هێزیدا نەیتوانی، یەك دوو جار زۆری لەخۆی کرد، دواجار حەسەن قۆڵی گرت و هەڵیساند.

لە رێگا خەڵکی ئاوایی کە حەسەن و دورسونیان پێکەوە بینی سەریان سوڕما، سەریان لەم مەسەلەیە دەرنەدەچوو، حەسەن و دورسون بەگوێی خۆیان دەیانبیست قسەیان پێدەکردن.

ئەسما بەخێرهاتنێکی گەرمی لێکرد، خولکی کرد، کە دورسون وتی نانم نەخواردووە، لەژێر کەپرەکەدا سفرەی راخست، بەلای خۆرئاوای کەپرەکەدا داربییەکی گەورە سێبەری بۆ بیرە ئاوەکە کردبوو.

بە هەردوو دەستی برۆی بەرزکردەوە تەماشای ئەسمای کرد... ((زۆر شوکور... زۆر شوکور بۆ ئەم رۆژە)) لەبەر خۆیەوە ویردی دەخوێند... ((سوبحانەڵلا... سوبحانەڵلا)) مەراق و تاسەی دڵی بەو وشانە دەردەبڕی... لەبەر بێ ددانی و تەماشاکردنی ئەسما ماوەیەکی درێژ لەسەر خوان مانەوە.

ئەو رۆژە تا خۆر ئاوابوو لە ماڵی ئەسما مایەوە، خۆر خەریك بوو ئاوا دەبوو، وتی: ((بۆ ماڵی خۆمانم بەرەوە)).

حەسەن چووە ژێر باڵی، هەڵیساند و کەوتنە رێ، لە رێگا یەکتریان نەدواند.

ئەو شەوە حەسەن خەونی هەڵەق و مەلەقی بینی... باوکی هاتەخەوی... لەنێو ژاژەڵانییەکەدا دیتی، لەوێوە چووە ناو زۆنگاوێکەوەو چەقی، بێ هوودە هەوڵی دەرچوونی دەدا، لەپڕ بە بەرچاوییەوە بوو بە مار، مارەکە چەندی پل دەخوارد باشتر لە قوڕ و لیتاوی زۆنگاوەکە دەنیشت، نوقمی نێو زۆنگاوەکە دەبوو و نەیدەتوانی دەرچێتە دەرەوە، ئەمجارەیان دەبووە بزن مژەك، دەبوو بە بۆق، بە پەپوویەکی چاڤ زاق، پەڕەکانی لە قوڕ و لیتاوەکە دەنیشت، دەنگێکی ناسازی لێوە دەهات... ئەمجار لە تۆی کفنێکی سپییەوە دەیدی. کفنەکەی لە قوڕ دەنیشت، چاوی دەچووە تەوقی سەری، زاق دەبووەوە ئەوەندەیان نەدەما فرتەبکەنە دەرەوە...

پێش خۆرهەڵاتن زوو حەسەن لەخەو هەستا، تفەنگەکەی هەڵگرت... دایکی نووستبوو بەسەر سەرینەکەیدا قژی پەخش بووبوو، قژی درێژ و چل کەزی بوو دایکی، زێڕ و زیو و مەرجانی بە کەزییەکانیا دەکرد، دورسون چەنی پیا هەڵدابوو هێشتا کەمی وتبوو... ماوەیەك وەستا تەماشای جوانییەکەی دایکی کرد، حەسەن هەر لە ئێوارەوە، بگرە بەر لە چەند رۆژێکەوە، خورجێکی ئامادەکردبوو، تژی بوو لە توێشەبەرە، هەندێ پارەشی پەیدا کردبوو، ئەوەی راستی بێ خۆشی کەمێکی کۆکردبووەوە، پارەکەی لە باخەڵ نا، کەوتە ناو جلەکانی کامیان جوان و، پەرداخ بوو لەبەری کردن، تفەنگەکەی هەڵگرت و بەرەو خوار شۆڕ بووەوە... هێشتا گەوڕەکە تاریك بوو بەدەستەکوتێ جوانووەکەی دۆزییەوە، سەری راکێشا، لە دەرەوە خۆی هەڵدایە سەرپشتی، لەبەر دەرگای حەوشە وەستا، ئاوڕی دایەوە، چاوی بڕییە ئەو ژوورەی کە دایکی تیادا نووستبوو، کەمێ مات بوو و تاس بردییەوە... دواجار بەکاوەخۆ ئەسپەکەی هاژۆت و کەوتەڕێ، رووەو خۆرهەڵات ملی نا، بەرەو ((قۆزان)) لەسەرخۆ دەڕۆیشت، لە پڕێکا کردییە چوارناڵە تا قۆزان جڵەوی رانەکێشایەوە... نیوەڕۆ بوو جڵەوی ئەسپەکەی بە دارێکەوە گرێدا... خۆی بە چێشتخانەیەکدا کرد، خورجەکەی دابووە تای شاندا، تووشووی تێدا بوو، لەسەر مێزێك دانیشت و لەتە نانێکی لە خورجەکە دەرهێنا بوو، لەم کاتەدا خاوەنی چێشتخانەکە هاتە لایەوە...

وتی: ((فەرموو...)).

حەسەن پێشتریش گەلێ جار بۆ چێشتخانەکان چوو بوو... ((قاپێکم بۆ بێنە)) ئاوا فەرمانیدا.

خاوەن چێشتخانەکە وتی: ((بەسەرچاو)).

خاوەنی چێشتخانەکە کابرایەکی کەڵەگەتی دامەزراوی سمێڵ بابڕ بوو... کورد بوو، حەسەن ناسییەوە... کابرای کوردە وتی: ((حەلوایەکی بەلەزەتمان هەیە، بۆت بێنم؟)) حەسەن خەنییەوە.

((بیهێنە... من تۆ دەناسم)).

کابرای کوردە حەلواکەی بۆ هێنا:
((تۆ لە کوێ من دەناسیت...؟))
((تۆ سۆلۆی کورد نیت؟))
((ئەی باشە تۆ کێی...؟))
حەسەن وتی: ((من کوڕی خەلیلم... ئەو خەلیلەی کە عەباس کوشتی)).

کابرای کوردە: ((ئا ئا... تۆ حەسەنی وانییە؟ ناسیتم... دایکت چۆنە باشە؟ بیستوومە مامەکانت دەیانەوێ دایکت بکوژن تۆش رازی نەبووی... حەسەن، باوکت پیاوێکی ئازا و چەلەنگ بوو... نەمزانی وا گەورە بووی و پیاوێکی گەورە و گرانی وات لێدەرچووە... دەڵێن گوایە دایکت باوکتی بەکوشت داوە، بەڵام بڕوانەکەی، هەموو جوانێك قسەی زۆری لەدوو دەکەن، دایکت لە بنەماڵەیەکی خانەدان و وجاغزادەیە... خانەدانێکی وەك دایکت مێردی خۆی بە عەباس بەکوشت نادا، نەکەی دایکت بکوژی ئامان... ئەوانەی دایکی خۆیان دەکوژن لە ژیانیاندا ئۆخەی ناکەن، لەو دونیاش دۆزەخ جێگەیانە... باش گوێم بۆ هەڵخە... من باوکت بەقەد گیانی خۆمم خۆشدەویست، باوکت هاوڕێی ((پێکم)) بوو، هاوڕێی سەر مێزی قومار بووین، چەند جارێك پێکەوە بۆ ئەدەنە چووین و هەردووك بە تەنیا مەیخانەمان پێ چۆڵ کردوون... باوکت هەڵۆیەك بوو بۆ خۆی، پیاوکوژێکی وەك عەباس نەبوایە سەرتۆپ چوقورئاوا نەیاندەوێرا توخنی بکەون و بیکوژن... باش گوێم بۆ شل کە کوڕی هاوڕێ شیرینەکەم: نەکەی دایکت بکوژی... من دەزانم مامەکانت دەیانەوێت بە تۆی بەکوشت بدەن، چونکی خۆیان لە خاڵوانت دەترسێن، لە خاڵوانت چەکەرەیان نەکردبا دەمێك بوو کوشتبوویان... ماڵە خاڵوانت پیاوکوشتن و ئاو خواردنەوەیان لەلا یەکە، خانەوادەی خاڵوانت زۆر دەستڕۆن. ئازا و بوێرن، پیاوکوژن. مامەکانت خۆیانیان لێ لادەدەن، چاك دەزانن گەر بێت و خوشکەکەیان بکوژن، بە ڕیچەڵەکیاندا رۆدەچن، لەو بنەماڵەدا یەکێکیان قورتار نابێ، بەڵام کە تۆ بیکوژی دەستیان لەتۆ ناچێت...))

حەسەن بە پەلە پەل نانەکەی خوارد و لێ ببووەوە، لەوەتی هاتبووە چێشتخانەکە گران و لەسەرخۆ بوو، بۆ یەکەمجار شڵەژا و وتی: ((تۆ بڵێی خاڵۆکانم نەمکوژن؟))

((ناتکوژن)) کابرای کوردە وای وت. ((ناتکوژن... بەڵام تۆش نابێ دایکت بکوژی... یەك دەستی بەخوێنی دایکی خۆیدا بچێ، تا مردن کراسی ئاگرینی لەبەردەکات... کراسێکی ئاسنین، وەك ئەوە وایە هەموو رۆژێ بە زنجیرێکی سوورەوەکراو، پشتی داخ بکرێت... بە قسەی کەس نەکەی، خۆیان چی دەکەن با بیکەن، چی دەڵێن با بیڵێن... تۆ دایکت نەکوژی، باشە؟)).

حەسەن جارێکی دیکە هاتەوە خۆی، شڵەژاوییەکەی ڕەوابووەوە پرسی: ((خاڵوانم لە کوێدان... ماڵیان لەچی جێگایەکە... بڕۆم بۆ لایان دەیاندۆزمەوە؟))

کوردەکە وتی: ((نازانم... باوکت بۆی باس کردووم، بەڵام لەبیرم نەماوە... باوکت دڵی لە دایکت چوو، کاتێ هەڵیگرت و ڕفاندی کەوتبوونە دوای... دواجار بەگەکانی چوقورئاوا کەوتنە نێوانیانەوە ئیتر باوکتیان نەکوشت، ئەگینا... نانا هیزە دایکت نەکوژی... تۆش دەکوژن ها...))

حەسەن کیسە نەخشینە پوولەکەدارەکەی باخەڵی دەرهێنا، پەنجا لیرەییەکی لێ دەرهێنا، لەپێش کابرای کوردەی دانا. کابرای کوردە پارەکەی هەڵگرت، چووە لای ((دەخیلەکەیەوە)) قسووری پارەکەی بۆ گەڕاندەوە، حەسەن لە کیسەکەی ناو هەستایە پێ.

((لای ئێوەمان خۆش بەدوعا)).

کابرای کوردە تا بەردەرگا بەڕێی خست، لە دوایەوە بە دەنگێك هەر ئەوەندە دەبیسترا نەدەبیسترا وەك بۆ خۆی بدوێت:

((بە قسەی کەس نەکەی. دایکت نەکوژی. هەر کەسێ جوانێکی بێ هاوتای وا بکوژێ پایەدار نابێ...)).

حەسەن پەڕییە کۆڵ ئەسپەکەی. بۆ چەند ساتێك وەستا، نەیدەزانی ڕوو لە کوێ بکات و بۆ کوێ بڕوات. کابرای کوردە تا ئەو کاتە هەر تەماشای دەکرد، حەسەن پێی حەسیا لەبەری گران بوو، شڵپێکی بەلا ملی ئەسپەکەدا کێشا، ئەسپی تاین هەج بوو، باڵی لێ پەیدا بوو لە شارۆچکەکە وەدەرکەوت، وا لە دەرەوەی شارۆچکەکەدایە نەیدەزانی چی بکا و چی نەکات، ڕووبارێکی هاتەپێش، سەری ئەسپەکەی ڕاکێشا و وا پەڕییەوە ئەمجا بۆ کوێ و ڕوو لە کوێ بکات نە خاڵوانی دەناسی نە شوێن و جێگایانی دەزانی، لە کام ئاوایین لە چ شارێکن نەیدەزانی، ناویانیشی نەدەزانی... لەوانەیە خاڵوانی هەر نەبن، ئەم کوردە بۆ ترساندنی وایدەگوت... ئەی ئەگەر خاڵۆی نەبێ دایکی هەموو ڕۆژێ بۆ لای کێ سەری خۆی هەڵدەگرت؟ هەیەتی هەیەتی، دایکی برای، باوکی، گوند، تیرەیان هەیە، ئەی باشە لە کوێیە؟، لە پشتی ئەو چیایەدایە، سەری هاتبووە گێژ، ئەو ڕێگایەی گرتەبەر کە بۆ شاخ دەچوو... پێی بە ئاوزەنگیدا نا، ئەسپەکەی بەر قامچیدا...

ڕچە ڕێیەك بەناو لێرەوارەکەدا کشابوو، ڕچەکەی گرت. دارکاژی شین چووبوونە حەلحەلەی ئاسمانا، بۆن و بەرامەیەکی خۆشی هەبوو لێرەوارەکە، لە دامێنەکەی بەرامبەر تەمێکی خاوگران درێژەی کێشابوو، بە ئاسمانا بڵاوبووەوە لەو بانە مانی گرتبوو، ئەسپەکە بە زەحمەت بەدامێنەکەدا

هەڵدەگژا. بە تەواوی ئاودیو نەبوو لە نێوان پۆپەی دارەکانەوە سەری مەنارەیەکی لە شێوەکەدا بینی، تەمێکی خەست ببووە پەردە بەسەر ئەو ماڵانەوە کە لەناو دۆڵەکەدا بوون. کەڵەشێرێك قوقانی،یەك دوو سەگ لە پڕێکدا وەڕین، زایەڵەی زەنگی مەڕ و بزن و مانگا دەزرنگایەوە... زەنگلەی دەمە و ئێواران ماندوو دەبیّ... حەسەن کە لە ماڵەکان نزیك بووەوە، جڵەوی ئەسپەکەی راکێشا، ترسی لیّ نیشت، وەستا. بەسەر ئەسپەکەوە هەستایە پیّ بۆ ماوەیەك تەماشای دێکەی کرد. یەك دوو منداڵ دەگریان، پیرەمێردێك بەسەر گردێکەوە بانگی یەکێکی دەکرد.

حەسەن جڵەوی ئەسپەکەی راکێشابوو، هەر لەو شوێنە مابووەوە... داپیرەی هاتە بەرچاو، لەبەرچاوی ون نەدەبوو... ناخی پڕ بووبوو لە خۆشی و خۆشەویستی و لە بڕوا بەخۆکردن هۆی ئەم خۆشییەی نەدەزانی... خۆی نەهاتۆتە ئێرەکانە، ئەسپەکە هەڵی گرتبوو و بۆ ئێرەی هێنابوو، سەرەوەی شیوەکە تاوێری مۆری وشکەچن ئاسا بەرەو ئاسمان کشابوو، تاوێرەکان دەنگەکانیان دەسەندەوە.

دەستی لە جڵەو شلکرد، بەهێواشییەکەوە ئاوزەنگی لە تەنگەی ئەسپەکەدا.

ئێستا زانی تەزووی خۆشی لەبەرچی بوو بەناخیدا رۆچوو... ئەسپ روو لە کام دەرگا بکا، لەبەر هەر دەرگایەك وەستا دەبێتە میوانی ئەو ماڵە... گەر بڵیّ میوانم و بۆ ماڵی خاڵوانم دەچم، چی دەڵێن، کەس هەیە میوانی خۆشنەوێت... رەنگە دانیشتووی ئەم دێیە کورد بن و لە کوردە عەلەوییەکانیش بن، کوردە عەلەوییەکان جوامێر و ئازا و مەردن، لەوانەشە ئەم بیّ زەوالانە فەرسەق بن، دەبێتیش لە قرزانییە دێرینەکان بن... هەر کێیەك بن، لە کام تایفە و بنەچە بن، ئەم چیانشینانە میوانپەروەرن...

ئەسپەکە بۆ پێش دەرگایەکی گەورەی خانوویەکی گڵێن هێنای. دار چنارێکی بەرز لەپێش دەرگا لکەکانی دالانەکەی داپۆشیبوو، بە ئاستەم لك و پۆپەکانی بەدەم باکەوە دەلەرانەوە... بەسەر ئەسپەکەوە، جڵەوی ئەسپەکەی گرتووەو لەبەر دەرگا وەستاوە، ئەسپ خێرا خێرا بە کلکی مێشی قاو دەدا...

لە ژوورەوە کابرایەکی پیرهاتە دەنگییەوە، کابرا دەستی کردبووە سێبەر بۆ چاوی و دەیڕوانییە ئەسپ سوار، بۆ لای دەهات، تا ژێر دەم ئەسپەکە هات.

((کێیە... میوانە، بەخێربێن، گەورەت کردین، فەرتان هێنا. فەرموو دابەزن...)) جڵەوی ئەسپەکەی گرت و بە دەنگی بەرز بانگی ئەوانەی ژوورەوەی کرد:

((منالێنە ئادەی میوانمان هاتووە.))

سێ چوار کەس بە جارێ هاتن. جڵەوی ئەسپیان بۆ گرت و دابەزی.

پیاوە پیرەکە پێشی کەوت، بردییە ژوورەوە، کلیلێکی دارینی لە باخەڵ دەرهێنا، بەو کلیلە دەرگایەکی دارینی نەخشێنراوی کردەوە... ژوورەکە پڕ فەرشە، ئەو گڵێمانەی راخراون ئیش و رەنگی ئەم سەردەمە نین... بەدەمەوە پێدەکەنین. دیوارەکان لەسەرەوە تا خوار بە تەختەی دار گوێز پۆشرابوو... وێنەیەکی ئەتاتورك لە بۆشاییەکدا هەڵواسراوە... ئەتاتورك لە وێنەکەدا بەپێوە راوەستاوە، پێی راستی بۆ پێشەوە هاویشتووە، لە پشتییەوە گۆڵێك کشاوە، قامچییەکی بەدەستەوەیە، کەللەی ئەسپێکیش لە تەنیشتییەوە دیارە. چاوی شینێکی تۆخ دیاربوون... زۆری نەبرد ژوورەکە سیخناخ بوو، هەموویان شەرواڵی مەرەزیان لەبەر بوو... هەمووشیان خێرهاتنێکی گەرمی حەسەنیان دەکرد... قاوەیان هێنا، یەکەم کەس بە ویان دا، هەموو بێدەنگ و سەنگین و گران دانیشتبوون، حەسەنیش چاوی لەوان کرد. وەکو ئەوان لەسەر چۆك سەلار و سەنگین دانیشتبوو... بە نازکی و لەسەرخۆ قولڤی فنجانەکەی گرت و قاوەکەی فڕ کرد، هەروەك ئەوانیش قاوەکەی خواردەوە... خانەخوێ رووی دەمی لە حەسەن کرد:

((ناوم مورتەزایە... مورتەزای دەمیردەلی... بێ قەیدی بێ ناوی ئێوە...))

حەسەن زۆر حەزی بەمە نەکرد...

((حەسەنم ناوە... لە ئەناوارزای خوارووەوە هاتووم... چۆلاقیم))

((ئێ... زانیم...)) مورتەزا وای وت.

((کوڕی خەلیلم...)).

((خەلیلم دەناسی... باوکت پیاوێکی ئازابوو... جارێکی کە ئازایەکی وەك ئەو لەچقورئاوادا هەڵناکەوێت...))

دانیشتوان بەیەك دەنگ گەواهی ئەوقسەیان بۆدا:

((نەبووەتەوەنابێ،ئێمە هەمووخەلیل دەناسین،چاکەوپیاوەتی ئەولەچقورئاوادا بەسەر هەموومانەوە هەیە، لە چقوئاوای میوان رانەگر، تەنها ماڵەکەی ئەو قۆناغی میوانان بوو...))

حەسەن چاکی لەبیرە ئەوەندە ماندوو و کفت بوو ئەگەر لێی گەڕابان دەستبەجێ خەوی لێدەکەوت، بۆ یەکەمجار لێرە بە چاوی منداڵ تەماشا نەکرا، بە پیاوێکی گەورە و گرانیان دادەنا، حەسەنیش خۆی وا پیشاندەدا و رەفتاری پیاوانەی دەکرد... هەر بۆ ئەوەی خەوی بزڕێ، دەستی بە قسان کرد... چی وتووە، چی پێ راگەیاندن هیچی نایەتەوە بیر، رەنگە باسی باوکی کردبێ، ئەوەشی وتبێ کە باوکی بە مار دەبێت، ئەوەی چاك لەبیرە دانیشتوان چۆن تەماشای دەمیان دەکرد

و چاویان زاق بووبووەوە. خەریك بوو تاریكی دابێ شێویان هێنا، بۆنی كەرەی داخراو ئەو ناوەی گرتەوە، چ خواردنێكیان دانا، پەتاتە، پلاوی ساوار بۆنی كەرەی داخكراویان گرتبوو، نان و ماست و هەنگوینەكەش بۆنی كەرەیان دەهاتێ.

شێویان كرد و نەكرد، حەسەن بووە لەشێكی بێ گیان بە تەنیشت سفرەكەوە خەوی لێكەوت، وەك مردوو لە جوولە كەوت.

بۆ بەیانی كە لە خەو هەستا هێشتاكە خۆر گزنگی نەدابوو، چەرچەفە سپییەكانی سەر نوێنەكەی بۆنی سابوون و سێویان لێ دەهات، لە پەنجەرەكەشەوە بۆن و بەرامەیەكی كەسكوون دەهاتە ژوورەوە... راپەڕی بۆ دارچنارەكە كوتای لە كانییە كەفچەڕەكەی بن دارچنارەكە شڵپی ئاوی بەڕوودادا، چووە پشت تاوێرەكانەوە، لەوێ دەستی بە ئاو گەیاند، لە سەگەكان نەترسابا، سەر پێشاوی پشت ئەم تاوێرانە و لەم بێشەڵانییەدا لەزەتی تەواو نەدەبوو.

بە حەسەن وا دەهات ئەم بەیانییە خەڵكەكە خۆش خۆش تەماشای ئەو دەكەن. گەڕایەوە سەر نوێنەكەی، نوێنەكەیان هەڵگرتبوو سینییەكی مسی گەورەیان لە نێوەڕاست ژوورەكەدا دانابوو، قازانێكی مسینی گەورە پڕ لە شۆربای ترخێنەی بەسەرەوە بوو، بۆنی نەعنای لێ دەهات... كەرەو هەنگوین و پەنیریشیان دانابوو... فەرموویان لە حەسەن كرد، بە شەرمێكەوە بێ ئەوەی چاو هەڵبڕێ دانیشت، مورتەزا ئامانە مسەكەی بەردەمی لە ترخێنە بۆ پڕ كرد و لە پێشی نا.

((ئەمشەو باش خەوتی میوانە خۆشەویستەكەم، جێگاكەت باش بوو؟))

حەسەن دەم و پلی چوو بەیەكا.

((زۆر باش نووستم))) روومەتی سوورەوە ببوو.

((پێم خۆش بوو...)) مورتەزا وای گوت: ((برا حەسەن... گەلێكم پێ خۆشە ئەمماڵە بە ماڵی خۆتی بزانی و لێرە بحەسێیتەوە)).

حەسەن بە چاوی رێز و خۆشەویستییەوە تەماشای مورتەزای كرد... نایەتە بیری چەند لەم ئاواییە مایەوە...

مارێك كەوتبووە دوای، لە شیرین خەودا، لە بێداریدا ئەژدیهایەكی بەدواكەوتبوو لە یەخەی نەدەبووەوە، لەسەر پۆپەی داری لێڕەوارەكاندا، لەبەردەڵانی و قایەجاڕدا لەو ژوورەی تیا دەخەوت نازانی چۆن چۆنی و لە كوێوە رێیەكی دەدییەوەو پەیدا دەبوو... حەسەن شەوان هاواری دونیای دەگرتەوە... نیازی لای خالۆكانی هەیە، تەنها ناوی یەكێ لە خالۆكانی دەزانی، بەڵام لە كوێن و لە چ دێیەكن نەیدەزانی، رەنگە خەڵكی ئەم ئاواییە بیانزانیبا، بەڵام لە كەس پرسیاری نەكرد... لەپڕ

دڵی گوشرا و خەم دایگرت، ئازار و تەمێکی تاریك پێچایەوە... تۆ بڵێی دایکی شتێکی بەسەرا هاتبێ... نەیانکوشتبێ، هەجیان نەکردبێ رەتاندبێتیان... لە شوێنێکدا تۆتکەی نەدەگرت وئۆقرەی نەبوو و نەدەسرەوت، بۆ ناو قایەجارەکان پێی لێ هەڵکرد، پێشتر لەوێدا کانییەکی بینیبوو بە چواردەوری کانییەکەوە، گەڵا پونگەی مۆر بوو، بۆن و بەرامەیەکی خۆشی پونگە و بنیشتە تاڵ ئەو ناوەی گرتبووەوە.

تا لای کانییەکە لێی نەوەستا، لەوێدا پاڵی بە تاوێرێکەوەدا. دایکی چ گوناهێکی کرد وا لەنێو ئەو جانەوارانەدا بەجێیهێشت، بۆ خۆی لێرە پاڵی لێداوەتەوە، دەخوا و دەنوێ، ئەویش لە دۆزەخایە و، کەوتۆتە قوڕگی مەرگەوە، باشە ئێستا چ بکات. تۆ بڵێی دایکیان نەکوشتبێ، ببێ و نەبێ کوشتوویانە، لەپڕ هەستایە پێ و لەژێر دارچنارەکە وەستا. کانییەکە لەولایەوە کەف و کوڵی بوو، شاهۆکان بەسەر تاوێرەکاندا شۆڕدەبوونەوەو هەڵدەسانەوە، لەپڕ هەستی بە بچووکی و بێ دەستەڵاتی و داماوی خۆی کرد، خۆی لەبەرچاو کەوت، باشە مرۆ وای لێ دێ خۆی بە قەد پێشکەیە بزانێ، حەسەن کەوتبووە بارێکی واوە، خۆی لە مێشوولە بچووکتر دەدی، دەیزانی، دەیزانی چی کەتنێکی کردووە، چاك دەیزانی چی کردووە. مامەکانی دەیانویست دایکی بکوژن، هەر بۆیە ئەم سەری خۆی هەڵگرت و بۆی دەرچوو...

((دەبا بە بەرچاومەوە نەبێ، من نەیبینم... با بیکوژن، هەر دەیکوژن، نابێ نەیکوژن، لە چقورئاوادا کەسێ بێزی نایەت تەماشامان بکات هەموو رووما لێ وەردەگێڕن، باوکیشم لەناو قرچە و گڕەی چقورئاوادا بووەتە مار و نێڵە نێڵ لە دۆزەخدا دەسووتێ. دەبێ بکوژرێ، ئەسما دەبێ بکوژرێ. ئەسما دەبێ بمرێت...)).

چەندەها رۆژ هەر بیری لەمە دەکردەوە. چ مەرگەساتێکە بنیادەم مەرگی دایکی خۆی بوێ؟ ئەمە قەت بووە؟ ئەی ئەگەر دایکی باوکی بەکوشت دابێ، بەکوشتی دابێ و تۆڵەی خوێنەکەشی نەکرابێتەوە، تۆڵەی نەکرابێتەوە و لە گۆڕیشدا جێی نەبێتەوە و حەجمینی لێ هەڵبگیرێ و گۆڕەکەی بتاکێتەوە و بۆی دەرچێ، تا تۆڵەی نەکرێتەوە تا رۆژی حەشر هەموو شەوێ لە ئازاری دۆزەخدا هاوار هاواری بێ بە هەزار و یەك تەور و چەشن خۆی نیشانبداو، بگەڕێ، لەبەر ئەوە دەبێ بکوژرێ، دەبێ داپیرە چ دوژمنایەتییەکی لەگەڵ ئەسمادا هەبێ تاکو... ئەو دەیەوێ کوڕەکەی رزگار ببێ، دەکۆشێ کوڕەکەی لە گۆڕ دەرچوون قوتارکات.

ئەسما خۆیشی بوایە هەر وای نەدەکرد؟ ئەی من ئەمە بۆ باوکم نەکەم؟... لە قەراغ کانییەکە رۆنیشت، زارزار بە کوڵ گریا، گریانیش دادی نەدا، دڵی هەزارەی دەکرد، گومان و دڵەڕاوکێ و دوودڵی دەورەیان دابوو.

ئەی ئەگەر ئێستاکە دایکیان کوشتبێ... تەوژمی شادی لە دڵی گەڕا، شەپۆڵی خۆشی خۆشییەکەی خاوبووەوە، دامرکا. کزەیەك لە ناخییەوە هات... جارێك خۆشی جارێك خەم و ئازار دایدەگرت. جارێ لە گۆڕ دەرچوونی باوکی جارێ داپیرەی، مامەکانی، عەلی مامەی، عەلی، عەلی مامەی دەبێ ئێستا لە کوێ بێ؟، ئەو عەلییە بە جارێ لە مرۆڤایەتی بێ بەشە، لەوانەیە ئەو مامەیەی دایکی کوشتبێ، جارێ لاشە و کەلەشی دایکی وەبەرچاو دەهات... ئێستا کەرمۆز بێ گێزەگێز تێی وروکاون، هەر پەلێکی بەلایەکدا چووە، خوێنی بەسەر خۆڵەکەوە وشك بۆتەوە، روومەتی پەنماوە، زیچکاوێکی زەردباو بەچاویا شۆڕبۆتەوە، مێش و مەگەز لە دەم و چاوی ئالاّوە...

بە پەلە بۆ ماڵی خانەخوێکەی گەڕایەوە، سەری ئەسپەکەی راکێشا، ماڵئاواییشی نەکرد، خۆی هەڵدایە سەر ئەسپەکەی و رێگای گرتەبەر، بەرەو چوقورئاوا تێی تەقاند...

چ روویدا، کەی هات و چ وەختێ گەیشتە ئاوایی و عەلی مامی کەی رێی لێ گرت، ئەمانەی هیچ نایەتە بیر... ئەوەی لەیادە دایکی قورتاری دەکرد، هەر کە چاوی پێکەوت زیڕەی لێ هەڵسا و بە هەڵەداوان خۆی گەیاندێ و لە باوەشی گرت... جلەکانی خوێناوی بوون، زامەکەی سەخت نەبوو... دوای دوو رۆژ دایکی ئەوەی پێگوت، هەروەها ئەوەشی پێگوتبوو، ئەسپەکەی قاچێکی شکاوە، پێی گوتبوو ئەسپێکی چاکتری بۆ دەکڕێت، باوکی پارەیەکی زۆری بۆ جێهێشتبوون، دایکیشی پارەی زۆرە.

حەسەن تایەکی لێ هاتبوو دەتگوت تەنوورە... بەرە بەرە چاك بووەوە، دوای ئەمە حەسەن دەترسا بچێتە نێو گوندی، رۆژ تا ئێوارە لە ماڵەوە دەبوو، تا زاتی چوونە بەر دەرگاشی نەبوو، نەیدەوێرا سەر لە دەرگاوە بکێشێ.

ئەو ماوەیەی نەخۆش بوو نە داپیرەی نە مامەکانی نە خەڵکی ئاوایی سەریان نەدا و هەواڵیان نەپرسی... لە ئاواییدا واتەواتێ داکەوتبوو، دایکی هیچی لەو بارەیەوە بۆ نەگێڕابووەوە. باشە حەسەن لەکێ و چۆنی بیستبوون؟ گوایە شەوێکیان باوکی گەڕاوەتەوەو لە تەرکی ئەسپەکەی ناوە، بۆ ئەو چیایانەی رفاندووە، لەوێ دەستی لە بینەقاقای نابوو، چاوەکانی وەختەبوو فرتەکەنە دەرەوە،

پێی وتووه... بێ قیمەتی هیچ و پووچ کێ بوو هێشتی باوکی لە گۆڕ دەرچێ و تا رۆژی قیامەت لە ئاگردا بسووتێ؟... بێ دەسەلات و خوێڕی سەرباری ئەوەش نانی دەستی ئەو کەسە دەخۆی کە باوکتی کوشت، تۆ بۆ مردن باشی.

بۆ چەند مانگێك باس هەر ئەم باسە بوو، دەیانگێڕایەوەو موویان دەبووە سنگ.

رۆژێکیان حەسەن لە ماڵ دەرکەوت بۆ کن داپیرە و مامەکانی چوو. شێتگیر ببوو، ئاگای لەخۆی نەمابوو، قیراندی...:

((ئا، من رۆیم، رۆیم، سەری خۆم هەڵگرت و رۆییم باشە... وتم با لەم گوندە نەعلەتییە دووربم، لە داخی ئێوەدا وامکرد... نە باوکم بینیوە نە هیچ کەسێکی دیکە... درۆیە، درۆیە درۆۆۆۆ. ئێوەش هەمووتان درۆزنن... درۆ دەکەن...)).

تا ئێوارەکەی رێی لە رێبواران گرت. بە روویاندا هەڵدەشاخا درۆ دەکەن، هەرچی بەزاردا هاتبا نەیدەگێڕایەوە... ئەوانیش جوان جوان تەماشایان دەکرد، وەك بە منداڵێك یا بە شێت و جندارێکدا بڕوانن دەنگیان نەدەکرد. کە رێی لە سەفەرە پیر گرت و لە روویا دەستی بە هاوارکردن کردبوو، بێ ئەوەی بەدەمیەوە بوەستێ، لەبەر خۆیەوە دەستی بە وێرد خوێندن کردبوو و، وای گوتبوو:

((وای بێ زەواڵەکە، لە گۆڕ دەرچوونەکەی باوکی ئەمیشی گرتەوە)).

حەسەن کە گوێی لەوە دەبێ، روومەتی لە چنگ دەگرێت و بەڕاکردن دەگەڕێتەوە ماڵ، دەمەو نخوین لێیکەوت، کە دایکی بەو حاڵی بینی، چووە تەکی و هیچی لێ نەپرسی...

دوای ئەم رووداوە حەسەن لە ماڵ بەند نەدەبوو، لە ناخەوە شتێك پاڵی پێوەدەنا بچێتە نێو گوند: خەڵکەکەش کە دەیان دی، تاکە کەسێك بێ یا کۆمەڵێك بن رووبەڕوو یا پاشملە قسەیەکیان تێ دەسراواند، دەبوایە پلارێکیان بهاوێشتایە:

- ((ئەوانەی گۆڕیان دەتاکێنەوە و لە گۆڕ دەردەچن، سڵ لە کوڕی خۆشیان ناکەنەوە، با تاقانەش بێ هەر دەیڕفێنن...)).

- ((ئەوانەی لە گۆڕ دەردەچن، بۆ ئەوەی لەو بارەی تێدان رزگاریان ببێ، هەرچی نەشێ دەیکەن...)).

- ((هەقی خوێنەکەی نەسێنرێ لە گۆڕدا ناسرەوێ...)).

- ((کەس بە دەردی لە گۆڕ دەرچوون نەچێ...)).

- ((ئەوەی تۆڵەی نەکرێتەوە دەبێ لە گۆڕ دەرچێ...)).

- ((لە گۆڕ دەرچوون شتێکی گرانە و هەر بەدەم ئاسانە...))

- ((ئێستا ئەگەر ئەسما مردنێکی ئاسایی بمرێ، خەلیل تا رۆژی حەشر هەروا دەمێنێتەوە، ئەشکەنجەی ئەم دونیا و ئازاری ئەو دونیاش دەچێژێ...))

- ((قەت خوانەکات مردنی ئاسایی بە نسیب بێ، حەیف بۆ خەلیل...)).

- ((لەجیاتی ئەم کوڕە بوودەڵەیە، خوا بەردێکی رەشی پێ بدایە چاکتر نەبوو؟)).

- ((بۆچی دایك کوشتن هەروا ئاسانە؟)).

- ((حەسەن هێشتا بۆنی شیری خاوی لە زار دێ... گەورە بوایە دەیهێشت دایکی رۆژێ بە زیندوویی بمێنێ؟)).

- ((کوشتنی دایك هەروا ئاسان نییە...)).

- ((گشت کەسێکیش دەستی لە دایکی خۆی ناچێ)).

- ((ئەوەی دڵی وەك بەرد نەبێ دایکی خۆی ناکوژێت)).

- ((دایك کوشتن دڵڕەقی دەوێت...)).

- ((یەکێکی وەك رۆستەمی زاڵ...)).

- ((کوێر ئوغلویەك بێ بۆ خۆی...)).

- ((وەکو مستەفا کەمال دڵڕەق، یا یەکێ بێ وەك چزق دوران...))[*]

- ((مەگەر ئەژدیهایەك بن بۆ خۆیان، ئەوانەی وا دایکیان دەکوژن)).

- ((منداڵێکی وا چۆن چۆنی دایکی بکوژێ...)).

- ((هەموو کەسێ دەستی لە دایکی خۆی هەڵناسێ... گاڵتە نییە...)).

- ((هەڵنەسێ...)).

- ((دایك چۆن دەکوژرێت...؟!))

- ((بێ قەزابێ... ئەمە بیرکردنەوەیەکی چەوت و چێڵە... دەیانەوێ بچنە بن کلێشەیەوە و دایکی پێ بە کوشت بدەن...)).

- ((ئەویش عاقڵە و کاری وا ناکات...)).

- ((دەستی خۆش بێ وا دایکی خۆی ناکوژێ...)).

- ((تۆ چاو چاو، دایکی دەپارێزێ... بەڕاستی کوڕە)).

(*) مستەفا کەمال: مەبەست کەمال ئەتاتورك.

چزق دوران: یاخییەکی بەناوبانگی ناو چیای تۆروس بوو... ((وەرگێڕ))

- ((ئەی خەلیل... ئەی باوکی کە لە گۆڕ دەرچووە...؟)).
- ((با دەرچێ...)).
- ((تۆڵەی نەکرایەوە...)).
- ((چۆن تۆڵەیان نەکردەوە، ئەی عەباسیان نەکوشت؟)).
- ((ئەسماش دەکوژن...)).
- ((بە حەسەنی بەکوشت دەدەن... بە کوڕی خۆی...!)).
- ((مندالە...)).
- ((ئەسما دەکوژن...)).
- ((حەسەن دەیکوژێت)).

حەسەن وەك خۆی لەناو خەوندا ببینێ وابوو، کەتنێك دەکات، بۆ بیستنی ئەم وتی وتییانە دەچووە نێو ئاوایی، رۆژێك باسی باوك و دایکی نەژنەوتایە دەتگوت شتێکی لێ ون بووە. بوو بوونە بەشێك لە ژیانی... دەیزانی کێ لە هەموو زیاتر باسی باوك و دایکی دەکرد بۆ لای ئەوە دەچوو... بێدەنگ گوێی لەگۆڕدەرچوون و خوێن رژان و تۆڵەنەکردنەوەی باوکی و سۆزانێتی دایکی و دەیان باسوخواسی سەیر سەیر دەگرت، ئەگەر شتێکی نوێی نەگێڕابایاوە خۆی شتێکی هەڵدەبەست و دەیگێڕایەوە، خۆشی بڕوای بەو دەست هەڵبەستەی خۆی دەکرد... خەون و راستی بۆ لێك جیا نەدەکرایەوە، لە هیچیشیان سەری دەرنەدەچوو، خەڵکەکەش بەدەردی حەسەن چووبوون... پەیتا پەیتا حیکایەتیان دەگونجان و دەیانگێڕانەوە، بەخۆشیان دەیانزانی دەست هەڵبەستەن، دوورن لە راستی، کەچی بڕوایان دەهاتێ، بەڕاستییان دەزانی، دەرد لەوەدا بوو ((ئەسما))ش بڕوای بەو وتانە هەبوو، ئەمجارەیان کوڕەکەشی بدەنێ، پەلی بدەنە دەستی و بڵێن بڕۆ، نەدەڕۆیشت... حەیف ئەسما... ئەوەی بەسەری ئەودا هاتبوو یاخوا بەسەر کەسدا نەیەت... حەسەن، ئەسما، داپیرە، خەڵکی ئاوایی جادوویان لێ کرابوو...

پەڕەسێلکە پۆل پۆل بەر دەرگەی ماڵانیان گرتووە. لێرەکانە، لە چوقورئاوا، پەلەسیرك لەناو ماڵاندا هێلانەیان دروستدەکرد... لە هەر ماڵێکدا، لە تەویلە و کادین و پشتیراندا هێلانەیەك هەبوو پاشانیش زۆر دەبوون.

هەموو ساڵێك کە لە کۆچ دەگەڕانەوە بە پنتکە قوڕ دەستێکیان بە هێلانەکاندا دەهێنا، یاخود هی نوێیان دروستدەکرد، هێلکەیان تیا دەکرد و بەسەریا کڕ دەکەوتن و بە چکەکانیان تیا بەخێودەکرد.

پەڕەسێلکە هێلانە لەنێو چاوانیشدا دانێت تێکدانی گوناحێکی گەورەیە... چەندین کەس لەسەرینی تێکدانی هێلانەی پەڕەسێلکەوە گۆج بووبوون، کەسانێکی کەش تووشی دەستە لەرزە بوون، بەناو دێدا دەگەڕان، جەستەیان وەك بێ دەلەرزی.

هێلانەکان بە بەچکە تازە جوقاوەکانیشەوە لە زەوی کەوتوون، بەچکەکان هەندێکیان فیلقاونەتەوە و بە زەوییەوە نووساون، هەندێکیشیان بە تووکی نەرم و دەنووکی زەردباوەوە بێ وەستان دەزریوێنن.. ئەمە دەستێکی شێت و تووڕەیە وا لەو بانەوە لە تۆی کاریتە و راجەکانەوە ئەو زەڕنەقووتانە دەردەهێنێ و بەملاو بەولادا تووڕیان دەداتە خوارەوە.

بەیانی، کە دونیا رووناك بووەوە ئاوایی شڵەژا و ترسی لێنیشت گشت کەسێ دەیزانی کێ ئەو هێلانانەی والێکردووە، پەڕەسێلکەیەکی زۆر بەناو ئاواییدا دەهاتن و دەچوون، بەسەر دەرگاکاندا وا دەیانجریوان پیاو دڵی پارە پارە دەبوو، بە زریکە زریك و شڵەژاوییەوە دەفڕین، بۆ سەر زەرنەقووتە تۆزاوی و هێلانە وێرانبووەکانیان شۆڕدەبوونەوە، هیچیان بۆ نەدەکرا دووبارە بەرزدەبوونەوە، لە شێوە بازنەییدا دادەبەزینەوە بە بەرزی یەك دوو مەتر نزم دەبوونەوە و بەسەر هێلانە و بەچکەکانیاندا بێ وەستان دەسووڕانەوە.

خەڵکی ئاوایی بازوویان لێ هەڵکرد، لانەکانیان خستە جێگاکانی پێشوویان، بەچکەکانیش لەسەر نیوە کەڵکی گواستنەوەیان مابوو.

حەوتوویەك، دە رۆژی پێنەچوو، خەڵکی گوند بەیانیانێك کە لەخەو رابوون، بینییان هەمدیس هێلانەکان فڕێدرابوونە سەر زەوی، پەڕەسێلکەکانیش پۆل پۆل بەسەر دەرگای ماڵاندا زیکە زیکیانە. بەچکەکانیشیان وەکو جاری پێشوو لە تۆز و خۆڵ نیشتبوون، دەمیان دادەپچڕی و لە گیانەڵاندا بوون...

ئەمجارەش دانیشتووان لە بەیانییەوە تا ئێوارە خەریك بوون، بەچکەکانیان خستنەوە ناو هێلانەکان... جارێکی کەش پەڕەسێلکەکان، هێلانەی وێرانیان چاك کردەوە. چاککردنەوەی چی... شەوێکی دیکە کارەساتەکە قەومایەوە... ئەمجارەیان بەچکە پەڕەسێلکەیە چییە دەرنەچوو... ئیتر چی بۆ هێلانەکەیان بگەڕێننەوە. پێویستی بەوە نەدەکرد خۆیان ماندووبکەن... پەڕەسێلکەش هەریەك دوو رۆژ پۆل پۆل بە دەوری دەرگای ماڵەکاندا هاتن و چوون، کە ئومێدبڕبوون، سەری خۆیانیان هەڵگرت، لە دێدا تاقە پەڕەسێلکەیەکت نەدەدی...

هەموو کەسێ دەیزانی ئەم کەتنە کێ کردوویەتی، کەسیش بەوەی کە نەدەگوت... بەدوێمی و شوومی و رەشبینی باڵی بەسەر ئاواییدا دادابوو.

سەد ساڵ زیاترە پەڕەسێلك لەو ئاقارەی ئەناوارزا، لە شوێنی تووش و ڕکدا لە کون و قوژبناندا هێلانەی خۆیان دەکەن... شوانێك بە هەڵەداوان خەبەری بە گوند دا، چەنی هێلانە تیایە ئەناوارزا، گشتی دانەیەك چییە نەماوە، هەمووی وا لە زەوی کەوتوون، پەڕەسێلکەکان، بەچکەکانیان مار خواردنی، هەر مارە و بەچکە پەڕەسێلکەیەکی وا بەدەمەوەیە ((بەم دوو چاوەی خۆم بینیم)) شەوانە وایدەگوت ((هەرتك چاوم کوێر بێ ئەگەر...)).

هەمان ئەو دەستە ڕەشە گەیشتە هێلانەی هەڵۆکان... هەروا هێلکەی شکاو و بەچکە هەڵۆی مردارەوە بووە لەو ناو تاوێرانەدا فڕێدراون... هەرچی هەڵۆی چیا هەیە بە ڕقەوە، لەسەرخۆ بە ئاسمانەوەن، بەو ناوانەدا دێن و دەچن... لەناو تاوێرەکانیشەوە بێ وەستانەوە دەنگی تەقەی تفەنگ دەهات.

جێگای دە جۆخین ئاگرێك هەڵایساوە، هەموو شتێکی ئەو ناوە گڕی گرتووە، بەچکە هەڵۆی مردارەوە بوو، پەڕەسێلکە مردووەکان، کەوتبوونە ناو ئاگرەکەوە... تاوێرەکان دەسووتان... باڵندەکان، جانەوەر، مارەکان، ڕێوی، ئاسمان، دار و دەوەن، پووش و پەڵاش، گیا، دارەکان، ماڵەکان، قرچە قرچ دەبوونە قەرەبرووت.

-ئاگر گەیشتە ژوورەکان، شتومەکەکان دەبوونە سووتوو بەدوکەڵ و هیس ڕەش هەڵدەگەڕان، ئاگر گەیشتە هەیوانی ژوورەکەی داپیرە، ئاگرەکە زبانەی دەکێشا، دەرگاکە هەڵایسا، ئاگر گەیشتە کاریتەکان، بایەکی توند ئەوەندەی تر ئاگرەکەی خۆش دەکرد، لەچاو ترووکانێکدا ژوورەکە بووە پارچەیە ئاگر... لە دیوەخانەکەوە بۆ کادینەکە تەشەنەی کرد لەوێشەوە عەمبارەکەی ئابلۆقەدا، لەوێوە ماڵی حەسەنیشی گرتەوە. ئەسما لەچاو نوقاندنێکدا خۆی ئامادە کرد، حەسەن خۆی کردبووە خەو. ئەسما تاویدا حەسەنی بە نوێنەکەوە لە ئاگرەکە دوورخستەوەو لە داڵانەکە لە بن دارەکە داینا، حەسەن لەژێر چاوەوە تەماشای ئاگرەکەی دەکرد... دایکی بە نکە نك بە پیپلکەکاندا سندووقێکی گەورەی کردبووە کیش دەیهێنایە خوارەوە بە کیشی کرد تا هێنایە کن حەسەن بە دەنگێکی بەرز دەنگی لە حەسەن کرد.

((هەڵسە، حەسەن هەڵسە، هەرچیمان هەیە و نییە وا لەم سندووقەدایە چاوت لێ بێ...)).

ئەو ناوە ببووە ڕۆژی ڕووناك، گوندییەکان بە کراسێك و شەڕواڵێکەوە ڕژابوونە ئەو ناوە، بەیەکا دەهاتن، دیوەخانەکە نێڵە نێڵ دەسووتا، لە هەندێ جێگاوە هێزی دەدا و دەڕووخا. حیلەی ئەسپ، قۆڕەی گا لە کادینە گڕگرتووەکەوە دەهات، بایەکی توونږ شێتانە هەڵی کردبوو زانی بە ئاگرەکە دەکێشا، حەوزەڵەی دەسەند، یەك دوو زنجی خوارەوەی دێ گڕیان گرت، گڕگرتنیان و بە خۆڵەمێش

بوونیان یەکێ بوو... دیوەخانەکە هێشتا هەر دەسووتا، یەك دوانێ بە سەتڵ ئاویان بەسەر ئاگرەکەدا دەکرد، کەچی ئاگرەکە باشتر خۆشدەبوو، حەسەن لەو خۆ بەخەوکردنەی هەڵنەسا، وەك بەڕاست خەوی لێ کەوتبێ، تا بەیانی بەو جۆرە مایەوە.

دایکی شپرزە بوو، دەهات و دەچوو.

((بنوو حەسەن بنوو... کەس پێی نازانێ، چاکت بەم بێ دینانە کرد چاك، دەستت خۆش بێ، تۆ بخەوە رۆڵە...)).

حەسەن راپەڕی دەمی دایکی لە چنگ گرت:

((وس... بەگرتنم دەدەی... دەمکوژن و سبە...)) وایگوت و گەڕایەوە سەر نوێنەکەی خۆی کردە خەوتوو... بەیانی وەك هیچ شتێك رووی نەدابێ لە خەو هەستا، سەر و چاوی شوشت... خەڵکانێکی ماندوو لەو ناوانە دەهاتن و دەچوون. داپیرەی لە هەیوانەکە پاڵی بە دیوارەکەوە دابوو، پڕ چنگێکی مابووەوە. دایکی لە ژووری رەش هەڵگەڕاوەکانەوە شتوومەکی نیوە سووتاوی دەردەهێنا. کە سەری هەڵبڕی تفەنگە قۆنداغ سەدەفینەکەی بینی، بە لقەدارێکەوە هەڵواسرابوو... کاتێ ئاگر لە ماڵەکان بەربوو خۆی لە ژوورەکە دەرچوو تفەنگەکەی لەبیر کرد، بەڵام دایکی چۆن لەبیری دەچێ، تفەنگەکەی لە سووتاندن رزگارکرد و بەو لقەدارەوە هەڵیواسی...

-حەسەن هەر لە بەیانی زووەوە تا ئێوارێ،لەناو زەل وقامیشەلانییەکاندا خەریکی.

لەم بەیانیە تەماوییەدا دوکەڵ بەکاوەخۆ، بە ئاستەم لە خانووەکانەوە خاو خاو بەرزدەبووەوە، بۆن سۆ و بۆن کرووز ئەو ناوەی گرتبووەوە.

حەسەن قەت وەك ئەم بەیانییە بزەی سوێڵی نەهاتووە و کەیفخۆش نەبووە.

ئەو شتومەکانە، کە دایکی لە سووتاندنی قورتار کردبوو یەك دوو کەس هاتن و بۆ ئەو ژوورە چنکویەیان برد کە بە تەنیشت دارپەلکەکەی ئەو دیو دیواری دالانەکەوە بوو، شتومەکەکانی داپیرەشیان لە خانوویەکی نزیك کەڵەکە کرد، هەمدیس بوونەوە هاوسێی یەکتر.

بۆ ماوەیەکی دوور و درێژ، باس هەر باسی ئەوەبوو، دەبێ کێ ئەمەی کردبێ... هەر کەسێ هەڵدەسا و ئەوی دیکەی تاوانبار دەکرد.

دەمیان دەکردەوە، سێ کوڕەکەی ((قزر))یان تاوانبار دەکرد، هەموو لایان وابوو، ببێ و نەبێ کوڕانی ((قزر)) ئەمەیان کردووە... جەندرمەیان لێ ئاگادارکردنەوە و رەوانەی بەندیخانەیان کردن. دایکیان، ژنەکانیان لە بەیانییە تا ئێوارە دوعایان لە ئاوایی دەکرد و دەگریان...

هەندێ کەسیش لایان وابوو لە ((عوسمانە رەش)) بەولاوە کەسی تر ئەمەی نەکردووە، ئەو عوسمانە رەشەی کە جێ برینی دوو سێ دەمە چەقۆی پێوە دیاربوو...

ئەو خانووانەی دارووخابوون دانیشتوانی گوند بەدەستەوایی و کۆمەك لە وەعدەی چەند رۆژێکداتەمیزیان کردەوەو ناردیان چەند وەستایەکی دەست رەنگینیان لەچیاکانەوە هێناو لەجارانیان جوانتر کردەوە راوکردنە، لەناو کەلاوە و ئاسەوارەکانی ئەناوارزادا لەسەر تاوێرێك دادەنیشت و هەر بیری دەکردەوە... بەرد و چیا بۆنی چاترەیان لێوەدەهات.

((باوکتم بینی باوکت... حەسەن باوکتم بینی... سەگێکی زەرد دوام کەوت، مانگە شەوێ بوو نەبێتەوە، وەك ئەوەی رۆژهەڵاتبێ، سەگە زەردەکە زوانی بستێ دەرچوو بوو، جار نەجارێ لەسەر دوو قاچ دادەنیشت لموزی بە ئاسمانا دەکرد و بە مانگەکە دەوەڕی... گەیشتینە ((ئەریکە سیغنە)) ترسێك چووە دڵمەوە، ترسام، تەماشام کرد بە کفنەکەیەوە وەستاوە، جارێ دەبینی سەگێکی زەرد بە مانگە شەوەکە دەوەڕێ، جارێکی کە... روانیم نە سەگەکە نە کابرا لەبەرچاو نەمان، مارێکی سوور بەرامبەری گرتووم... سوورایەتییەکەی شەوەکەی سوور هەڵگەڕاندبوو... رێگاوبان، دەغڵ و دان، مەزراکان، قامیشەڵانی سوورهەڵگەڕان، خوێنێکی سوور و گەش لە تاوێرەکانی ئەناوارزاوە لرفە لرف هەرچی دەهاتە پێشی رایدەماڵی دەهاتە خوار، داروبەردی ئەو بنارەی داماڵیبوو و... لەپڕ هەموو شتێ زەردهەڵگەڕا... تەماشام کرد... خەلیل لەناو کفنێکی سپیدایە، روومەتی زەرد چۆتەوە، لە پێشمدایە... بەسەر دەستماکەوت... ((گوێم لێ بگرە مەلا حوسێن))، وایگوت، ((برای چاك بە گوێم لێ بگرە... هێێی باش گوێم لێ بگرە، هاوڕێ، زۆر پەرێشانم، خۆزگەم بە دۆزەخ... سێ رۆژ لەمەوبەر کەری کابرایەکی لادێیی بووم، دوێنی بوومە بەراز و کەوتمە ئەم شاخانە... مانگێ لەمەوبەریش بووم بە سەگی دایکی عەباسی دوژمنم. ئینجا بووم بە کوللە، کە بووم بە کوللە سووتاندمیان رزگارم بوو...))

حەسەن رووی لە نێو هەردوو لەپی خۆیدا شاردەوە.

عەلی هات و لەژێر دارپەلکەکەدا وەستا، بانگی لە حەسەن کرد:

((ئا وەرە حەسەن...))

حەسەن بەڕاکردن بۆ لای هات:

((بەخێر بێیتەوە مامە... لەمێژە دیارنیت لە کوێ بووی؟! زۆر بەدواتا گەڕام...)).

((هەڵدێم... سەری خۆم هەڵدەگرم، خۆشاردنەوە و هەڵاتن هەر بۆ من باشە، تا رۆژی قیامەت هەڵاتن بەشم دەبێ...))

((له دەستی کێ هەڵدێی؟!)) حەسەن بە سەرسوڕمانەوە لێی پرسی ((لە ترسی کێ وا هەڵدێی؟!)).

((دەبێ هەڵبێم... تۆش و منیش دەبێ هەڵبێین، بەدەستی خۆمان نییە، چارەنووسمان وای هێناوە...))

((چارەنووسە...)) سەری نەوی کرد و ئەوەی دووبارە دەکردەوە... ((چارەنووسە...))

عەلی وتی دەبا تا ئەو بانە بچین...

((با تفەنگەکەم بێنم...))

هەردووك بە جووتە روویان لە ئاناوارزا کرد... بە پلیکانەکاندا سەرکەوتن هاتنە پاڵ پەرژینەکە. لە رێگاکەی بەرامبەرەوە، ئۆتۆمبیل، تراکتۆر و گالیسکە و ماشێنی دروێنە دەهاتن و دەچوون. گەردەلوولێك لە دەشتاییەکەدا چوو بووە ئاسمانا و بەخێرایی بەرەو رۆژئاوا ملی نابوو، لەسەر قایەیێك دانیشتن. عەلی لاوێکی کەڵەگەت و بەخۆوەبوو، لووت بەرانپۆز، دەم و روو کرژ، هەندێجار رووکرژییەکەی لەپڕ دەڕەوییەوە واتدەزانی ها ئێستا پڕمە لە گریان دەدات...

((بێزاربووم)) عەلی وای وت... ((...رێگایەکم پیشانبدە، چارەیەکم بۆ بدۆزەرەوە حەسەن، لەم دەردەم قورتارکە، تۆ دەرمانی دەردامی، مەرهەمی زامانم تۆی حەسەنە ئازاکەم، ئەم دەمانچەیەم بۆ تۆ هێناوە، کارخانەی بولگارەو مشتوی سەدەفی سافە، ئەم دەمانچەیە هی باوکتە لە دوای کوشتنەکەیەوە لە دوامەوەیە... هەر ئەو شەوەی کە لێیدا، ئاوڕم دایەوە بینیم، باوکت وەك سێبەرێکی درێژ هەر لە خەلیل دەچوو، هەموو شوێنێکی خەلیل بوو، چاوی لووتی، گوێی کتومت خەلیل، خەلیل وەلام بە سێبەر بووە. وتم بلێ، خەلیل بلێ... داچەمی وتی عەلی... عەلی برام، گوێم لێ بگرە، خوێنم بەفیڕۆ نەدەن، تۆ برا بچووکمی و لە هەموویان ئازاتری، کوڕەکەم دەڵێی هێشتا مندالە... ئەوەی بە کوشتنی دام، تۆ بیکوژە. وا مەکە لە گۆڕ دەرچم. حەسەن دایکت جوانییەکەی بێ هاوتایە، یەزدان بەتایەکاری نەخشاندوویەتی، من دەستم لێ ناچێ. ئەو شەوەی باوکتیان کوشت، دەمانچەکەم هەڵگرت و چوومە ماڵەوە، دایکە جوان و ناسکەکەت تەماشای کردم، وتی: دە زووکە بمکوژە، بەلام با کوڕەکەم نەزانێ مامی دایکی کوشتووە، چونکی ئاسەوارتان دەبڕێننەوە، بە رەچەڵەکتانا دەچێتە خوارێ و تا قیامەت ئاو لە سەرتان دەخواتەوە، دەزانم، ئەوەم چاك زانیوە دەمکوژن، تاکو زووە بمکوژن و رزگارم بکەن. وتی، دە زووکە دەست بکەرەوە با رزگاربم. دەستم لەرزی حەسەن، نەمتوانی دەست راکێشم، یەزدان لە هەزار ساڵ، دوو هەزار ساڵ جارێك جوانێکی وەك دایکت دەخولقێنێ. نەمکوشت، وتم خوشکێ من ناتکوژم، لەم کاتەوە سەری

خۆم هەڵدەگرم و دەڕۆم، کێ دەتکوژێ بابتکوژێ، بەڵام من نا، دەستم لە جوانێکی وەکو تۆ ناچێت... ئیتر ئەوەبوو سەری خۆم هەڵگرت و کەوتمە رێ، کە ئاوڕم دایەوە خەلیل وا بەدوامەوەیە لە تۆی کفنێکی سپیدایە، وەستاوە هەروەکو منداڵ دەگری، وتم نایکەم، کاری واناکەم خەلیل، دەبا یەکێکی دیکە بوایە، لەجیاتی ئەسما، دایکم بوایە دەمکوشت و تۆم لە گۆڕ دەرچوون رزگار دەکرد، بەڵام ئەسما ناکوژم، خەلیل نایکوژم، تۆ لە بڕی من بوایەیت دەستت لە ئەسما نەدەچوو، ئەوەی خۆی بە بنیادەم بزانێ ئەسما ناکوژێ، نایکوژێ خەلیل... خەلیل لەسەر دەم کەوت، دەستی بە نکە نك کرد، نکە نکێکی وا زەوییەکە دەلەرییەوە... بیکوژە، بیکوژەو قورتارم بکە. دەپاڕایەوە کەس نایکوژێ تۆ بیکوژە، ئەوی ئەو دەبینێ، وەك چۆن من عاشقی بووم عاشقی دەبێ و جادووی خۆشەویستی دەستی دەبەستێتەوە، بیکوژە حاڵم پەرێشانە...)).

خەلیل لە کۆڵ عەلی نەدەبووەوە، هەر بە دوویەوە بوو. عەلی تا ((مەرسین)) دەڕوا، لەوێش تەماشا دەکات وا خەلیل لە پێشیدایە، کروشکەی کردووەو چاوی لە چاوی بڕییە... ((بیکوژە، گۆڕەکەم پڕ لە مار و دووپشك و کرمە، خەریکن دەمخۆن، کرم دەمخوات عەلی، تا تۆڵەم نەکراوەتەوە ئاوا مار و مۆری لێم دەورووکێن، تا رۆژی قیامەت وا دەمێنمەوە، تێناگەی چیم بەسەرا هاتووە عەلی؟، بیکوژە، بیکوژە، لە وزەما نەما، دەمخۆن، عەلی دەزانم جوانییەکەی تاکە. کوڕەکەم منداڵە عەلی، ئێستاش عاشقی ئەوم، بەڵام ئەو بە کوشتی دام...))

بۆ ئەستەمبوولْ هەڵدێ، لە دوای رۆیشت و لەوێش بینییەوە، کات و شوێنی بۆ نییە، بۆ هەر کوێیە بڕوایە، خەلیل لەوێدا قوت دەبووەوە، دەپاڕایەوە و بەچۆکا دەهات.

((سێ جاری تریش هاتم، سوێندم خوارد، گفتم دا، ئەو سێ جارە بۆ کوشتنی هاتم، هەر سێ جارەکە دەیگوت بمکوژە، با رزگارم بێ، عەلی برام با رزگارم بێ، دەستم لێ نەچوویێ. حەسەن من ئەم کارە ناکەم، بەمن ناکرێت، ئەوە دەمانچەکەی باوکت، تۆش وا گەورە بووی، ئیتر تۆڵەی باوکت لە ئەستۆی تۆدایە)).

لە دوای ئەمە بە جوانییەکەی ئەسمادا هەڵیدا، دواجار ئەوەی دووبارە کردەوە... ئەوەی خۆی بە مرۆ بزانێ ئەسما ناکوژێ... لە تاشە بەردەکە هاتە خوارەوە و رۆیی خواحافیزیشی لە حەسەن نەکرد.

دورسون:

((دایکت یەکەم جوانی ئەم دونیایەیە، شەیتان نەچێتە بن کلێشەتەوە ئێ...؟)).

ئەو دەشتاییە دەبووە دەریا، لە ((پایاس)) لە پاڵ قەڵاکەوە دەریای بینیبوو، پان و بەرین شەپۆلانی بوو، دایکی لە تەکابوو، چەند گەمییەکیشی بینیبوو. لەگەڵ دایکیدا چوونە ناو گەمییەکەوە، گەمییەکە چووە ناو لێرەوارێکەوە، دواجار تاوێرەکانی چیای هەمیشە لە پێش گەمییەکەوە بوو. پیرە گەمی، تاوێرەکانی شەق دەکرد، کەف چڕی زیوین لە تاوێرە شین باوەکانەوە دەهاتە خوارێ...

((راوەستن)) عەلی لێیانی خوڕی ((هەردووکتان بە جووتە دەکوژم، زۆر چاکە هەردووکتان پێکەوەن...)) گەمی تاوێرەکانی شەق دەکردن، کەفی شینیان دەردەدا تاوێرەکان. شینایی دەباری لە ئاسمانەوە لەو بانەوە تاوێری شین بە سەریانا دەباری. عەلی دەمانچەکەی باوکی بەدەستەوە بوو مشتی لێیان گرتبوو، مشتی لە حەسەن گرتبوو، حەسەن چاو دەنووقێنێ...

((بەسەر ئەم چقورئاوایەدا بەرد بباریٚ هێشتا کەمە، ئەم خەلیلە بەسەزمانە، دایکی، کوڕەکەی، براکانی لە ژیاندا بن تۆڵەشت نەکرێتەوە؟)).

هەردوو دەستی خستۆتە سەر زامەکەی، بە نێو قامیشەڵانە شین باوەکەدا دەڕوات، چڵە قامیش بە سنگ و قۆڵ و شانی خەلیلا دەچەقێ، خەلیل بەدەم راکردنەوە هاوار دەکات... قورتارم کەن... دەکەوێتە ناو زۆنگاوێکەوە، زۆنگاو سوور هەڵدەگەڕێ، خەلیل لەسەریەکە سەری لە زۆنگاوەکەدا نوقم دەبێ و دەردەکەوێت.

((بەسەر چوقورئاوادا مار دەبارێ، ئاگر دەبارێ، کوللە دەبارێ، کیسەڵ دەبارێ... ئەدەنە سێلاو دەیبا، جەیحان با، مسیس بە مار، تۆرۆس بە زۆنگاو لەناو دەچن... ئەناوارزا ئاگر کۆڵ و کۆی دادەمرکێنێ و وێران دەبێ ئەوەشی تیا بمێنێتەوە دەبنە خۆراکی مێش و مێشوولە...)).

حەسەنیش ئاشکرا باوکی بینی، لەولایەوە بەسەر گردێکەوە وەستابوو دەستی نابووە کەللەکانی و قاقا بە حەسەن پێدەکەنی...

((توخوا ئەمەش بنیادەمە... بەمەش دەڵێن مرۆ...))

داپیرەی لە تۆی جێدا کەوتبوو، لەڕو لاواز، ژێر چاوەکانی شین بوونەوە، دەستو پلیشی شین و چرچ.

((دەمرم، حەسەن دەمرم، من بمرم کێ تۆڵەی کوڕەکەم بۆ دەکاتەوە. کەستان پیاو دەرنەچوون. ئەو عەلییە، ئەو عەلییە نییە، گوایە مامەتە ئەوە دەیەوێ دایکت، ئەو دایکەت کە باوکتی بەکوشت دا، دەیەوێ بیخوازێ، عەشقی داویە لە کەللەی، کەللەیی بووەو بەو دەشت و شاخانە کەوتووە... دە پێم بێژە چۆن نەمرم. هەیە عاشقی یەکێك بێ برای کوشتبێ؟! دەزانم گەلێ جوانە،

بەڵام کوڕ ئەو کوڕەیە شتی وا لە خشتەی نەبات... ئەوەی دەیبینێ دەستی تێ ناچێ، ماڵ و سامانێکی زۆرم دانا بۆ کوشتنی، چی بکەم حەسەن کەس نەیکوشت، هەرکەسێ دەیبینێ دەڵێی ئەفسوونی لێ دەکا)).

ئەو منداڵانەش دەستیان تێ نەچووبوو.

((جانقزاق)) ئاواییەکە لەو چیایانەدایە، ((حاجی چەتە)) خەڵکی ئەو دێیەیە، ئەم حاجی چەتەیە حەوت کوڕی هەیە هەر حەوتی منداڵن، لە هەشت نۆ ساڵییەوە تا هەژدە ساڵی هەیە. هەر حەوتیان رەمەندەن و خۆیانیش بەدەستەوە نادەن. هەر ئەوەندەی خۆیان ناسی و نەناسییەوە، حاجی چەتەی بابیان دەمانچەیەکی دەداتێ، لەژێر چاودێری سمێڵ بابڕەی باوکیاندا یەك دوو ساڵی پێ ناچێت چاوی قوڵێنگان و قاچی کەروێشك بە نیشان دەکەن. کە نیشانیان شکاند ئیتر ئەو کاتە...

حاجی چەتە تا بڵێی دەستڕۆ بوو، کار و پیشەی کوڕەکانی پیاو کوشتن بوو،ئەوەی خاوەن دوژمن بوایە، دەهاتە لای حاجی چەتە... حاجی چەتە، چیت لێ بشارمەوە، حاڵ و مەسەلە لەمە عیبارەت، دوژمنێکی سەرسەختم هەیە، یەکێ لەو کوڕانەتم بخەرە تەك، با ئەو دوژمنەم بۆ بکوژێت... حاجی چەتە دەیگوت سەد هەزارم دەوێ، مەورەدی لێدەی کەمی نییە، یەك قورووش چییە کەم نابێ، ئەمە رێگای مان و نەمانە، سەرەڕای ئەوەش زیندانی لەدواوەیە، نرخی مرۆیەك بە پارە ناگۆڕدرێتەوە، هەرچی ماڵی دونیا هەیە ناگاتە نرخی بنیادەمێك، بەڵام چی بکەین پیاو کوشتن پیشەمانە، بەداخەوە سەد هەزار کەمتر نابێ... داپیرە سەد هەزارەکەشی بە کوڕانی حاجی چەتە دابوو، کەچی رێك گەڕابوونەوە و دەمانچەکەیان لە پێش داپیرە دانابوو... ((هەرکە بینیمان دەست و پێمان بەسترایەوە... چاومان کەوتە رێشکە و پێشکە... من ئەسما ناکوژم داپیرە... گەر دەتەوێ هەر ئێستاکە حەسەنت بە قوربانی گوللەیەك بۆ دەکەم... بەڵام ئەسما... ناکوژم)).

لەنێو چیانشینەکاندا گەلێ کەس هەبوون بە پارە خەڵکیان دەکوشت... بەڵام کەسێك نەبوو دەستی لە ئەسما بچێ...

((تۆش دەزانم دایکت ناکوژی حەسەن... تۆش دڵت ناهێنێ دایکت بکوژی... ئەویش بۆخۆی دەڕواتە باوەشی ناکەس بەچەیەکەوە، خۆ کوڕەکەی منیش لە وێنەی نەبوو، وا ناکەسێ دەچێتە سەر نوێنی ئەو و جێگاکەی دەگرێتەوە... ئیتر بۆ نەمرم بۆ خۆم، دیارە کەسێ نییە بیکوژێ.

هەر کەسێ دەیبینێ عاشقی دەبێ تۆش نایکوژی، دەتۆش مەیکوژە، مەیکوژە حەسەن. دەبا دووپشك بچێتە نوێنەکەیەوە، من دڵم نەدەهات لە گوڵ کاڵتر بە خەلیل بڵێم، کەچی لەناو خوێنی

خۆیدا گەوزاندیانەوە... ئەوەی کوڕە شیرینەکەمی بە کوشت دا بە بەرچاومەوە دێت و دەچێ و دەست بەخۆیدا دێنێ و لەسەر تەلێ خۆی دەڕازێنێتەوە...)).

ڕەشەبایەکی توند هەڵیکردووە... دار و گیا لەبن دەردەهێنێ، خەرمان رادەماڵێ، هەلۆرکە بە تاوێر و تاشەبەرد دەکات... داڵەکان بۆ کەشکەڵانی ئاسمان بەرزدەکاتەوە...

ئاگرێك هەڵایساوە، بازنەی گڕ گەورە دەبێ، دە باڵە زەلام نێڵە نێڵ بە ئاسمانا دەچێ، ئاگرەکە وەك بازنەیەك حەسەن وەگێردێنێ، تا دەهات حەڵقەکە تەسکتر دەبووەوە حەسەن رەپ لە ناوەڕاستی ئاگرەکە راوەستاوە، تا دەهات ئاگرەکەی لێ نزیکتر دەبوو، حەسەن دەستەوسان راوەستاوە، بۆ هیچ لایەك ناڕوانێ، بازنەکە تا دەهات بچووکتر دەبوو، حەسەن خەریکە دەخنکێ.

- ((سێ رۆژە هیچت نەخواردووە رۆڵە)).

حەسەن تەویلی زەنگوڵ زەنگوڵ ئارەقە دەردەدا.

- ((رۆڵە هیچ ناخۆی...)).

حەسەن رووی لە دایکی وەردەگێڕێ، تەماشای ئەسما ناکات.

- ((حەسەن، یەکێ سێ رۆژ نان نەخوات...)).

حەسەن روومەتی سوور هەڵگەڕاوە.

- ((مردنی خۆت دەوێ؟...)).

حەسەن حەزی بە مردنی خۆی دەکرد، ئاە ئەگەر مردنی دەست دەکەوت. حەسەن نەیدەویست هیچ کەسێك ببینێ.

لە ئاوایی کێ حەسەنی بدیبا رووی لێ وەردەچەرخان. مامەکانی، سەگەکانی ئاواییش قسەیان لەگەڵدا نەدەکرد.

کێ ئاگری لە ماڵان بەردا، سەرتۆپ ئاوایی دەیانگوت حەسەن. یەکێ تۆڵەی باوکی نەکاتەوە، چاوەڕێی چی لێ دەکرێت، ماڵان دەسووتێنێ و خەڵکیش دەسووتێنێ و خۆشی پێوەوە.

کێ هێلانەی پەڕەسێلکەی هەرفت و گومشتنی، حەسەن. ئەوەی تۆڵەی باوکی بۆ نەکرێتەوە ئومێدی چی لێ دەکەیت، پەڕەسێلکە و بێچووەکانی، لەقلەق و مرۆش دەکوژێ.

- ((ئێوە تەماشاکەن ملی، ملی چۆن شۆڕبووە...)).

- ((چۆن لە رووی دێ خۆی بە پیاو بزانێ و بەنێو ئاواییشدا بگەڕێ)).

- ((لە مار دەچێ...)).

- ((وا دەزانێ کەس ئاگای لەو نییە چ دەکات)).

- ((لووتیشی بە ئاسمانەوەیە)).
- ((یەکێ نەزانێ دەڵێ تۆڵەی باوکی کردۆتەوە...)).

دەچێتە ئاوایی، بەناو ئاواییدا دەگەڕێ، لەناو دار هەنجیرەکاندا هەنجیر دەکاتەوە، وردە دڕکی دار هەنجیرەکان بەدەستیا دەچەقن، مشتێ قوم هەڵدەگرێ بە لەپی خۆیا دەهێنی تا دڕووکەکان دەربچن... لە ئاوایی دەرناچێ. چەندەها مانگ و ساڵ تێپەڕین هیچ قسەیەکی دەربارەی باوکی نەبیستووە دەتگوت لەگۆڕدەرچوونەکەی و گەڕانی شەوانی ناو دێی لەبیرچۆتەوە. قسەیان دەکرد، بەڵام کە حەسەنیان دەدی دەمی خۆیان دەگرت. هەر ئەوەندەی نەمابوو لە داخانا شەق بەرێ، بۆچی دەربارەی باوکی هیچ ناڵێن. ئاخۆ لەم رۆژانە چی دەڵێن.

رۆژێکیان منداڵێك شتێکی لە زار دەرچوو، حەسەن وەخت بوو لە خۆشیا شێت ببێ.

باوکی ئێستاش عاشقی دایکێتی، هەربۆیەشە گۆڕەکەی دەتاکێتەوە و دێتە دەرەوە، لەبەر خاتری ئەوەی چاوی بە ئەسما بکەوێت، بۆ شەو باخەڵێکی ئەسما پەرێشانە، دەبینی رۆژێك ئەو ئەسمایە بخنکێنێ، ئەوەندەت زانی خەڵکی ئاوایی تەرمەکەیان لەناو تاوێرەکانی ئەناوارزادا بینییەوە، لەوانەیە لەشەکەی بەسەر ئاوێکەوە ببینرێ شین و مۆر هەڵگەڕاوە...

پەڕەسێلکەکان، ئەوانەی بوونە قەرەبرووت، لەقلەقە مردووەکان، ئەژدیهاکان حەسەنیان راودەنا، حەسەن تووشی خەوزڕان بووبوو، شەوان لە شیرین خەودا رادەچەنی، لەگەڵ یەکەم قووقەی کەڵەبابدا وەخەبەر دەهات، دەچووە سەر تاوێرەکانی ئەناوارزا، خوارەوە هەڵدێرێکی هەزار بە هەزارە تا بڵێی رك و تووشە، بەرزی دە دار چناری دەبوو، لەبەر و تاوێرەکانی خوارەوە لە دەشتاییەکەوە وەك دیوارێك بەرزبۆتەوە...

تاریکە، حەسەن وەك بەسەر چەقۆیەکی تیژدا رێ بکات ئاوا بەسەر ئەو تاوێرە تیژانەدا رێی دەکرد، هەردوو پەنجە ئەولاتر هەڵدێرەکەیە، لە خوارەوە تا چاو هەتەر دەکات ئەو دەشتە بەردی مەڕمەڕە، بێت و بکەوێتە خوارەوە پارچەی نادۆزرێتەوە، ورد و خاش دەبێ، حەسەن ئەمەی چاك دەزانی، دەیزانی بۆیە بەسەر ئەو تاوێرە تیژانەدا بە ترس و لەرزەوە هەنگاوی دەنا...

زۆر رۆیشت... لە ئارەقە نیشت، خوێناوی بوو، وا خەریکە بگاتە ئەوسەری دەمە چەقۆکە، چاوی دەکاتەوە، سەیرێکی هەڵدێرە تاریك و هەزار بە هەزارەکەی خوارەوە دەکات، سەری سوڕدەمێنێ چۆن نەکەوتۆتە خوارەوە، هەناسەیەکی قووڵ هەڵدەکێشێ، لادەکاتەوە تەماشای ئاوایی دەکات... هەموو رۆژێ ئەمە حاڵی بوو...

((ئەمە نەعلەتییە با کەس نەیدوێنێ...))

حەیدەرە شێت ئاوای گوت، کەوچکت لەدەمدا سووریدایە ((ئەم کابرایە شێت دەبێ، هەموو شەوێ ئاوا... من بەچاوی خۆم بینیم...)).

رەمزی دڵڕەق، کە چەتەیەکی کۆن بوو، خوشکێکی خۆی پارچە پارچە کردبوو، وتی ((کەس ئاوڕی لێ نەداتەوە، یا شێت دەبێ یاخود...))

مەریەمە پیرەش کە دەنگی لە گیزەی مێشوولە دەچوو... ((من دوو قسەی لەگەڵدا دەکەم، ئەو بەسەزمانە لەبەرچی بمرێت، ئەوەندەی بەس نییە، کە باوکی لە گۆڕ دەردەچێ...)).

زاڵای نازونوزکەریش دەیگوت:

((چەند منداڵێکی چاکە، گەورەتر بوایە دەکەمتە دوای و لەم دێیە هەڵدەهاتین...)).

مستان وتی:

((بینیم... بەم دوو چاوە بینیم... هەموو شەوێ باوکی دەستی دەگرێت و بۆ ئەناوارزا پەلەکێشی دەکات، بەو تاریکییە دەیباتە قەراغ هەڵدێرەکەوە، دەبینی ڕۆژێك دەستێکی پێوە بنێ...)) پەیتا پەیتاش دەستی بە ریشە تەنکەکەیدا دەهێنا.

حەسەن بەیانی زوو لە خەو هەستا، چەند شڵپێ ئاوی بەدەم و چاوا دا، خۆی لەبەرکرد، قاوەڵتییەکی چاکی کرد و چووە کن داپیرەی. ماوەیەکی درێژە لەگەڵ داپیرەدا یەکتریان نەدواندووە، هەر کاتێ حەسەنی ببینایە رووی لێ وەردەگێڕا و دەستی بە بۆڵە بۆڵ دەکرد، حەسەن گوێی لە دوعا و نزای داپیرە پڕ ببوو.

((داپیرە دە شتێك بڵێ، قسەیەکم لەگەڵدا بکە. تێمناگەیێنی باوکم چۆن چۆنی لە گۆڕ دەرچوو، چۆن لە گۆڕ دەرچوو پێمبڵێ... چۆن چۆنی قورتار دەبێ بڵێ ڕاستە بووەتە خۆراکی مەل و مۆری، دە...)).

هەموو ڕۆژێ کرمی لێ دەورووکا و دەیانخوارد، کە لێی دەبوونەوە، سەرلەنوێ دەبووە خەلیلەکەی جاران... هەموو شەوێك ئەمە دووبارە دەبووەوە.

((چۆن چۆنی باوکم دەخۆن؟))

داپیرە قسەی لەگەڵ نەدەکرد، مامەکانیشی، ئامۆزاکانی، منداڵانی دێ، کەس، کەس... تا ئەو دایکە، دایکی بێ ئاوا کەس قسەی لەگەڵدا ناکات.

دونیا گەرمی کردبوو. رووبارەکە وەك زیو دەچریسکایەوە. حەسەن بەو گەرمایە لە ئاوایی وەردەرکەوت، بۆ قەراغ رووبارەکەی خوارەوە بەرەو ((دوملو)) ملی نابوو. دوملو لەناو تەمێکی سووردا بوو... پێ پەتی، کە پێی دەخستە سەر خۆڵە داخبووەکە پێی دەچووزایەوە، حەسەن

ئەوەندە تینوویەتی وەختە بخنکێ. ئێوارە داهات، خۆر چووە زەردە، شەماڵێکی فێنك هەڵیکرد. لە قەراغ رووبارەکە داچەمی، لۆچی ئاوی هەڵگرت، نەخواردییەوە نە بەدەم و چاویادا... رێك گەڕایەوە دواوە... ترسێکی بێ شومار چووبووە دڵییەوە... بەخۆی نەدەزانی دەگەڕێتەوە. کەی و بۆچی گەڕایەوە ئەوەشی نەدەزانی... ئەوەندەی زانی نیوەشەوێکی درەنگە و وا لەپاڵ تاوێرەکانی ئەناوارزا دایە... تاریکییەکە بەرد و تاوێرەکانی ئەوەندەی کە زەبەلاح و گەورەتر دەنواند... بەسەر گردەکەوە ژاوەژاوێك، گرمەگرمێك دەبیسترا، لە نرکەی جانەوەرێکی زامدار دەچوو، گرمەگرمەکە... ((با)) کە دەوەن و گیا و پووش و تاوێرەکانی دەهەژاندەوە، ئەوەشی بیر ناکەوێتەوە چۆن لە تاوێرەکان بەربووەوە، بە هەناسەبڕکێ سەرکەوتە سەر گردەکە، دەست و پلی خوێنی لێ دەڕۆیی، کە سەرکەوت، دەوروبەرەکە بۆنی چاترە سووتاوی دەهات. خۆی گەیاندە نووکی هەڵدێرەکە، وژە وژی گوێی خۆی دەبیست، بە ترسەوە هەنگاوی دەنا، کە دەترسا وەك سەرخۆش بەسەر دەمەگوێزانەکەدا دەڕۆیشت. بەملاو بەولادا لار دەبووەوە، جەستەی دەلەرزی، بیری لە هەڵدێرەکە دەکردەوە، مووچڕکەی پیادا دەهات و دەلەرزی، لەپڕ بەدەستە چەپدا خۆی فڕێدا. ئەو خۆی بەسەریادا... هاواری نەکرد، هاواری دەکرد دەنگی دەرنەدەچوو، لە پێشدا هەناسەی بۆ نەدرا، دواجار بەرەبەرە هاتەوە خۆی، هەستا، چۆکی دەلەرزی، چووەوە سەر دەمەگوێزانەکە، لە رۆیشتنندا جۆرە یارییەکی بۆخۆی دامەزراند، دەتگوت هەڵدەپەڕێ... ترسەکەشی تا دەهات زیادی دەکرد.

بەو جۆرە و بەدرێژایی ئەو شەوە بە لەشی ئارەقاوی و خوێناوییەوە بەسەر دەمەگوێزانەکەدا رێی کرد... جارێك بەرەوخوار، لەم سەرەوە تا ئەو سەرە دەڕۆیشت، لەوێوە دەگەڕایەوە، تا گزنگیدا نەوەستا، شەل و کوت بوو، ماندوو و کەنەفت، هەر دەهات و دەچوو، کە خۆرهەڵات و دونیا رۆشنا بووەوە، خوارەوەی بەچاو بینی، تووشی سەرگێشکە هات، وەك فڕنێك سەری خولی دەخوارد... هەرچی لەو دەوروبەرەدا هەبوو، دونیا هەمووی، بەرد و تاوێرەکان، گیا، مێش هەنگ، پەپوولەکان، گوڵە سیسبووەکان لەبەرچاوی سووڕیان دەخوارد، رووبارە گەورەکەی خوارەوەش بووبووە جۆگەلەیەکی باریك، رێگاکانی ئەو دەشتانە بووبوونە تاڵەموویەك، مرۆکان ئەوەندەی مێروولەیەك دیاربوون و دەخولانەوە.

تراکتۆرێکی سوور بە قەد پەنجەیەك بوو.... حەسەن لە تۆی دوو تاوێردا لێی کەوت، ماوەیەك لەو بارە مایەوە و هەڵنەسا.

دونیا گەرم داهاتبوو حەسەن لە ئارەقە نیشتبوو، بەرد و تاوێر داخ بووبوون هەڵاویان لێ هەڵدەستا، حەسەن دەزرنگایەوە، بەرچاوی تاریك بووبوو، نەیدەزانی شەوە یا ڕۆژە، بیری لە هیچ نەدەکردەوە...

ماری سوور سوور، وەك تیشکێکی ڕووناك بەسەر تاوێرەکاندا دەکشان، دەوروبەرەکەیان ڕووناك کردبووەوە، خەلیلی باوکی خۆی لە کفنێکی سپی پێچابووەوە، مارە تیشکدارەکانی دەکوشت، کە لە مارێکی دەدا تیشکەکە پرشاڵ پرشاڵ دەبوو، پرشەکان بە ئاسمانا دەچوون، لەو بانەوە وەك ئەستێرەی بچووك بچووك دەبارینە خوارەوە.ئەوەندەی پێنەدەچوو مارەپرشاڵبووەکەزیندوو دەبووەوەو لەزەی پەپکەی دەدا، شەیتانۆکە توێکڵ پشت ئەستوورەکان لەژێر تیشکی خۆرەکەدا لەناو تاوێرەکاندا هەڵدەقولان و بەو ناوانەدا داغان دەبوون... شەیتانۆکەکان هەروەك دوگمەی سپی وا بوون، میلۆنەها دوگمەی سپی بەگیا و کولیلکە و چلەژاژ و دار و گەڵاکانەوە لکابوون...

حەسەن هێزی وەبەر خۆی دەدا هەستێ، هەڵنەدەستا، جەستەی وەك لە دەسك و ئاونگدا کوترابێ دەئێشا و پلی دەدا. هەستا ویستی بەسەر نووکی هەڵدێرە گوێزان ئاساکەدا ڕێ بکات، وای نەکردایە لەوانەبوو... بمردایە... بەرزییەکە سەری بەگێژ دێنێ... تراکتۆرە سوورەکەی خوارەوە بەقەد پەنجەیەك دیارە. یەکێ لێرەوە بکەوێتە خوارەوە هەپروون بە هەپروون دەبێت، لە ترسا وەك بی ناو ئاو دەلەرزێت.

دوای تۆزێ قنگەخشکێ هاتەوە خۆی، هەستایە پێ، خوارەوە یەجگار قووڵە... دەشتاییەکە تا گاورداغ کشاوە. قەڵاکەی حەمیدە، بیلان قەڵا، توپراق قەڵا تەم دایپۆشیون... ئەو دەشتە دەبریسکێتەوە، خوارەوەی هەڵدێرەکە نەبێ هەموو لایەك ڕوونە... حەسەن تەماشای خوارەوەی نەدەکرد... هێدی هێدی هێزی بەبەرا هاتەوە، خۆی هەڵدایە لێواری هەڵدێرەکە... ڕێی دەکرد، بەڵام دەترسا، سەرە گێژکەکەی بەڕۆژ زیادی دەکرد، هەر دەڕۆیی و نەدەبڕایەوە، بەو وا دەهات ڕۆژێکی تەواوە بەڕێوەیە... شل و کوت بوو، لەوە زیاتر بەبەرییەوە نەماوە... وا لە نووکی هەڵدێرەکەدایە بەر بەلای هەڵدێرەکەوە ناکات، بەبەرادێ، بە پشتا دەڕوا، ها ئێستا دەکەوێ ها تۆزێکی دیکە لارە لارێتی، بەملاو بەولادا دێ، خۆی بە باشی بۆ ناگیرێ، بەرچاوی لێڵ دەبێ، لەپڕ تیشکێك، تیشکێکی بەهێز لە چاوی دەدا، گرمە و هاژە و هووژێك دەژنەوێ، چەند زیاتر بەملاو بەولادا دەچێ، گرمە و هاژەکە لە گوێیدا پتر دەبێت.

دواجار ئاگای لەخۆی نەما لەسەر پشت کەوتە سەر زەوی، لە نێوان تاوێرەکاندا لەسەر پشت درێژ ببووەوە. گەر بهاتبایە لەو لەتردانەیدا بکەوتایە هەپروون هەپروون دەبوو، داڵەکانیش تیکە تیکەیان دەکرد و دەیانخوارد.

کفن سپی پەیدابوو، گەلەمارێکی سووری وەپێش خۆی دابوو. دەیگوت: ((حەسەن، حەسەن. تۆ کوڕی من نیت؟ تۆ زوریەتی من نیت حەسەن؟ ئەی بۆ رزگارم ناکەیت؟ وا سەدان ماری سوورم پێش خۆ داوە، ئەمانە خۆ مار نین، ئەمانە کەسانێکن تۆڵەیان نەکراوەتەوە و بوون بە مار، زەبانییەکان منیان بە شوانی ئەم مارانە کردووە، منیش ئەگەر بێتو تۆڵەم نەکرێتەوە بەم دەردە دەچم، تۆ بەمە رازی دەبی؟ کوڕی من نیت، بەزەییت پێمان نایەت؟، بە تۆ رەوایە من ببم بە مار و تا رۆژی قیامەت ئاوا یەکێك پێش خۆیم بخات؟... ئاهە مارەکەیان بکوشتبایە، حەسەن مارەکانیان...))

حەسەن، هاتەوە خۆی، دیوارەکان، تاوێرەکان، پەرەلەسیرکەکان، ئاگرەکە بەسەریا دەکەوتن. حەسەن رایکرد، مارەکان، پەڕەسێلکەکان، داڵەکان، مارە سوورەکان راویان دەنا... هەمدیس ئاوایی دەستی پێکردەوە لە حەوت ساڵییەوە بیگرە تا حەفتا ساڵی قسە دەکەن، سەر زوان و بن زوانیان ((ئەسما))یە... خەلیل بۆ ئاوایی گەڕاوەتەوە، گەورە و بچووکی ئاوایی قسەی لەگەڵ کردووە... لە پێشدا بۆ لای دایکی هاتووە، چی زانیوە بەدایکی گوتووە... ئەمجارە هاتۆتە ناوەڕاست ئاوایی و لەژێر دارەکە دانیشتووە... ئەو ناوە بۆنی پورتەقاڵی لێهاتووە... تا دەمی بگرێ هاواری کردووە... ((من بووم بە شوانی مارە سوورەکان... دوای ئەوە دەبم بە مارێکی درێژی روون. دەخیلتانم نەهێڵن ببم بە مار، مارەکەیان بکوشتایە، مارەکەیان بکوشتایە...)).

دواجار لە ناوەڕاستەوە شەقی بردووە و بووە بە دوو کەرتەوە. بەسەر ئاواییدا ماری سوور باریوە...

داپیرە، داپیرەکەی لەمەوپێش نییە، نەرمبۆتەوە، رووخۆش و دەم بە خەندەیە داپیرە... بۆ ماوەیەك دەستی بەسەر حەسەندا هێنا، حەسەن بەمە گەلێ کەیفخۆش بوو، بەوەشەوە نەوەستا حەسەنی دواند، مانای وایە گوندیش لەمەولا قسەی لەگەڵ دەکەن، زۆر چاکە حەسەن ئەمجارەش رزگاری بوو... چاوی لە زاری داپیرەی بڕیبوو، بەدڵ گوێی بۆ شل کردبوو...

((خەلیل لە عەشقی ئەودا لە گۆڕ دەردەچێ، بەمە دەزانی حەسەن؟ پێبەندی دایکتە. بەرامبەر دایکت گومڕەشی(*) دەیگرێ، دەیگوت مردنم چاکترە. لەوەی پیاوێکی کە بچێتە باخەڵییەوە... شتی وا دەبێت؟ وەرە حەسەن وەرە... سەری حەسەنی لەباوەش گرت، بە دەنگێکی نزمی چرپە ئاسا ((تۆ نازانی رۆڵە، تۆ منداڵی گوێ لە من بگرە. وا گەورە بووی و بووی بە پیاوێکی ئازا و بوێر، دەبێ دایکێ کوڕێکی ئازا و بوێری وەك تۆی هەبێ و بچێتە باخەڵی پیاوێکی دیکەوە؟، وەرە وەرە پێشترەوە دەبا کەس گوێی لێ نەبێت... دایکت هەر شەوەی لە باخەڵ یەکێ دەخزێ، ئاوایی هەمووی بەمە دەزانێ، کەسیش نەماوە ئەمەی نەبیستبێ و نەدیبێ... تا ئێستا تۆڵەی باوکت نەکراوەتەوە، لەبەر جوانییەکەی کەسیش دەستی لێ ناچێ... دەبا هەر دەستیان لێی نەچێ، قیروسیا، ئەی تۆم بۆ چییە؟ ئەی تۆ چیت...؟... چۆن چاوت لە ئاستی خەڵکاندا هەڵدێ؟ تا ئەو رۆژەی دەمریت پێت نالێن حەسەنی دایك واوا لێکراو؟... تۆ چی دەڵێی؟... ئەم پەڵەیەی کە بەناوچەوانتەوەیە چۆنی دەسڕیتەوە؟... من بەم نزیکانە دەمرم، کوڕەکەیان کوشتم و تۆڵەی خوێنەکەیان نەکردەوەو کوڕەزاکەشم ئاوا بەدناو بوو...)).

کەمێ سەری حەسەنی لەخۆی دوورخستەوەو، تەماشای کرد... رووی حەسەن وەك رەنگی مردووی لێ نیشتبوو، داپیرە کە حەسەنی ئاوا بینی، پێی خۆشبوو... زانی نیشانی پێکاوە، تێکڕا منداڵ پێبەندی دایکە، گومڕەشی و جار لە باوکیشی دەکێشێ...

((هەرچەندە شەوانە نانوی، بەڵام چاودێری مەکە، دایکت فێڵباز و زۆرزانە... ئافرەتێك لەگەڵ پیاوێکی دیکەدا گونجابێ، با لە باوەشی مێردەکەشی دابێ، بەنەخوێنیشی بۆ کردبێتەوە گەر بیەوێ خۆی هەر پێدەگەیێنێ... بۆیە وازی لێ بێنە... دەتۆ بچۆ بۆ ناو دێ بپرسە، بزانە کەسێ هەیە دایکتی لە باوەش پیاوێکدا نەدیبێ...)).

هەر نەیبڕییەوە، هەر رێسای و بە تەنیا چوو، هەزاران جار بە جوانی و شۆخێتی دایکیا هەڵیدابوو، ئەمجارەش پەسنێکی جوانییەکەی دا...

کە لای داپیرە هەستا، بە لارە لار دەڕۆیشت وا خەم و ئازارێکی سەختیشی کەوتبووە دڵ... سەرتاپای دەلەرزی... چوو بۆ ناو ئاوایی کێی تووش هات دواندیان... دانیشتووانی ئاوایی یەك دوو مانگ بەردەوام باسی سۆزانێتی دایکیان کرد. وشەکان لە مێشکیدا دەزرنگانەوە، پێ و پووزی ئافرەتێکی جوان، رووی، برۆی، چاوی بەڕووت و قووتی شەوان لەگەڵ پیاوێکی دیکەدا...

(*) گومڕەش: غیرە.

هەمدیس دێ بێ ئەوەی وەرس بن قسەیان بۆ دایکی هەڵدەبەست، ئەویش گوێی دەگرت... گوێی نەگرتایە وەك کوندە شەقی دەبرد... خەڵکی ئاوایی چاویان لە داپیرە دەکرد، ئەو چی گوتبا، ئەمان هەزاریان دەخستە سەر و دەیانجوییەوە... خەڵکی دێ لەژێر کارتێکردنی داپیرەدا بوون، ئاوایی هەموویان بە حەسەنیشتەوە... دایکی دەبێ نەمێنێت...

- ((ئەمە کارێکی گەورە و گرانە برا...)).

- ((ئەمیش، ئەگەر قاری حەیشەری بوونی دایکی نەیکوژێ، مانای وایە بێ غیرەتە...)).

- ((غیرەتی هەبوایە، بکوژەکەی باوکی، با دایکیشی بێ، نەیدەهێشت بە زیندوویی بمێنێ...)).

- ((دەماری پیاوەتی نییە...)).

- ((پیاوان هاتوونەتەماڵیان، دایکیان رووت و قووت کردۆتەوە، سواری بوون، حەسەنیش زاق زاق تەماشای کردووەو کەیفی پێ هاتووە...)).

- ((حەسەن زاق زاق تەماشای کردبوو)).

- ((جارێکیان دایکی شەرمی کردبوو، لێی خوڕی بوو، بڕۆ لاچۆ... پیاو چۆن لە کاتێکی ئاوادا سەیری دایکی خۆی دەکات... وتبووی لاناچم تەماشا دەکەم...)).

- ((چاوی نەپرووکاندبوو، هەر تەماشای کردبوو...)).

- ((پیاوان کە دەسبازییان لەگەڵ دایکیدا دەکرد، ئەم پێی خۆش بوو...)).

- ((گوایە جارێکیان بە دایکی گوتبوو دەتکوژم...)).

- ((بۆچی هەتیو...)).

- ((ئەگەر بێت و لەگەڵ پیاوێکدا بچیتە ناو نوێنەوە، من لەوێ نەبم و نەتبینم و بەدزی منەوە ئەو ئیشە بکەی ئەوا...)).

- ((باشە دایکی چی وتبوو...؟)).

- ((چ بڵێ، وتبووی من بێوەژنێکی بێچارەم، پێویستیم بە پیاو هەیە. شەرمە پیاو سەیری دایکی خۆی بکات. چی بکەم پیاوەکەمیان کوشت و ئێستا پێویستیم بە پیاوە...)).

- ((بێ پیاو هەڵناکەم. وای وتبوو...)).

- ((هەڵناکات...)).

- ((وەك ماینی عەرەب، کاتێ دێتە تەڵەب...)).

- ((لە شەوێکدا پیاوانی دێیەك رازی دەکات...)).

- ((بەوەشەوە رەنگە نەوەستێ بڵێ... خەڵکینە هۆ هۆ و ئەگەر کەسێ ماوە با بێت...)).
- ((حەسەن چی بکات... شیرەخۆرەیەکی وا چی لەدەست دێ؟)).
- ((خوا بیباتەوە...)).
- ((ئەوەی خۆی بە پیاو دابنێ قەت بەوە رازی دەبێ دایکی لە باخەڵی پیاوێکی دیکەدا بخەوێ...)).
- ((جوان جوانیش تەماشا بکات...)).
- ((بەسەزمانە...)).
- ((حەسەن چوزانێ... کە دایکی پیاوان دەباتە لای خۆی منداڵی وا چوزانێ...)).
- ((دانی بەخۆیا گرتبوو و دەنگی نەدەکرد...)).
- ((رۆژێ دان بەخۆیا بگرێ دوو رۆژ دان بەخۆیا بگرێ)).
- ((دان بەخۆدا گرتن هەروا دەبێ...)).
- ((دانی بەخۆیا گرت ئا...، وادەزانی منداڵێك، منداڵێکی وەکو حەسەن دەتوانێ لە ئاست حەیشەرێتی دایکی دان بەخۆیا بگرێت...)).
- ((پیاو بەرگەی هەموو شتێ دەگرێ،بەڵام بەحەیشەرێتی دایکی خۆی ناگرێ)).
- ((حەسەن لە پیاوەتی بێ بەشە، دایکی لەگەڵ یەکێکی دیکەدا ببینێ...)).
- ((لە باوەشی دایکیدا...)).
- ((نیشان شکێنیشە حەسەن، دایکی و ئەو پیاوەش کە بەبان دایکییەوە دەبینی بە جووتە دەیانکوژێ...)).
- ((ها ها ها ها...)).
- ((حەسەن چی لە دایکی دەکات... تاقە کوڕەکەی دایکی... چی دەکات دەبا بیکات... جوانێکی ئاوا... جوانێکی بێ هاوتا وا نەکات چی بکات؟...)).
- ((سێ رۆژ چاودێری دایکی کردبوو...)).
- ((دایکی بەمەی زانیبوو؟...)).
- ((دوای سێ رۆژەکە، حەسەن خەو شل و کوتی دەکا و خەوی لێدەکەوێ... ئەویش تا بەیانی پیاوێك لە باخەڵ دەنێ...)).
- ((ئەو بەسەزمانەش سێ رۆژ خەوی لە خۆی حەرام کردبوو...)).

- ((خەلیلە، هەش بەسەرەکەش بە مار دەبێ، مارێکی سوور وەك شووشە روون، مارێکی درێژ سەری لێرەو کلکی ئا لەوێ...)).

- ((ئەو بەسەزمانە هاتبووە بەرامبەری، پەپکەی دابوو، لە تەماشاکردن بەولاوە چی لەدەست دەهات. لەوەی زیاتر تەماشای ئەسما بکات دەبێ چ بکات... ئەوەی لە گۆڕ دەردەچێ، بە هەرچییەك ببێ، هیچی لەدەست نایەت... راستە بەمار بوو، بەڵام مارێکی روون... ماری وا هیچی پێ ناکرێ و تۆڵەی بۆ ناکرێتەوە...)).

- ((حەسەن ئامانی نییە... ئێوە حەسەن وا تێمەگەن)).

- ((حەسەن لە ئاست ئەم کردەوانەی دایکی دەستەوەستان نابێ...)),

- ((هێشتا مندالە...)).

- ((منداڵی چی بەقەد کەرێکە...)).

- ((یەزدان یەکێکی دیکەی وەکو ئەسما جوان دروست ناکاتەوە...)).

- ((دەتوانێ...؟)).

- ((خەڵکی ئەم ئاواییە و، ئەو پیرەژنە سەرسەختە سەد ساڵییە جادووکەرە ئەو بەسەزمانە دەکوژن...)).

- ((ئەوەی دوژمنی جوانیی بێ دوژمنی خوایە)).

- ((خوا دانیشتووە و نەخشاندوویەتی...)).

- ((خۆزی دروستی نەکردبا، کردوویەتی وا بووەتە بەڵا بۆ ئەم خەڵکە...)).

- ((بۆ... بۆچی بووە بە بەڵا، زوان لە دەمیا نییە بەسەزمانە)).

- ((ئەگەر کەڕەلاوەیە، ئەی بۆ رووی خۆی لێ هەڵماڵیوە و بەناو ئاواییدا دێت و دەچێ...)).

- ((گشت رۆژێ گشت رۆژێ...)).

- ((پیاوێکیش ببینێ ئاڵۆشی تێدەچێ و هۆشی لەلا نامێنێ)).

- ((حەیف بۆ ئەسما...)).

- ((دەبا ملی خۆی بشکێنێ و بۆ دێکەی خۆیان بڕوا...)).

- ((ناڕوا واوا...)).

- ((ناڕوا...)).

- ((بۆچی بڕوا، بۆ بڕوا... ئاواییەکەیان هەزار جوانی وەك ئەسمای لێیە...)).

- ((جوانی ئەسما لە دونیادا نییە...)).

- ((لێرەدا تەنیا ئەسما جوانە...)).
- ((تاکە... تاکە... تاکە...)).
- ((حەیف...)).
- ((تاکە بەڵام چی فایدە حەسەن لێی ناگەڕێ، دەیکوژێ...)).
- ((حەیف...)).
- ((دەیکوژێ...)).
- ((بێ دینە حەسەن... پیاو دایکی خۆی دەکوژێ...)).
- ((لە رەسەنی ئەمانەوە دوور نییە...)).
- ((ئەمانە بە ڕەچەڵەك خوێنڕێژن... نەك دایکی بە حەوت پشتیدا دەچێتە خوارەوە...)).
- ((حەیف...)).
- ((حەیف بۆ ئەسما...)).
- ((ئەمانە دەیکوژن...)).
- ((حەسەن دەیکوژێ...)).
- ((لەبەر ئەوەی منداڵە ئەوەندە لە زیندان نامێنێتەوە...)).
- ((چۆن نامێنێتەوە...؟)).

لە پڕێکدا ئەم باس و خواسانە کڕو کپی لێکرا و بڕانیانەوە...

بێدەنگی باڵی بەسەر ئاواییدا کێشا، نە قسەیە، نە باسێ نە ورتەیە نییە، کپوکڕ... گوندییان بۆچی قسەیە دەکەن... خەڵکەکە یا بەڕاستی خۆیان لێ بێ دەنگ کردبوو یا بە حەسەن وادەهات... هەموو رۆژێ حەسەن دەچووە دیدەنی داپیرەی، داپیرەشی هیچی نەدەگوت. مردوو لە گۆڕستان قسەی بکردایە، داپیرە و خەڵکی گوند قسەیان نەدەکرد... کە ئاوایی بەو کڕوکپییە دەدی حەسەن وایدەزانی کەس باسی دایك و باوکی ناکات...

حەسەن لە بەیانییەوە تا دەمەو ئێوارە بەناو گونددا دەهات و دەچوو... هەر کەسێکی تووش بوایە، لێی نەدەبووەوە، دەچووە بن دەستییەوە، ئەوەندەی نەدەما لێی بپاڕێتەوە، بەشکو شتێکی لێ دەربێنێ، بەڵام کەس فزەی نەدەکرد... باوك و دایکی حەسەنیان لەبیر کردبوو، ئەگەر کار وا بڕوا، مەگەر هانا بۆ دار و بەرد بەرێ و قسەیان بۆ بکات، دواجاریش داوای قورتاربوونیان لێ بکات.

پەڕەسێلکە تاربوون و ڕۆیشتوون، هێلانەکانیان چۆڵە. جریوەیان نایە. داڵەکان بەسەر ترۆپکی شاخانەوە دەسووڕێنەوە، بێ دەنگن. مارە سوورەکان، مێروو کفن لەبەرە درێژەکان. سەگە زەردەکان، ئەو سەگانەی کەوا شەوانە لە گۆڕستانەکاندا دەوەڕین، هیچ هیچ، هیچیان دیار نین، هەر هیچیان دیار نین.

حەسەن هەراسان بوو، هەستی بە تەنیایی و بۆشاییەك دەکرد، بە ئومێدەوە هەوڵیدەدا، لەم بارە خۆی قورتار کات.

لە ئاوایی هیچ نەما پەنای بۆ نەبا، چڵەدارێکیشی ببینایەتەوە دەستی بۆ دەبرد، کەچی هەموو شتێ، هەموو کەسێ مردوو ئاسا کپ و بێدەنگە.

هەڵدێرە هەزار بە هەزارەکە دوا ئومێدی بوو، ناچار بەو گەرمایە رووی لەوێ کرد... ئەمە دوا پەنا و ئومێدی بوو. لەوێ بەسەر ئەو تاوێرە گوێزان ئاسایانەی نووکی هەڵدێرەکە، کە هەر تۆزقاڵێ پێی بترازایە دەکەوتە خوارەوەو پارچە پارچە دەبوو،بەسەریانا دەهات ودەچوو...حەسەن ئەمجارە سلی نەدەکردەوەو نەترسا، ترسی هەر بە خەیاڵدا نەدەهات... تا چاو هەتەرکا ئەو دەشتە دیارە، تراکتۆرەکان هەمدیس بچووك دیارن، لەبەرچاو هەر ئەوەندەی لایستۆکێکن، ئینسانەکان بەقەد مێروو، رووبارە گەورەکەش دەزوو ئاسا... حەسەن نە سەری سووڕ دەخوا، نە کەوتنە خوارەوەشی بەبیرا دێ... ئا لێرەوە خۆی فڕێداتە خوارەوەش باکی نییە...

هەوڵدەدا ترس بەسەریا زاڵ نەبێت... تەماشای خوارەوە دەکات، چاو لە هەڵدێرەکە ناگوێزێتەوە... بێ سوودە... لە نووکی هەڵدێرەکەدایە، بەسەر گوێزانەکەدا هەنگاو دەنێ، پێ هەڵدەگرێ... رادەکات، نا...نا بێ سوودە...

بۆ ئاوایی گەڕایەوە، چووە ماڵ، دایکی بە پیرییەوە هات... ئا لەم ساتەدا مووچڕکێکی خۆشی پێداهات، مووی بە سنگ بوو... دەست و قاچی، دەستیان بەلەرزین کرد... نەیتوانی لەمە زیاتر لە ماڵەوە بمێنێتەوە، چووەوە ناو ئاوایی، هەمدیس بۆشاییەکە لە ناخییەوە سەریهەڵدا...

کە دایکی دەبینێ شێتگیر دەبێ، جەستەی دەلەرزێ، ترس دایدەگرێ و ئاگای لەخۆی نامێنێ، کە لێی دوور دەکەوتەوە ساردەوە دەبۆوە و هەستی بە بۆشایی دەکرد...

دایکی لە حەوشەدا تەنووری دادەخست، ئاگرەکە لەسەریەکە زمانەی دەکێشا، حەسەن وەك بی دەلەرزی، دەمانچەکەی بەدەستەوەیە یاری پێدەکات... دەمانچە، دەمانچەی باوکی بوو... گڕی تەنوورەکە بەرە بەرە دامرکا، لە پڕێکا هەڵایسایەوە. دایکی لە دەمی تەنوورەکەیدایە، دادەچەمی و هەڵدەسایەوە... حەسەن دەلەرزێ... دەمارەکانی گرژ بوونەوە... سەری هاتبووە گێژ، وا دەهاتە

بەرچاوی دایکی وا لەناو گڕەکە دایە... لەپڕ دەمانچەکەی ناڵەیەکی کرد... هاواریێ کرا... بۆنی بۆکرووز، بۆنی مژ و پێستی هەڵقرچاو ئەو ناوەی گرتەوە. بە دەوری تەنوورەکەدا سووڕێکی خوارد... حەسەن یەکسەر خاو بووەوە، دەمانچەکەی بەدەستەوەبوو، چووە نزیك تەنوورەکەوە... دایکی کەوتبووە ناو تەنوورەکەوە، قژی گڕی گرتبوو... بەرەو ئەناوارزا ڕۆیشت...

دوای سێ ڕۆژ سەگەکەی حەسەنی دۆزییەوە، لەناو چاڵێکی سندوق ئاسادا خۆی شاردبووەوە بەردێکی گەورەشی نابووە سەری چاڵەکەوە چۆن سەگ خاوەنەکەی دەدۆزێتەوە؟... بە بۆن دەیدۆزێتەوە...

پێش چەند مانگێك حەسەن هەواڵی منی پرسیبوو، بینیمەوە، بار و گوزەرانی چاکە... سێ ماشینی دروێنەی هەیە. دوو تراکتۆر و نازانم چەند دۆنم مەزرای هەیە... دیوەخانێکی گەورەی لێداوە، دیوەخان ئەمما دیوەخان... دیوەخانەکەی لەناو باخچەیەکی سی دۆنمی پرتەقاڵ دایە، خاوەن ژن و ماڵە، خێزانەکەی تا بڵێی جوان و ناسکە، شەش منداڵی قیمچە و نیمچەشی هەیە، سێ کوڕ و سێ کچ، پێکەوە یادی ئەو ئاغایەمانە کرد، کە شەو و ڕۆژ خەریکی نوێژکردن بوو، کەچی چوار کەسیشی کوشتبوو...

ئەو مرۆیە کە فڕی بەسەر مرۆڤایەتییەوە نییە، ((لوتفی))مان بیرکەوتەوە...

ئەو خەڵکەی چوقورئاوامان یادکردەوە، کە تا دێ زاڵمتر و خراپ و بێ بەزەییتر دەبن، ئەوەی ناوی دۆست بێ تیایاندا نییە... بە پارە باوکی خۆشیان دەکوژن... تێکەڵاوی لەگەڵ کەم کەسدا هەبوو... لە مەزراکەیدا کات بەسەر دەبات، کە بەهاران مرۆ لە بۆن و بەرامەی سەرخۆش دەبێت.